

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія зі спеціальності «Правоохоронна діяльність»

**О. О. Подобний, К. М. Рудой,
О. В. Матвеев, Р. В. Мукоїда**

ОСНОВИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПЕЦТЕХНІКИ

Навчально-методичний посібник

Видавництво
«Юридика»
2025

УДК 351.74:343.98(075.32)

П44

Рецензенти:

Д. М. Цехан – в.о. завідувача кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор;

А. Г. Пишна – завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Міжнародного гуманітарного університету
(протокол № 1 від 29 серпня 2025 року)*

Подобний О. О.

П44 Основи поліцейської діяльності та спецтехніки : навчально-методичний посібник для здобувачів фахової передвищої освіти зі спеціальності «Правоохоронна діяльність» / О. О. Подобний, К. М. Рудой, О. В. Матвеев, Р. В. Мукоїда. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 198 с.

DOI

Навчально-методичний посібник з дисципліни «Основи поліцейської діяльності та спецтехніки» розроблено відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» рівня молодшого бакалавра у фаховому коледжі Міжнародного гуманітарного університету та містить комплекс теоретичних і практичних питань, пов'язаних із проведенням різних форм навчальних занять із поліцейської діяльності та спеціальної техніки підрозділів Національної поліції України. Навчально-методичний посібник охоплює опис навчальної дисципліни, заплановані результати навчання, тематичний план, програму курсу з опорними положеннями тем, плани і методичні рекомендації з проведення практичних занять, методичні рекомендації з самостійної роботи здобувачів, питання для підготовки до іспиту, список рекомендованої літератури.

УДК 35.082.6:342.98(477)

© О. О. Подобний, К. М. Рудой, О. В. Матвеев, Р. В. Мукоїда, 2025
© Міжнародний гуманітарний університет, 2025

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	7
3. СТРУКТУРА І ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	12
4. ПРОГРАМА КУРСУ ТА БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕМ	14
Тема 1. Теоретико-правові основи поліцейської діяльності	14
Тема 2. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності	20
Тема 3. Поліцейська кар'єра	30
Тема 4. Забезпечення прав і свобод людини, законності та дисципліни в поліцейській діяльності	38
Тема 5. Форми та методи адміністративної поліцейської діяльності	45
Тема 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції	48
Тема 7. Діяльність підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення, оперативного реагування та чергової служби Національної поліції	59
Тема 8. Адміністративна поліцейська діяльність підрозділів превентивної діяльності	66
Тема 9. Робота підрозділів поліції превентивної діяльності щодо здійснення контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи	70
Тема 10. Адміністративна поліцейська діяльність щодо запобігання та протидії домашньому насильству	73
Тема 11. Діяльність патрульної поліції	79

Тема 12. Діяльність поліції охорони	83
Тема 13. Адміністративна поліцейська діяльність з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів	88
Тема 14. Діяльність поліції в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку.	92
Тема 15. Поняття, види та правові основи використання спеціальної техніки	98
Тема 16. Спеціальні засоби	101
Тема 17. Охоронно-пожежна сигналізація	135
Тема 18. Радіозв'язок	144
5. ПЛАНИ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОПІДГОТОВКИ	152
6. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ	181
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	184

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи поліцейської діяльності та спецтехніки» – є обов’язковою навчальною дисципліною, що детально розкриває актуальні аспекти та інноваційні підходи до функціонування сучасних правоохоронних органів. Ця дисципліна дозволяє здобувачам освіти глибше зрозуміти сучасні виклики та можливості, пов’язані з забезпеченням публічного порядку та безпеки.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає ознайомлення із нормативно-правовим забезпеченням поліцейської діяльності, найсучаснішими техніками оперативного реагування, актуальними питаннями взаємодії з громадськістю та застосування інформаційних технологій для підвищення ефективності роботи.

Під час вивчення навчальної дисципліни розкриваються важливі аспекти забезпечення прав і свобод громадян, спрямовані на підтримання балансу між правами людини і необхідністю забезпечення безпеки. Зосереджуючись на практичних аспектах роботи, здобувачі освіти зможуть вільно орієнтуватися під час вирішення проблем оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, застосування сучасних практик діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення, а також вивчати особливості взаємодії з громадською та реалізацію превентивних заходів.

Навчальна дисципліна «Основи поліцейської діяльності та спецтехніки» спрямована на надання здобувачам освіти глибокого розуміння сучасних підходів та методів роботи правоохоронних органів. Вона формує комплексне уявлення про виклики та можливості забезпечення публічного порядку, розвиває аналітичні навички, креативність та здатність до критичного мислення. Дана дисципліна допомагає здобувачам освоїти сучасні практичні методи для забезпечення публічної безпеки, а також готує їх до адаптації до нових викликів та застосування технологій у сфері поліцейської діяльності.

Завданнями навчальної дисципліни є глибоке вивчення та аналіз сучасних аспектів поліцейської діяльності, особливостей оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та практики організаційно-аналітичного забезпечення. Здобувачам освіти важливо вивчити проблеми забезпечення прав громадян та актуальні аспекти контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи. В рамках навчальної дисципліни необхідно розглянути питання ефективності чергової служби та проблеми, які виникають у роботі поліції в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку. Завдання також включають дослідження сучасної поліцейської спецтехніки.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У процесі реалізації програми дисципліни «Основи криміналістики» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі у галузі правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів права та цивільної безпеки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК7. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми.

СК9. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.

СК11. Здатність до оцінки ризиків, що впливають на ефективне виконання професійної діяльності.

СК12. Здатність у визначених законом випадках застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми.

СК13. Здатність брати участь у забезпеченні публічної безпеки та порядку, охорони об'єктів усіх форм власності, запобіганні, виявленні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень, у здійсненні заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб.

СК15. Здатність до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Навчальна дисципліна «Пріоритети протидії злочинності» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньо-науковою програмою:

РН1. Усвідомлювати функції держави, форми реалізації цих функцій, правові основи правоохоронної діяльності.

РН2. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

РН3. Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини.

РН4. Вести культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності.

РН5. Здійснювати пошук необхідної для професійної діяльності інформації у різних джерелах та оцінювати її релевантність та достовірність.

РН8. Розуміти принципи і мати навички етичної поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності.

РН9. Виконувати заходи щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, здійснювати комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні проступки, адміністративні правопорушення та події.

РН11. Знати основи галузей права у сфері професійної діяльності.

РН13. Оформлювати процесуальні документи в межах адміністративних проваджень.

РН15. Застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми.

РН17. Здійснювати заходи із забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони об'єктів усіх форм власності, захисту прав і свобод фізичних осіб.

РН18. Оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дії правопорушників, вживати в межах компетенції заходи з виявлення та припинення правопорушень.

РН19. Здійснювати заходи, спрямовані на запобігання вчиненню правопорушень.

Після вивчення дисципліни здобувачі фахової перед вищої освіти повинні знати:

- місце Національної поліції в системі органів виконавчої влади та систему управління її підрозділами.
- порядок проходження служби, атестування, умови просування по службі та підстави припинення повноважень.
- стандарти дотримання прав і свобод людини відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та Конституції України.
- форми та методи адміністративної діяльності, сутність та види адміністративних стягнень, що накладаються поліцією.

- завдання чергової частини, патрульної поліції, дільничних офіцерів та поліцейських офіцерів громад;
- алгоритми роботи поліції в умовах надзвичайного стану, воєнного стану та при ускладненні оперативної обстановки.
- правила дозвільної системи щодо обігу зброї та правові засади протидії домашньому насильству;
- нормативні вимоги до тримання та етапування осіб у судах та ізоляторах тимчасового тримання;
- види засобів індивідуального захисту, активної оборони, засоби обмеження рухливості та забезпечення спеціальних операцій;
- основні параметри радіостанцій, приладів освітлення, охоронної сигналізації та засобів захисту, що перебувають на озброєнні ОВС;
- порядок встановлення зв'язку, використання позивних, кодування інформації та дотримання радіодисципліни.
- принципи роботи датчиків (сповіщувачів), методи блокування об'єктів та алгоритми реагування на сигнали тривоги;

Після вивчення дисципліни здобувачі фахової перед вищої освіти повинні вміти:

- правильно кваліфікувати правопорушення, скласти протоколи та постанови про адміністративні правопорушення;
- виносити термінові заборонні приписи, проводити оцінку ризиків та надавати допомогу постраждалим;
- здійснювати подвірний обхід, проводити перевірки власників зброї та об'єктів дозвільної системи;
- застосовувати спеціальну техніку та засоби зв'язку в умовах масових заходів або ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- здійснювати зупинку транспортних засобів, поверхневу перевірку та затримання правопорушників;
- здійснювати обшук осіб перед конвоюванням, забезпечувати надійну охорону підсудних у залі суду;
- професійно передавати інформацію про зміну оперативної обстановки через технічні засоби зв'язку;
- правильно використовувати гумові кийки, кайданки та засоби сльозогінної дії з дотриманням вимог закону та безпеки;
- здійснювати налаштування радіостанцій, вести лаконічний та чіткий радіообмін у складних умовах.

- перевіряти справність та використовувати прилади нічного бачення, металошукачі та засоби примусової зупинки автотранспорту;
- ідентифікувати зону порушення за допомогою приймально-контрольних приладів та проводити огляд заблокованого об'єкта;
- складати рапорти про застосування спеціальних засобів та фізичного впливу згідно з процесуальними вимогами.

3. СТРУКТУРА І ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак.	сам. роб.		лекц.	прак.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1. Теоретико-правові основи поліцейської діяльності	10	2	4	4	10	–	–	10
Тема 2. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності	10	2	4	4	10	–	–	10
Тема 3. Поліцейська кар'єра	8	2	2	4	8	–	–	8
Тема 4. Забезпечення прав і свобод людини, законності та дисципліни в поліцейській діяльності	10	2	4	4	10	–	–	10
Тема 5. Форми та методи адміністративної поліцейської діяльності	8	2	2	4	8	–	–	8
Тема 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції	8	2	2	4	8	–	–	8
Тема 7. Діяльність підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення, оперативного реагування та чергової служби Національної поліції	8	2	2	4	8	2	2	4

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 8. Адміністративна поліцейська діяльність підрозділів превентивної діяльності	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 9. Робота підрозділів поліції превентивної діяльності щодо здійснення контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи	8	2	2	4	8	–	–	8
Тема 10. Адміністративна поліцейська діяльність щодо запобігання та протидії домашньому насильству	8	2	2	4	8	–	–	8
Тема 11. Діяльність патрульної поліції	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 12. Діяльність поліції охорони	8	2	2	4	8	–	–	8
Тема 13. Адміністративна поліцейська діяльність з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів	8	2	4	2	8	–	–	8
Тема 14. Діяльність поліції в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку	8	2	4	2	8	2	2	4
Тема 15. Поняття, види та правові основи використання спеціальної техніки в ОВС	8	2	4	2	8	–	–	8
Тема 16. Спеціальні засоби ОВС	8	2	4	2	8	–	–	8
Тема 17. Охоронно-пожежна сигналізація	8	2	4	2	8	–	–	8
Тема 18. Радіозв'язок в ОВС	8	2	4	2	8	–	–	8
Усього годин	150	36	54	60	150	8	8	134
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ІСПИТ								

4. ПРОГРАМА КУРСУ ТА БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕМ

Тема 1. Теоретико-правові основи поліцейської діяльності

Поняття, предмет, мета та завдання вивчення навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка»

Система, джерела навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка», її місце в освітньому процесі

Поняття поліцейської діяльності, її ознаки, види та принципи

Система законодавства, що регулює поліцейську діяльність

1. Поняття, предмет, мета та завдання вивчення навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка». З 2019 року до освітньо-професійних програм закладів вищої освіти, які готують поліцейських, впроваджено навчальну дисципліну **«Поліцейська діяльність»**. Вона є обов'язковим складником спеціальної юридичної підготовки й досліджує закономірності виконавчо-розпорядчої роботи органів та підрозділів Національної поліції у сфері захисту прав і свобод людини, запобігання злочинності, а також охорони публічної безпеки та порядку.

Головною особливістю цієї дисципліни є те, що суспільні відносини у зазначеній галузі мають виразний організаційний характер. Традиційно предметом будь-якої навчальної дисципліни є сукупність суспільних відносин. У нашому випадку – це відносини, врегульовані переважно нормами адміністративного права, що виникають під час практичної діяльності поліції, а також правові норми, які визначають устрій та функціонування її підрозділів. Отже, дисципліна **«Поліцейська діяльність»** – це цілісна система знань про правове регулювання роботи Національної поліції щодо служіння суспільству та забезпечення правопорядку.

Мета вивчення дисципліни охоплює три ключові напрями:

- **Освітній:** сприяти становленню всебічно розвиненого фахівця, здатного ефективно втілювати завдання поліції, захищати інтереси держави та громади, а також на належному рівні представляти органи правопорядку у взаєминах із державними структурами, місцевим самоврядуванням та громадськістю.

- **Виховний:** сформувати у майбутніх офіцерів ціннісні орієнтири, засновані на пріоритеті прав людини, гуманізмі та соціальній справедливості; виховати активну громадянську позицію, високу правову культуру та усвідомлення важливості своєї професії для зміцнення української держави.

- **Розвивальний:** забезпечити розвиток особистості здобувача, зокрема його мислення, пам'яті, професійного світогляду та потреби у постійній самоосвіті.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

1. Засвоєння теоретико-правових засад та особливостей поліцейської діяльності.

2. Формування знань і навичок, що відповідають вимогам до посад в органах Національної поліції на сучасному етапі державотворення.

3. Вироблення вмінь самостійно аналізувати адміністративно-правові явища.

4. Навчання варіативному розв'язанню професійних завдань залежно від обставин.

5. Опанування навичок складання адміністративно-процесуальних документів.

6. Узагальнення та впровадження найкращого досвіду роботи поліції у сфері протидії правопорушенням та захисту громадян.

2. Система, джерела навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка», її місце в освітньому процесі. Система навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність» є внутрішньо узгодженою та логічно послідовною низкою тем, що відображають реальний стан справ у підрозділах Національної поліції. Попри різні погляди вчених на побудову цього курсу, з огляду на його зміст доцільно виокремлювати три частини:

- **Загальна частина:** розкриває теоретичні та правові засади роботи поліції, її види, форми та методи. Тут вивчаються особливості адміністративного впливу, порядок проходження служби, правовий

статус поліцейського, а також способи гарантування прав людини й дотримання законності.

- **Особлива частина:** висвітлює роботу окремих підрозділів – превентивної діяльності, патрульної поліції, поліції охорони та особливого призначення. Окрему увагу приділено їхній взаємодії між собою, з іншими правоохоронцями, органами влади та громадськістю.

- **Спеціальна частина:** охоплює теми щодо окремих напрямів, як-от дозвільна система, адміністративно-юрисдикційна діяльність, запобігання домашньому насильству, адміністративний нагляд та охорона довкілля.

Джерела вивчення дисципліни

Опанування курсу ґрунтується на чотирьох групах джерел:

1. **Нормативно-правові акти:** Конституція України, закони, акти Президента та Уряду, відомчі накази МВС, а також міжнародні договори.

2. **Навчально-методична література:** підручники, посібники, курси лекцій та електронні ресурси.

3. **Наукові доробки:** дисертації, монографії, статті та матеріали конференцій.

4. **Практичні матеріали:** статистичні дані, інформація про стан правопорядку та опис передового досвіду.

Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення «Поліцейської діяльності» тісно пов'язане з іншими науками. Насамперед вона спирається на Адміністративне право, виступаючи його розгорнутим розділом у частині регулювання адміністративно-політичної сфери. Ці дисципліни співвідносяться як загальне й особливе.

Дисципліна також переплітається з такими курсами:

- **«Управління в Національній поліції»:** забезпечує розуміння технології прийняття рішень та управлінського циклу.

- **«Тактико-спеціальна підготовка»:** надає алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях (затримання озброєних осіб, звільнення будівель), які мають обов'язково ґрунтуватися на правових засадах, вивчених у межах «Поліцейської діяльності».

- **«Адміністративний процес»:** стає основою для реалізації юрисдикційних повноважень поліції.

Навчальна дисципліна «Поліцейська діяльність та спецтехніка» є фундаментом для багатьох вибіркових спецкурсів, як-от «Ювенальна превенція», «Протидія нелегальній міграції» чи «Організація служби дільничних», забезпечуючи єдиний теоретичний підхід до підготовки правоохоронців.

3. Поняття поліцейської діяльності, її ознаки, види та принципи. На сьогодні у положеннях чинного законодавства не визначено поняття «поліцейська діяльність»; воно вироблене наукою адміністративного права. У сучасних напрацюваннях учених можна зустріти різні її тлумачення.

Поліцейська діяльність – це врегульована нормами права специфічна державно-владна діяльність Національної поліції України як органу виконавчої влади, метою якої є служіння суспільству через охорону прав і свобод людини, протидію злочинності та підтримання суспільної безпеки і порядку.

До основних **ознак (рис)** поліцейської діяльності належать:

1. **Чітка регламентованість:** здійснюється виключно на правовій основі з використанням закріплених у законі форм і методів.

2. **Державно-владний характер:** підрозділи та посадовці діють від імені держави, реалізуючи її внутрішню функцію – охорону правопорядку. Вони мають право надавати обов'язкові до виконання приписи та застосовувати заходи примусу.

3. **Суспільно-сервісний характер:** полягає в наданні послуг у сфері безпеки та допомоги особам, які перебувають у скрутних обставинах.

4. **Підзвітність та підконтрольність:** поліція звітує про результати роботи перед органами державного контролю та громадськістю (згідно зі ст. 9 Закону України «Про Національну поліцію»).

5. **Специфічність:** використання особливих форм і методів (наприклад, негласних заходів).

6. **Суб'єктність:** реалізується спеціально уповноваженим органом, у складі якого діють кримінальна, патрульна, спеціальна поліція, органи досудового розслідування та інші.

Види поліцейської діяльності. За змістом діяльність поділяють на:

- **Управлінську:** пов'язана з організацією правоохоронної роботи в цілому (є ширшою за обсягом).

- **Юрисдикційну:** стосується безпосередньо впровадження юрисдикційних проваджень.

За напрямами впливу:

- **Внутрішньоорганізаційна:** забезпечує чітке функціонування апарату, роботу з персоналом, планування та координацію.

- **Зовнішня:** основна діяльність, спрямована на взаємодію з громадянами, іншими державними органами та громадськістю задля охорони правопорядку.

Принципи діяльності. Згідно з розділом II Закону України «Про Національну поліцію», виділяють такі засади:

- **Верховенство права:** людина та її права є найвищою цінністю.

- **Законність:** неухильне дотримання приписів нормативно-правових актів.

- **Відкритість та прозорість:** доступність відомостей про діяльність поліції для суспільства.

- **Політична неупередженість (нейтральність):** захист прав людей незалежно від їхніх політичних переконань.

- **Взаємодія з населенням на засадах партнерства:** співпраця з громадами для задоволення їхніх потреб у безпеці.

- **Безперервність:** виконання обов'язків цілодобово.

4. Система законодавства, що регулює поліцейську діяльність – це сукупність усіх чинних упорядкованих нормативно-правових актів у царині діяльності Національної поліції України.

Особливістю поліцейської діяльності є те, що переважна більшість правових актів, які її визначають, мають здебільшого **відомчий характер**. Крім того, ураховуючи, що на сьогодні в системі Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції тривають процеси оновлення (реформування), пов'язані як з устředовими змінами, так і з перетвореннями в законодавстві, велика частина приписів потребує вдосконалення.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про Національну поліцію», у своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України та іншими правовими актами.

Передусім це закони – акти органу законодавчої влади, яким є Верховна Рада України. Закони впорядковують найважливіші суспільні відносини, зокрема й у сфері охорони конституційного правопорядку (забезпечення суспільної безпеки та порядку поліцією), виражають волю та інтереси більшості населення, втілюють основні права людини, інші загальнолюдські цінності та мають найвищу правничу потугу щодо всіх інших правових норм.

Найважливішою за значенням і місцем у системі законодавства є **Конституція України (Основний Закон)**, ухвалена 28 червня 1996 р., норми якої регулюють систему господарських (економічних), політичних, соціальних та організаційних відносин у державі. Тому її положення є правничим підґрунтям для всієї діяльності поліції, чинного законодавства та правотворчості з питань охорони правопорядку.

До законів, які регулюють конкретні питання суспільного та державного життя, належать:

- **Закон України «Про Національну поліцію»** (від 02 липня 2015 р. № 580-VIII) – базовий акт, що визначає загальні засади поліцейської діяльності. Він містить 11 розділів та 107 статей, що охоплюють: загальні положення, принципи роботи, систему поліції та статус працівника, повноваження, заходи примусу, добір на службу, громадський контроль, соціальний захист та забезпечення.

- **Кодекси та спеціальні закони:** Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України. Також закони «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про дорожній рух» тощо.

Правовою основою для поліцейської діяльності є також підзаконні акти компетентних органів, що видаються на підставі законів. Переважно це постанови Кабінету Міністрів України, наприклад: «Про утворення Національної поліції України» (№ 641), «Про затвердження Положення про Національну поліцію» (№ 877).

Найбільшу групу документів складають відомчі акти, які можна поділити на:

1. **Накази МВС України**, що затверджують засади роботи підрозділів (наприклад, Інструкції з діяльності дільничних офіцерів, підрозділів ювенальної превенції чи чергової служби).

2. **Накази щодо окремих напрямів:** наприклад, про порядок винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників або про організацію реагування на заяви та повідомлення про правопорушення (наказ № 357).

3. **Акти самої Національної поліції України**, як-от Положення про Департамент патрульної поліції чи Департамент превентивної діяльності.

Особливу групу становлять **міжнародно-правові акти**, призначені для захисту прав людини. До них належать угоди, пакти та договори (наприклад, Міжнародний пакт про громадські і політичні права), а також декларації та меморандуми (Загальна декларація прав людини). Поліція також враховує норми Декларації про поліцію та Кодексу поведінки посадовців щодо підтримання правопорядку.

Міжнародні договори, належним чином схвалені (ратифіковані) Україною, становлять невід'ємну частину її законодавства. З метою зміцнення зв'язків із поліцією інших держав у боротьбі зі злочинністю укладено низку відомчих угод, зокрема з Австрійською Республікою, Хорватією, Італією та Румунією.

Тема 2. Національна поліція як суб'єкт поліцейської діяльності

*Поняття Національної поліції України, система та структура її органів
Характеристика складників поліції*

1. Поняття Національної поліції України, система та структура її органів.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 року схвалено Задум (Концепцію) першочергових заходів з оновлення системи Міністерства внутрішніх справ та Шлях (Стратегію) розвитку органів внутрішніх справ. З метою втілення заходів з оновлення органів внутрішніх справ у системі Міністерства внутрішніх справ України було утворено центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання суспільного порядку та громадської безпеки – Національну поліцію України. З моменту

її створення зазначений орган постійно перебуває в живому розвитку – як устředовому (інституційному), так і дієвому (функціональному).

У ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що Національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання суспільної безпеки і порядку.

Відповідно до пункту 5 статті 13 Закону України «Про Національну поліцію», загальна чисельність поліції, що утримується коштом Державного бюджету України, до 01 січня 2018 року не могла перевищувати 140 тисяч осіб. Штатна чисельність поліцейських, які утримуються за рахунок Державного бюджету, на 01 січня 2021 року становила 119 тисяч осіб.

Систему Національної поліції утворюють:

1. Центральний орган управління поліцією, яким є Національна поліція;
2. Територіальні (місцеві) органи поліції.

Наказом Національної поліції України «Про затвердження структури Національної поліції України» від 06 листопада 2015 р. № 1 затверджено будову апарату Національної поліції та її місцевих органів.

До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань.

Центральний орган управління поліції за своєю будовою складається з:

1) керівництва, а саме:

- Голови Національної поліції;
- першого заступника Голови Національної поліції України – начальника кримінальної поліції;
- заступника Голови Національної поліції України – начальника Головного слідчого управління;
- заступника Голови Національної поліції України – керівника патрульної поліції;
- заступників Голови Національної поліції України (наразі їх три, водночас їхня кількість може змінюватися).

2) 19 Департаментів (галузових управлінь), а саме:

- Департамент забезпечення діяльності Голови;
- Департамент карного розшуку (у складі кримінальної поліції);
- Департамент міграційної поліції (у складі кримінальної поліції);
- Департамент оперативної служби (у складі кримінальної поліції);
- Департамент оперативно-технічних заходів (у складі кримінальної поліції);
- Департамент забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами (у складі кримінальної поліції);
- Департамент превентивної (запобіжної) діяльності;
- Департамент «Корпус оперативно-раптової дії» (у складі поліції особливого призначення);
- Департамент міжнародного поліцейського співробітництва;
- Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування;
- Департамент інформаційно-аналітичної підтримки;
- Правовий департамент;
- Департамент кадрового забезпечення;
- Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку;
- Департамент управління майном;
- Департамент документального забезпечення;
- Департамент кримінального аналізу (у складі кримінальної поліції);
- Департамент захисту інтересів суспільства і держави (у складі кримінальної поліції);
- Департамент головної інспекції.

3) 11 управлінь, а саме:

- Головне слідче управління (у складі органу досудового розслідування);
- Управління оперативної підтримки (у складі патрульної поліції);
- Управління комунікації;
- Управління внутрішнього аудиту;
- Управління вибухотехнічної служби (у складі поліції особливого призначення);
- Управління режиму та технічного захисту відомостей;
- Управління дотримання прав людини;

- Управління запобігання корупції;
- Управління авіації та поліції на воді;
- Управління дізнання (у складі органу досудового розслідування);
- Управління ювенальної превенції (у складі патрульної поліції).

4) 3 відділи, а саме:

- Відділ організації кінологічної діяльності;
- Відділ спеціального зв'язку;
- Відділ контролю за обігом зброї.

5) 1 сектору, а саме: сектор з питань пенсійного забезпечення.

Територіальні органи поліції утворюються як юридичні особи суспільного права в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах та як міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) органи в межах граничної чисельності поліції та коштів, визначених на її утримання. Їх утворює, ліквідовує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції.

Наразі утворено 6 міжтериторіальних органів, а саме:

- Департамент патрульної поліції;
- Департамент стратегічних розслідувань;
- Департамент кіберполіції;
- Департамент боротьби з наркозлочинністю;
- Департамент внутрішньої безпеки;
- Департамент поліції охорони та 26 Головних управлінь Національної поліції в областях.

Відповідно до нової моделі побудови органів Національної поліції України, обумовленої адміністративно-територіальним оновленням України, що було презентоване у 2021 році, у підпорядкуванні Головних управлінь Національної поліції в областях можуть утворюватися:

- районні управління / відділи поліції (наразі їх утворено 132);
- відділи поліції;
- відділення поліції;
- сектори поліцейської діяльності.

Щодо відділень поліції, то відповідно до нової моделі побудови вони будуть розподілені на два типи:

1. **Відділення I типу** у своїй будові матимуть слідчі підрозділи, підрозділи дізнання, кримінальної поліції, запобігання (превенції) та допоміжні служби.

2. **Відділення II типу** матимуть лише підрозділи дізнання, запобігання та допоміжні служби.

Сектори поліцейської діяльності – це невеликі підрозділи поліції, де працюватиме лише блок запобігання, тобто групи реагування, які оперативно виїжджають на виклики за номером «102», а також дільничні офіцери поліції, які безпосередньо працюють із населенням.

Наказом Національної поліції України від 06 листопада 2015 р. № 1 затверджено Примірну структуру Головних управлінь Національної поліції в областях:

- 1) апарат;
- 2) управління (відділи) поліції як місцевий (відокремлений) підрозділ;
- 3) відділи (відділення) поліції як відокремлений підрозділ у складі управління (відділу);
- 4) центр забезпечення;
- 5) ізолятори тимчасового тримання;
- 6) стройовий підрозділ патрульної служби поліції особливого призначення;
- 7) стройовий підрозділ поліції особливого призначення;
- 8) тренінговий центр;
- 9) кінологічний центр;
- 10) приймальник-розподільник для дітей (у складі патрульної поліції);
- 11) стройовий підрозділ конвойної служби;
- 12) оркестр.

Склад підрозділів територіальних органів Головних управлінь відрізняється один від одного. Його визначають наказами Національної поліції України на підставі пропозицій конкретних управлінь.

Наприклад, побудова районного управління поліції (далі – РУП) може виглядати таким чином:

1. **Керівництво РУП:** начальник РУП; заступник – начальник слідчого відділу; заступник – начальник кримінальної поліції; заступник з превентивної діяльності; заступник начальника РУП.

2. **Слідчий відділ**, у складі якого можуть бути створені відділення розслідування злочинів загальнокримінальної спрямованості; господарської та службової діяльності; злочинів проти життя та здоров'я особи; сектор криміналістичного забезпечення.

3. **Сектор дізнання.**

4. **Відділ кримінальної поліції**, де можуть діяти сектори розкриття злочинів проти власності; проти особи; агентурно-оперативної роботи.

5. **Відділ превенції (запобігання)**, що містить сектори суспільного порядку; взаємодії з громадами; дільничних офіцерів; ювенальної превенції; превентивної комунікації; протидії домашньому насильству; реагування патрульної поліції; адміністративної практики.

6. **Сектор контролю за обігом зброї.**

7. **Відділ моніторингу.**

8. **Чергова частина.**

9. **Сектор кадрового забезпечення.**

10. **Сектор інформаційної підтримки.**

11. **Режимно-секретний сектор.**

12. **Сектор логістики.**

13. **Сектор документального забезпечення.**

Щодо структури відділу поліції, то здебільшого до неї входять: керівництво, слідче відділення, сектори дізнання, кримінальної поліції, превенції, реагування патрульної поліції, моніторингу, чергова частина та логістика.

Як уже було зазначено, така побудова є приблизною й визначається з урахуванням особливостей країв, розлогості території обслуговування та інших показників.

2. Характеристика складників поліції.

Кримінальна поліція – сукупність підрозділів Національної поліції, що забезпечують протидію злочинності, захист прав та свобод, інтересів суспільства і держави, діяльність яких спрямована на документування протиправних діянь окремих осіб і груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України. Зазначені підрозділи переважно реалізують оперативно-розшукову поліцейську діяльність. У складі кримінальної поліції перебувають такі департаменти (галузеві управління):

1. Департамент карного розшуку, завданнями якого є:

- у межах повноважень – надання поліцейських послуг у царинах охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності;

- виявлення і розкриття злочинів, зокрема на транспортних засобах, розшук осіб, які їх учинили, документування протиправної

діяльності учасників та членів організованих груп (ОГ) та злочинних організацій (ЗО).

2. Департамент міграційної поліції, завданнями якого є:

- участь у втіленні державної політики у сфері протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із торгівлею людьми, нелегальним переміщенням осіб (міграцією), правопорушеннями у царині суспільної моралі та працевлаштування за кордоном, а також подання очільнику Національної поліції та Міністру внутрішніх справ пропозицій щодо формування державної політики в зазначених сферах;
- запобігання вчиненню, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних із торгівлею людьми, нелегальною міграцією, правопорушень у сфері суспільної моралі, а також працевлаштування за кордоном;
- вжиття заходів щодо виявлення організаторів, вербувальників, перевізників та посібників учинення злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми, нелегальною міграцією, правопорушень у сфері суспільної моралі, а також працевлаштування за кордоном, притягнення їх до кримінальної відповідальності, зокрема за вчинення кримінальних правопорушень у складі організованих груп або злочинних організацій;
- спостереження (моніторинг), вивчення, аналіз і узагальнення дієвості заходів щодо стану боротьби з кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, правопорушеннями у сфері суспільної моралі, а також працевлаштування за кордоном, у межах відання – передбачення (прогнозування) криміногенної ситуації в державі та вчасне сповіщення керівництва Національної поліції України та інших органів державної влади із зазначених питань;
- проведення та організація відомосно-пошукової (інформаційної) та аналітичної роботи, спрямованої на збирання, оцінку, аналіз та використання відомостей при виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, оцінювання ризиків, а також розроблення тактичних та стратегічних засад із протидії злочинності.

3. Департамент оперативної служби, який займається так званою розвідкою. Її працівники засекречені, як і сама будова підрозділу. Про справжнє місце роботи оперативника, якщо він належить до органів ДОС, в ідеалі не повинна знати навіть родина. Лише окремі

представники таких підрозділів мають право відвідувати загальні наради в МВС і надавати роз'яснення. До того ж розташовані вони окремо від більшості підрозділів МВС. Фактично ДООС – це замкнена на собі система, яка майже не має контактів із суспільством.

4. Департамент забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами, створений у 2017 році в устрої Національної поліції України з метою виявлення та припинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням із небезпечними (радіоактивними, хімічними, біологічними та ядерними (далі – РХБЯ) матеріалами, а також для втілення міжнародних угод про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерну безпеку. Завданнями департаменту є:

- здійснення гласних та негласних, оперативно-розшукових та пошукових заходів із використанням оперативних та оперативно-технічних засобів, спрямованих на запобігання, виявлення, закріплення (фіксацію) та припинення (протидію) кримінальних правопорушень, пов'язаних із РХБЯ матеріалами;

- здійснення у встановленому законодавством порядку слідчих (розшукових), зокрема негласних дій у кримінальному провадженні за фактами незаконного поводження з РХБЯ матеріалами;

- вжиття заходів для отримання даних про факти, обсяги та характер РХБЯ загроз, що виникли внаслідок злочинів, та їх запобігання чи усунення.

5. Департамент оперативно-технічних заходів, завданнями якого є здійснення негласних слідчих (розшукових) дій (негласне візуальне спостереження за об'єктами, проникнення у житло й офіси з метою встановлення підслуховувальної та відеозаписувальної апаратури тощо).

6. Департамент кримінального аналізу, завданнями якого є:

- організація та здійснення відомосно-аналітичної діяльності для виконання повноважень поліції;

- визначення стратегічних напрямів роботи, шляхів розвитку кримінального аналізу;

- забезпечення взаємодії та узгодження дій підрозділів поліції у сфері кримінального аналізу, а також збір, оброблення, узагальнення та аналіз відомостей з метою протидії злочинності;

- забезпечення формування та підтримка роботи автоматизованих відомосних систем;

- у межах відання бере участь у здійсненні обміну відомостями з правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями.

Патрульна поліція – сукупність підрозділів Національної поліції, діяльність яких переважно спрямована на забезпечення суспільної безпеки і порядку і має **запобіжний (превентивний)** характер. На сьогодні до цього блоку належать два департаменти:

1. **Департамент превентивної діяльності**, основними завданнями якого є:

- формування та втілення державної політики у сферах підтримання суспільної безпеки і порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод, організації роботи дозвільної системи (контроль за зброєю), запобігання та припинення домашнього насильства;

- подання на розгляд очільника Національної поліції пропозицій щодо вдосконалення діяльності в зазначених сферах.

2. **Департамент патрульної поліції**, основними завданнями якого є:

- забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони прав і свобод людини, суспільної безпеки і порядку;

- надання допомоги особам, які її потребують внаслідок надзвичайних ситуацій чи інших причин;

- забезпечення безпеки дорожнього руху;

- вчасне реагування на заяви та повідомлення про злочини, адміністративні правопорушення або події.

Органи досудового розслідування – сукупність слідчих підрозділів та підрозділів дізнання Національної поліції, а також інші вповноважені особи, які в межах повноважень здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень (злочинів та проступків). Систему складають:

1. **Слідчі підрозділи** (Головне слідче управління, управління в областях, відділи на місцях). Вони забезпечують захист особи, суспільства та держави від злочинів, охорону прав учасників провадження, швидке та неупереджене розслідування, відшкодування завданої шкоди та виявлення причин учинення правопорушень.

2. **Підрозділи дізнання**, які здійснюють розслідування кримінальних проступків у порядку, передбаченому Кримінальним

процесуальним кодексом України. Їхні завдання подібні до слідчих підрозділів, але зосереджені на менш тяжких правопорушеннях.

Поліція охорони – міжрегіональні структурні підрозділи, які надають на договірних засадах послуги з охорони об'єктів усіх форм власності та забезпечення особистої безпеки громадян. Їхня діяльність утримується за рахунок коштів, отриманих від такої діяльності. Департамент поліції охорони визначає напрями роботи, вдосконалює методи охорони майна, керує підпорядкованими загонами, забезпечує професійну підготовку кадрів та впроваджує єдину технічну політику у виробництві засобів охорони.

Спеціальна поліція – підрозділи для забезпечення суспільної безпеки і порядку на об'єктах, що мають особливе значення або постраждали від стихійного лиха чи катастроф. Наразі вони залучені до охорони правопорядку в районах проведення бойових дій, забезпечують безпеку у звільнених населених пунктах, протидіють незаконному обігу зброї та борються з диверсійно-розвідувальними групами.

Поліція особливого призначення – підрозділи, утворені для запобігання тяжким злочинам, забезпечення порядку під час масових заходів, охорони взятих під захист осіб та участі в антитерористичних операціях.

- Підрозділи «КОРД» виконують завдання, пов'язані з підвищеною загрозою: затримання озброєних осіб, які чинять опір, звільнення заручників, боротьба з бандами та участь у територіальній обороні.

- У складі діє **вибухотехнічна служба (УВТС)**, яка займається виявленням, знешкодженням та знищенням вибухонебезпечних предметів, розмінуванням, а також оглядом місць подій за фактами вибухів.

Отже, Національна поліція як діяч (суб'єкт) поліцейської діяльності на сьогодні динамічно розвивається. З'являються нові підрозділи, розширюються їхні можливості та змінюється підпорядкованість з урахуванням потреб часу. Наразі у системі функціонують як підрозділи, що безпосередньо здійснюють поліцейські заходи, так і допоміжні служби, діяльність яких спрямована на забезпечення роботи всієї структури.

Тема 3. Поліцейська кар'єра

*Адміністративно-правовий статус працівників Національної поліції
Поняття та правове регулювання проходження служби в органах Національної поліції*

Особливості проходження служби в органах Національної поліції

Особливості юридичної відповідальності працівників Національної поліції

1. Адміністративно-правовий статус працівників Національної поліції. У частині 1 статті 17 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено визначення **поліцейського** як громадянина України, який склав Присягу, проходить службу на відповідних посадах у поліції та має спеціальне звання. Натомість поняття **адміністративно-правового стану (статусу)** поліцейського вироблено правничою наукою.

Це впорядкована нормами законодавства система складових, що визначають правове становище працівника поліції у правовідносинах із державними органами, місцевим самоврядуванням, посадовцями, громадянами (фізичними особами) та підприємствами (юридичними особами), а також з іншими поліцейськими під час виконання посадових обов'язків. Це характеризує його як **діяча (суб'єкта)** державно-владних повноважень.

Більшість науковців у царині адміністративного права класично зараховують до цього стану **права, обов'язки та відповідальність**. Проте існують й інші погляди. Зокрема, деякі дослідники вважають, що правове становище охоплює комплекс суб'єктивних прав і обов'язків, закріплених за поліцейським нормами права. Для посадових осіб доцільно також включати до цієї системи мету, завдання, функції та повноваження.

Попри різні підходи, головний зміст будь-якого правового стану складають відповідні **права та обов'язки, гарантії та юридична відповідальність**.

Система повноважень поліції

На відміну від раніше чинного Закону України «Про міліцію», новий закон не містить окремої статті «Права поліцейського». Натомість законодавець закріпив систему **повноважень** – офіційно

наданих прав для здійснення певної діяльності. Їх можна розподілити на три великі групи:

1. **Основні повноваження** (ст. 23);
2. **Додаткові повноваження** (ст. 24);
3. **Відомосно-аналітичні повноваження** (ст. 25).

Згідно з основними повноваженнями (ст. 23), поліція:

- здійснює запобіжну (превентивну) діяльність для запобігання правопорушенням;

- виявляє причини та умови, що сприяють злочинам, і в межах відання (компетенції) вживає заходів для їх усунення;

- припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

- усуває загрози життю людей та суспільній безпеці;

- вчасно реагує на заяви та повідомлення про події;

- здійснює досудове розслідування злочинів у межах підслідності;

- розшукує осіб, які переховуються від слідства та суду, або зникли безвісти;

- веде провадження у справах про адміністративні проступки та застосовує стягнення;

- доставляє затриманих осіб у встановленому законом порядку;

- забезпечує суспільну безпеку і порядок у громадських місцях (парках, стадіонах, вокзалах тощо);

- регулює дорожній рух та контролює правомірність експлуатації машин на дорогах;

- супроводжує транспортні засоби у визначених законом випадках;

- видає дозволи на рух окремих категорій транспорту та дозвільні документи у сфері безпеки руху;

- надає невідкладну домедичну допомогу постраждалим у ДТП чи внаслідок злочинів;

- встановлює особу за невпізнаним трупом або осіб, які не можуть повідомити відомості про себе;

- забезпечує безпеку осіб, взятих під державний захист;

- контролює дотримання прав дітей-сиріт, запобігає дитячій бездоглядності та насильству в сім'ї;

- охороняє державні об'єкти та на договірних засадах – приватну власність;

- контролює обіг зброї, боєприпасів та вибухових речовин (дозвільна система);
- здійснює оперативно-розшукову діяльність;
- співпрацює з іноземними правоохоронними органами та міжнародними організаціями;
- забезпечує порядок під час виконання судових рішень та розшукує боржників;
- сприяє Уповноваженому із захисту державної мови у зборі фактичних даних про порушення закону;
- разом із ЗСУ та іншими силами бореться з диверсантами агресора та незаконними збройними формуваннями.

Службові обов'язки

В юридичній науці обов'язки поліцейського визначають як міру належної та необхідної поведінки для виконання покладених завдань.

Відповідно до ст. 18 Закону, поліцейський зобов'язаний:

1. Неухильно дотримуватися Конституції, законів та Присяги.
2. Професійно виконувати обов'язки та накази керівництва.
3. Поважати й не порушувати права і свободи людини.
4. Надавати допомогу людям у безпорадному або небезпечному для життя стані.
5. Зберігати таємницю (відомості з обмеженим доступом).
6. Повідомляти керівника про обставини, що роблять неможливою подальшу службу.

Звертаючись до особи, поліцейський мусить назвати прізвище, посаду, звання та на вимогу пред'явити посвідчення, давши можливість ознайомитися з ним (не випускаючи з рук).

Гарантії професійної діяльності

Гарантії – це впорядкована система засобів, що забезпечують реалізацію прав і обов'язків працівника. Поліцейський є представником держави, тому його законні вимоги є обов'язковими для виконання. Закон забороняє втручання в діяльність поліції, перешкоджання роботі чи невиконання вимог. Будь-які протиправні дії щодо поліцейського або його родичів тягнуть за собою відповідальність.

Основні гарантії включають:

- Належні умови для виконання обов'язків.
- Отримання відомостей, необхідних для роботи.
- Право на вільний проїзд у громадському транспорті (крім таксі) та позачергове придбання квитків у від'їздах.

- Можливість створення профспілок для захисту трудових прав.
- Соціальний захист: виплата грошової допомоги у разі втрати працездатності, компенсація за винайм житла та пільги на навчання дітей.

Отже, чинний закон вибудовує нову модель соціального та правового забезпечення поліції, що має підвищити престиж професії та якість служіння суспільству.

2. Поняття та правове регулювання проходження служби в органах Національної поліції .

Служба в органах поліції – це державна служба особливої **вдачі (характеру)**, що є **фаховою (професійною) працею** поліцейських із виконання покладених на них повноважень (ч. 1 ст. 59 Закону України «Про Національну поліцію»).

Правове впорядкування (регулювання) проходження служби:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року № 580-VIII.
2. Порядок складання Присяги працівника поліції (наказ МВС від 09.11.2015 № 1453).
3. Інструкція про порядок проведення атестування поліцейських (наказ МВС від 17.11.2015 № 1465).
4. Порядок добору та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання (наказ МВС від 15.04.2016 № 315).
5. Правила етичної поведінки поліцейських (наказ МВС від 09.11.2016 № 1179).
6. Порядок присвоєння та позбавлення спеціальних звань поліції (наказ МВС від 12.03.2016 № 177).
7. Дисциплінарний статут Національної поліції України (Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII).

Особовий склад (персонал) органів та підрозділів поліції за своїми обов'язками поділяється на:

- поліцейських;
- фахівців;
- допоміжний обслуговувальний персонал.

Згідно зі ст. 80 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейських розподіляють на три **ланки (групи): молодший, середній**

та вищий склад. Належність до певної ланки визначається присвоєним спеціальним званням.

1. Молодший склад:

- рядовий поліції;
- капрал поліції;
- сержант поліції;
- старший сержант поліції.

2. Середній склад:

- молодший лейтенант, лейтенант, старший лейтенант поліції;
- капітан поліції;
- майор, підполковник, полковник поліції.

3. Вищий склад (Генерали поліції):

- генерал поліції третього рангу;
- генерал поліції другого рангу;
- генерал поліції першого рангу.

3. Особливості проходження служби в органах Національної поліції. Проходження служби в поліції – це впорядкована система **складових (елементів)**, що ґрунтується на юридичних фактах, які спричиняють виникнення, зміну чи припинення відносин **діяча (суб'єкта)** з органами Національної поліції.

Проходження служби охоплює такі шаблі (етапи):

1. Добір на посаду поліцейського.
2. Призначення на посаду.
3. Присвоєння спеціального звання.
4. Атестація поліцейського.
5. Переміщення й просування по службі.
6. Звільнення зі служби.

Добір на посаду та умови прийняття

На службу можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років із повною загальною середньою освітою, незалежно від походження, майнового стану чи переконань, які вільно володіють державною мовою. Проте закон визначає чіткі обмеження. **Не можуть бути прийняті особи:**

- визнані недієздатними;
- засуджені за тяжкі злочини (навіть якщо судимість знята);
- ті, щодо кого справу закрито з nereабілітуючих підстав;
- звільнені за корупцію або ті, що підпадають під люстрацію;
- які мають іноземне громадянство або надали неправдиві відомості.

Комплектування поліції відбувається через вивчення кандидата, перевірку за місцем мешкання та оперативними обліками. Процес відбору поділяється на соціально-правовий, медичний, професійно-психологічний та конкурсно-екзаменаційний шаблі.

Конкурс на службу

Конкурс проводиться для забезпечення прозорості та об'єктивного оцінювання професійного рівня кандидатів. Обов'язковою умовою є участь **постійних поліцейських комісій**. Оголошення про вакансії оприлюднюються на офіційних вебпорталах, де зазначаються вимоги, умови грошового забезпечення та перелік документів.

Кандидати подають до комісії: заяву, паспорт, документи про освіту, особову картку, автобіографію, декларацію про доходи та медичну довідку.

Етапи випробувань:

1. **Тестування:** проводиться для з'ясування здібностей кандидата. **Професійний тест** (на знання законів) та **тест загальних навичок** (логіка, математика) містять по 60 питань. Кандидати, які набрали менше 25 балів, до наступних кроків не допускаються.

2. **Психологічне обстеження:** виявляє риси вдачі, тип вдачі (характеру) та придатність до роботи в умовах високого напруження.

3. **Фізична підготовка:** перевірка сили та витривалості за встановленими нормативами. Фізично підготовленим вважається той, хто виконав вправи не нижче ніж на «задовільно».

4. **Співбесіда та поліграф:** комісія обговорює морально-ділові якості кандидата. За згодою особи може бути застосовано «детектор брехні».

За підсумками складається **показник успішності (рейтинг)**, на основі якого визначають переможця.

Призначення та спеціальні звання

Службові відносини розпочинаються з дня видання наказу. Призначення буває безстроковим або строковим (наприклад, на час декретної відпустки основного працівника чи за контрактом).

Спеціальні звання присвоюються залежно від освіти, вислуги років та посади. Вони поділяються на **первинні** та чергові. **Строки вислуги для чергових звань:**

- капрал – 1 рік;
- сержант – 3 роки;

- молодший лейтенант – 1 рік;
- лейтенант – 2 роки;
- старший лейтенант – 3 роки;
- капітан та майор – по 4 роки;
- підполковник – 5 років. Для рядових, старших сержантів та полковників термін вислуги не встановлено. Заохоченням може бути дострокове присвоєння звання (після половини строку) або на ступінь вище від передбаченого посадою.

Атестування поліцейських

Атестування – це оцінка фахових та особистих якостей для визначення відповідності посаді чи перспективи зростання. Його проводять під час підвищення (без конкурсу), у разі службової невідповідності або звільнення. Безпосередній керівник складає **атестаційний лист**, у якому описує:

- успіхи у службі та дисциплінованість;
- вміння спілкуватися з громадянами;
- стан здоров'я, володіння зброєю та навички самооборони;
- здатність контролювати власні почуття (емоції).

Комісія проводить співбесіду та тести. **Висновки можуть бути такими:** відповідає посаді; заслуговує на підвищення; підлягає переведенню на нижчу посаду або звільненню.

4. Особливості юридичної відповідальності працівників Національної поліції. У забезпеченні законності та ладу в лавах Національної поліції юридична відповідальність має визначальне **значення (роль)**. Її заходи дозволяють дієво впливати на свідомість і поведінку працівників, виховувати їх у дусі поваги до права та відповідального ставлення до своїх службових обов'язків.

Особливість відповідальності поліцейських зумовлена їхнім перебуванням на особливій державній службі в органах, що виконують завдання специфічними методами. Протиправна поведінка працівника поліції зазвичай пов'язана з неналежним використанням ним владних повноважень. Під час вирішення питання про покарання правомочний орган (посадовець) насамперед встановлює факт служби винуватця, визначає зв'язок його вчинку з посадовою діяльністю та окреслює обсяг наданих йому повноважень.

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейські несуть **кримінальну, адміністративну, цивільно-**

правову, матеріальну та дисциплінарну відповідальність. Водночас закон покладає на державу обов'язок відшкодовувати шкоду, завдану людям або підприємствам рішеннями, діями чи бездіяльністю поліції.

Кримінальна відповідальність

Підставою для неї є злочин. Оскільки працівники поліції представляють владу, вони діють як особливі **діячі (суб'єкти)** правопорушень. Згідно з Кримінальним кодексом України, поліцейські можуть відповідати за:

- зловживання владою або посадовим становищем (ст. 364);
- перевищення влади або повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365);
- службове підроблення (ст. 366), недбалість (ст. 367) або приховування недостовірних **відомостей (інформації)** (ст. 366-2);
- одержання неправомірної вигоди (ст. 368) або незаконне збагачення (ст. 368-5);
- завідомо незаконне затримання, привід чи тримання під вартою (ст. 371);
- катування або примушування давати свідчення (ст. 373);
- розголошення даних розслідування або відомостей про заходи безпеки (ст. 381, 387).

Адміністративна та дисциплінарна відповідальність

Ці види відповідальності посідають особливе місце, оскільки дозволяють швидко корегувати поведінку працівника, часто без усунення його від служби. За ст. 15 КУпАП поліцейські за проступки зазвичай несуть дисциплінарну відповідальність. Однак за певні порушення вони відповідають на **загальних підставах**. Сюди належать:

- порушення правил дорожнього руху та безпеки полювання;
- корупційні правопорушення;
- вчинення домашнього насильства;
- порушення тиші в громадських місцях та законодавства про державну таємницю. До них не можуть бути застосовані громадські чи виправні роботи, а також адміністративний арешт.

Дисциплінарна відповідальність настає за дисциплінарний проступок – порушення службового ладу (дисципліни), невиконання обов'язків або вчинення дій, що підривають авторитет поліції.

Згідно з Дисциплінарним статутом, до поліцейських застосовуються такі **заходи (стягнення)**:

1. Зауваження; 1) догана; 2) сувора догана; 3) попередження про неповну службову відповідність; 4) пониження у званні; 5) звільнення з посади; 6) звільнення зі служби.

Цивільно-правова та матеріальна відповідальність

Цивільно-правова відповідальність виникає через завдання шкоди громадянам внаслідок незаконних дій поліцейського. Він зобов'язаний відшкодувати державі збитки в порядку регресу, якщо в його діях встановлено склад злочину згідно з вироком суду.

Матеріальна відповідальність (діє з 2019 року) полягає в обов'язку поліцейського покрити пряму дійсну шкоду, завдану майну держави з його вини (знищення, нестача, розкрадання). Вона **не настає**, якщо шкоду заподіяно внаслідок дії непереборної сили, необхідної оборони, крайньої потреби або виконання законного наказу командира.

Тема 4. Забезпечення прав і свобод людини, законності та дисципліни в поліцейській діяльності

Поняття законності і дисципліни в поліцейській діяльності, способи їх забезпечення

Контроль за поліцейською діяльністю

Нагляд прокуратури за діяльністю Національної поліції

Оскарження неправомірних дій працівників Національної поліції

1. Поняття законності і дисципліни в поліцейській діяльності, способи їх забезпечення.

Законність – це всеохопне політико-правове явище, що визначається неухильним дотриманням вимог чинного законодавства всіма діями (суб'єктами) права. Коли в державі кожен учасник відносин виконує правові приписи, можна говорити про стан законності.

Для законності притаманні такі основні риси:

- **Універсальність** – положення законів упорядковують суспільні відносини незалежно від місця й часу їх виникнення.

- **Загальнообов'язковість** – вияв вищої юридичної сили законів; приписи обов'язкові для всіх, незалежно від майнового стану чи належності до влади.

- **Обґрунтованість** – норми мають об'єктивну основу та спрямовують суспільні відносини у вигідні для громади напрями, досягаючи рівноваги інтересів людини та держави.

- **Наявність наглядових органів** – ідеться про правоохоронні структури, прокуратуру, суд та громадські правозахисні організації.

Законність у Національній поліції України – це суворе дотримання, виконання та застосування працівниками вимог законодавства під час здійснення службових завдань.

Дисципліна в Національній поліції – це свідоме додержання встановлених правил поведінки в державному та суспільному житті. Більш вузько службова дисципліна визначена в Дисциплінарному статуті як виконання поліцейським Конституції, законів, міжнародних договорів, актів Президента та Уряду, наказів керівництва та Присяги.

На відміну від законності, дисципліна ближча до людини. Громадянин може не володіти **відомостями (інформацією)** про тонкощі законодавства, але про правила дисципліни знає кожен. **Риси дисципліни:**

- наявність системи норм і правил поведінки;
- формування цієї системи значно раніше за законодавство;
- існування різних видів дисципліни залежно від людських спільнот;
- здебільшого норми дисципліни не закріплені в законах.

Законність і дисципліна є необхідними умовами існування демократії. Особливо вони важливі у сфері державного врядування, до якої належить і поліція. Належна увага до цих явищ зумовлена такими **чинниками:**

1. Потребою впорядкування життя в економічній, соціальній та політичній царинах.

2. Вимогою, щоб правозастосовна діяльність органів влади базувалася на праві.

3. Необхідністю, щоб правотворчість посадовців не суперечила Конституції.

4. Обов'язком органів врядування сприяти захисту прав і свобод громадян.

У науці виділяють такі основні способи гарантування законності в поліції:

- контроль (внутрішній та зовнішній);
- нагляд прокуратури;
- оскарження неправомірних дій працівників поліції.

2. Контроль за поліцейською діяльністю. Основним способом забезпечення законності в поліцейській діяльності є контроль. Контроль як один із найважливіших обов'язків державної влади та управління дає змогу не лише виявляти, але й усувати недоліки в роботі учасників управлінських процесів. Він полягає у постійному спостереженні за тим, чи відповідає діяльність підконтрольного об'єкта приписам, отриманим від керівних органів або посадових осіб.

Контроль у поліцейській діяльності – це система спостереження, вивчення, перевірки й оцінки оперативно-службової роботи Національної поліції.

Основними завданнями контролю є:

- забезпечення точного й неухильного виконання положень нормативно-правових актів;
- забезпечення своєчасності і повноти виконання завдань окремими підрозділами чи посадовими особами;
- попередження й усунення порушень дисципліни та хиб у роботі;
- підвищення загального рівня організаторської діяльності;
- сприяння раціональному розподілу робочого навантаження.

Класифікація видів контролю

Існує декілька підходів до розподілу видів контролю:

- **За призначенням:** загальний (всебічно охоплює діяльність діяча) та спеціалізований (перевірка окремого напрямку роботи).
- **За метою та часом:** попередній (прогнозування та запобігання проблемам), поточний (підтримка встановленої схеми взаємодії) та підсумковий (покращення роботи всієї системи).
- **За частотою:** систематичний (періодичний) та одиничний (позаплановий, що проводиться у разі потреби).
- **За формами здійснення:** аналіз, аудит, моніторинг, нагляд, облік, оцінка, ревізія, спостереження, перевірка.
- **За діячем (суб'єктом):** державний (здійснюється органами врядування) та громадський (здійснюється недержавними структурами).
- **За сферою діяльності:** внутрішньовідомчий (у межах одного відомства), міжвідомчий (до об'єктів у системі виконавчої влади) та позавідомчий.

Демократичний цивільний контроль

Систему та діячів контролю визначає Закон України «Про національну безпеку України». Демократичний цивільний контроль – це комплекс

правових, організаційних та кадрових заходів для забезпечення верховенства права, підзвітності та прозорості органів безпеки.

До системи цивільного контролю належать:

1. **Парламентський контроль:** Верховна Рада визначає основи правопорядку, затверджує структуру та чисельність МВС, визначає обсяг видатків у Держбюджеті та обговорює хід реформ.

2. **Уповноважений ВРУ з прав людини:** має право безперешкодно відвідувати підрозділи, ознайомлюватися з документами (зокрема таємними), перевіряти місця тримання затриманих та направляти акти реагування у разі порушень прав людини.

3. **Президентський контроль:** Президент вносить пропозиції щодо структури МВС та вживає заходів для припинення спроб використання поліції для обмеження прав громадян чи повалення конституційного ладу.

4. **Урядовий контроль:** Кабінет Міністрів розробляє проекти законів, визначає потреби у витратах на боротьбу зі злочинністю та звітує перед парламентом.

Відомчий контроль

Згідно зі ст. 22 Закону «Про Національну поліцію», його здійснює керівник поліції. У структурі діють спеціальні підрозділи:

- **Управління дотримання прав людини:** забезпечує дотримання прав особи під час поліцейських заходів, контролює роботу ізоляторів тимчасового тримання (ІТТ), координує протидію домашньому насильству.

- **Департамент головної інспекції:** здійснює контроль за службовою діяльністю підрозділів, проводить моніторинг чинників, що впливають на ефективність роботи, та зміцнює дисципліну.

Судовий контроль

Здійснюється судами різних ланок:

- **Конституційний Суд:** перевіряє конституційність законів та актів влади.

- **Суди загальної юрисдикції:** встановлюють відповідність закону дій посадовців під час розгляду кримінальних і цивільних справ.

- **Адміністративні суди:** розглядають спори громадян із владними діячами (суб'єктами) щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності.

Громадський контроль

Це діяльність громадських організацій, ЗМІ та громадян без права прямого втручання в роботу поліції. **Ключові форми за Законом:**

- **Звіт про діяльність:** щорічне оприлюднення статистичних та аналітичних даних на офіційних сайтах.

- **Резолюція недовіри:** місцеві ради можуть прийняти рішення про недовіру керівнику підрозділу (не раніше ніж через рік роботи). Якщо 3/4 депутатів проголосують повторно, рішення стає остаточним і веде до звільнення.

- **Відкриті зустрічі:** керівники мають не менше ніж раз на два місяці проводити зустрічі з громадою для налагодження співпраці.

- **Поліцейські комісії:** залучення громадськості до добору та просування поліцейських по службі.

Також активно застосовуються громадські експертизи проєктів актів та громадські розслідування, що мають на меті інформування людей про обставини порушень прав людини.

3. Нагляд прокуратури за діяльністю Національної поліції.

Прокурорський нагляд – це діяльність органів прокуратури, спрямована на дотримання законів під час оперативно-розшукової діяльності (ОРД), дізнання, слідства та виконання судових рішень. Він також забезпечує законність у владній діяльності поліції, захищаючи права громадян у відносинах із державою.

Нагляд у справах про адміністративні проступки

Згідно зі ст. 250 КУпАП та Законом «Про прокуратуру», прокурор має право:

- порушувати провадження та вивчати матеріали справи;
- перевіряти законність дій посадовців та брати участь у розгляді справ;

- заявляти клопотання, надавати висновки та оскаржувати рішення;
- перевіряти правильність застосування заходів впливу.

Підставою для перевірок часто стають статистичні дані (звіти за формами 1-АП, 1-А), де відображено кількість розглянутих справ, види стягнень (штрафи, арешти тощо) та заходи щодо неповнолітніх.

Нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю та слідством

Прокурор дає письмові вказівки, які є **обов'язковими до негайного виконання**. У межах ОРД прокуратура перевіряє:

1. Законність заведення справ та наявність повноважень у працівників.

2. Відповідність заходів меті діяльності та дотримання прав людини.

3. Обґрунтованість втручання у приватне спілкування та обмеження свобод.

4. Своєчасність передачі матеріалів до органів розслідування.

5. Дотримання строків та законність відомчих наказів.

Нагляд за виконанням судових рішень та примусовими заходами

Відповідно до ст. 26 Закону «Про прокуратуру», прокурор уповноважений:

- **Вільно відвідувати** місця тримання затриманих, установи виконання покарань та медзаклади примусового типу.

- **Опитувати осіб**, які там перебувають, та перевіряти умови їхнього утримання.

- **Скасовувати незаконні акти**, вимагати пояснень від службовців та оскаржувати дії державних виконавців.

- **Негайно звільняти осіб**, які тримаються під вартою без законних підстав або понад установлений строк.

Нагляд здійснюється через планові перевірки та реагування на скарги. Вказівки прокурора щодо умов тримання осіб є обов'язковими для всіх установ.

4. Оскарження неправомірних дій працівників Національної поліції.

Право оскаржувати рішення чи бездіяльність влади закріплене в усіх галузях законодавства. Провідну роль у цьому відіграють Закон «Про звернення громадян», КАСУ та КУпАП.

Порядок за Законом «Про звернення громадян»

Закон дає змогу громадянам впливати на роботу держорганів, викривати хиби та захищати свої інтереси.

- **Що можна оскаржити:** дії чи рішення, які порушують права, створюють перешкоди для їхнього втілення або незаконно покладають на особу обов'язки.

- **Шляхи оскарження:** закон передбачає **вибір (альтернативу)** – скаргу можна подати або керівнику вищої ланки (за підпорядкованістю), або безпосередньо до суду.

- **Строки:** скаргу подають не пізніше ніж за один місяць із дня ознайомлення з рішенням.

Адміністративне судочинство (КАСУ)

Кодекс адміністративного судочинства України (КАСУ) є фаховим актом для розв'язання суперечок у царині публічного права.

- **Обсяг повноважень:** суди розглядають спори щодо владних рішень, проходження публічної служби, доступу до інформації та оскарження висновків комісій (атестаційних, медичних тощо).

- **Перевага над іншими актами:** оскільки КАСУ – спеціалізований закон для суперечок із владою, у разі розбіжностей варто керуватися саме його нормами.

- **Строки:** за загальним правилом, для звернення до суду встановлено шестимісячний строк.

Особливості за КУпАП

Кодекс про адміністративні правопорушення визначає порядок оскарження постанов (зокрема у сфері безпеки дорожнього руху):

1. **Строк:** скаргу подають протягом **10 днів** із дня винесення чи набрання чинності постановою.

2. **Процедура:** документ подають до органу, що виніс постанову, який протягом трьох діб має переслати його до суду чи вищої установи.

3. **Заходи примусу:** затримання, огляд речей чи вилучення посвідчення водія також можуть бути оскаржені у вищому органі або в суді.

Підсумки: природа оскарження

Оскарження дій поліції як засіб забезпечення законності має такі риси:

- **Конституційна основа:** це невід'ємне право кожної особи.
- **Вибірковість:** громадянин сам вирішує, йти до суду чи до вищого начальника.

- **Універсальність:** оскаржити можна як зовнішні рішення щодо громадян, так і внутрішні розпорядження всередині системи МВС.

- **Правова регламентація:** чіткі вимоги до оформлення скарг та строків їхнього розгляду допомагають вчасно виправляти помилки управління та усувати наслідки незаконних рішень.

Тема 5. Форми та методи адміністративної поліцейської діяльності

Поняття та види форм адміністративної поліцейської діяльності

Поняття та види методів адміністративної діяльності Національної поліції

1. Поняття та види форм адміністративної поліцейської діяльності.

Багатогранність діяльності Національної поліції та її посадових осіб закріплена в нормах права. Під формою адміністративної діяльності слід розуміти зовнішній спосіб вираження її змісту, що використовується для захисту прав людини, боротьби зі злочинністю та підтримання публічного ладу. Загальновизнаним є поділ цих форм на правові (юридичні) та неправові.

1. Неправові форми діяльності.

Ці форми не створюють безпосередніх правових наслідків і не змінюють юридичне становище особи, проте вони є підґрунтям для ефективної роботи поліції.

- **Організаційні заходи:** спрямовані на забезпечення життєдіяльності системи підрозділів. Це робота з особовим складом, проведення нарад, інструктажів, навчання, а також вивчення та поширення передового досвіду.

- **Матеріально-технічні операції:** дії з удосконалення технічної бази, впровадження інформаційних технологій, обробка, аналіз та збереження службової інформації, а також ведення діловодства.

2. Правові форми діяльності.

Це дії, що спричиняють юридичні наслідки. Вони втілюються через:

- А) **прийняття актів управління.** Це односторонні владні приписи, спрямовані на встановлення або зміну правовідносин.

- **За сферою застосування:** внутрішні (стосуються ладу всередині відомства, наприклад, наказ про посилений режим служби) та зовнішні (спрямовані на регулювання суспільних відносин, наприклад, інструкція щодо нагляду за звільненими особами).

- **За юридичними властивостями:** нормативні (мають загальний характер, наприклад, Правила етичної поведінки) та індивідуальні

(стосуються конкретних осіб чи випадків, як-от наказ про заохочення працівника).

- **За назвою:** наказ, положення, статут, інструкція, правила та настанова (регламентує дії в певних ситуаціях).

Б) укладення адміністративних договорів. Це добровільні угоди, де однією зі сторін є підрозділ поліції. Вони базуються на нормах права і спрямовані на правоохоронну сферу. До них належать:

- договори на охорону майна чи громадського порядку під час масових заходів;
- контракти про проходження служби;
- угоди про співпрацю та післядипломну освіту поліцейських.

В) здійснення інших юридично значущих дій. Це правозастосовна діяльність без видання окремого акта управління. Вони створюють умови для настання правових наслідків або змінюють наявні відносини. До таких дій належать принесення присяги, проведення атестування, складання протоколу про адміністративне правопорушення тощо.

Важлива відмінність: якщо акти управління приймають виключно керівники та уповноважені особи, то інші юридично значущі дії можуть виконувати широкі кола посадовців поліції в межах їхніх службових обов'язків.

2. Поняття та види методів адміністративної діяльності Національної поліції.

Методи діяльності поліції – це способи та засоби впливу, які поліція використовує для виконання своїх завдань. Традиційно їх поділяють на два види: переконання та примус.

1. Переконання.

Цей метод спрямований на свідомість і волю людини, щоб сформувати в неї звичку добровільно дотримуватися закону.

- **Форми переконання:** виступи у ЗМІ, соціальна реклама, правова роз'яснювальна робота, моральне та матеріальне заохочення.
- **Особливість:** успіх методу залежить від бажання самої особи. Наприклад, заклик патрульних пристібатися пасами безпеки на білбордах є лише порадою, виконання якої лишається на розсуд водія.

- **Приклад:** звітування дільничного перед громадою. Це не лише інформування про стан правопорядку, а й спосіб підвищити довіру та навчити людей захищатися від злочинних зазіхань.

2. Адміністративний примус.

Це застосування силових, психологічних чи майнових заходів до осіб, які не підпорядковані поліції службово, але порушують закон. Його ознаки:

- застосовується лише на підставі закону;
- завжди має обтяжливі наслідки для порушника;
- потребує швидкості та простоти у виконанні.

Класифікація заходів примусу: Згідно з панівною думкою українських науковців, ці заходи поділяють на три групи:

1. **Адміністративно-запобіжні (попереджувальні):** спрямовані на виявлення та недопущення порушень (перевірка документів, зупинення авто, опитування, поверхнева перевірка, поліцейське піклування).

2. Заходи адміністративного припинення:

- *Загальні:* вимога припинити протиправні дії, заборона руху несправних авто.

- *Спеціальні (поліцейські заходи примусу):* застосування фізичної сили, спецзасобів та зброї.

- *Забезпечувальні:* адміністративне затримання, огляд речей, вилучення посвідчення водія чи привід.

3. **Заходи адміністративної відповідальності:** накладення стягнень. Поліція має право самостійно виносити попередження або призначати штраф (ст. 222 КУпАП), а також виконувати постанови суду про арешт чи позбавлення права керування.

Поліцейські заходи за Законом «Про Національну поліцію»

Закон (ст. 29) визначає **поліцейський захід** як превентивну або примусову дію, що обмежує права людини для виконання завдань поліції.

- **Вимоги до заходу:** законність, необхідність, пропорційність (співмірність) та ефективність.

- **Припинення:** захід закінчується відразу після досягнення мети або якщо стало зрозуміло, що мети неможливо досягти.

Тема 6. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції

Поняття та особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України

Поняття, завдання, принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення

Суб'єкти провадження у справах про адміністративні правопорушення

Докази та доказування в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення

Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення

Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення

Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі

1. Поняття та особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України.

Аналіз чинного законодавства підтверджує, що працівники Національної поліції є одними з головних **суб'єктів адміністративної юрисдикції**. Саме від їхньої фахової роботи значною мірою залежить захист прав, свобод і законних інтересів громадян, гарантування публічної безпеки та порядку, а також запобігання правопорушенням і їх припинення.

Адміністративна юрисдикція (від лат. *jus* – право, *dico* – кажу) – це поняття, яке на сьогодні не має єдиного тлумачення. Дослідники визначають його як:

- коло повноважень суду або владних установ щодо правової оцінки певних подій, зокрема розв'язання суперечок і накладення визначених законом стягнень;
- правозастосовну діяльність відповідного спрямування;
- належність справ (підвідомчість), обсяг повноважень та безпосереднє втілення правозастосовних заходів.

Підходи до розуміння діяльності поліції

В юридичній думці склалися два погляди на сутність цієї діяльності:

1. **Вузький підхід** (М. В. Ковалів, З. Р. Кісіль, Д. П. Калянов та ін.): отожднює юрисдикційну роботу поліції виключно з провадженням у справах про адміністративні правопорушення.

2. **Широкий підхід** (В. В. Гордієнко, А. Н. Кокорев, О. П. Рябченко та ін.): наголошує, що ця діяльність охоплює різні види проваджень: щодо адміністративних правопорушень, за зверненнями громадян, а також дисциплінарні справи.

З огляду на це, **адміністративно-юрисдикційну діяльність поліції** доцільно розглядати у двох значеннях:

- **У вузькому розумінні:** це впорядкована нормами права діяльність із розгляду та вирішення по суті належних поліції справ про адміністративні проступки.

- **У широкому розумінні:** це виконавча й розпорядча діяльність органів поліції, що ґрунтується на нормах матеріального та процесуального права і спрямована на розв'язання правових суперечок та розгляд справ про правопорушення.

Ключові ознаки діяльності:

- є складником адміністративного процесу, що поєднує юрисдикційні та процедурні провадження;
- починається у зв'язку з виникненням певної адміністративно-правової суперечки;
- однією зі сторін завжди є уповноважений підрозділ або посадовець поліції;
- має чітко визначений правовий характер і всебічно регулюється законом;
- спрямована на ухвалення рішення на основі правової оцінки дій учасників спору.

2. **Поняття, завдання, принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.**

Працівники Національної поліції є ключовими суб'єктами адміністративної юрисдикції. Від їхньої роботи залежить захист прав громадян, публічний порядок та запобігання правопорушенням.

Адміністративна юрисдикція тлумачиться як:

1. Повноваження щодо правової оцінки подій, розв'язання суперечок і застосування стягнень.
2. Специфічна правозастосовна діяльність.
3. Підвідомчість справ та реалізація повноважень.

У науці існують два підходи до цієї діяльності:

- **Вузький** (М. Ковалів, З. Кісіль): лише провадження у справах про адміністративні проступки.

- **Широкий** (В. Гордієнко, О. Рябченко): охоплює також дисциплінарні справи та звернення громадян.

Особливості діяльності: є частиною адміністративного процесу; виникає через правовий спір; обов'язкова участь посадової особи поліції; чітка правова регламентація; спрямованість на ухвалення рішення.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення

Згідно зі **ст. 245 КУпАП**, завданнями провадження є всебічне з'ясування обставин справи, вирішення її за законом, забезпечення виконання постанови та профілактика правопорушень. Провадження розглядають як **правовий інститут** (сукупність норм) та **вид діяльності** (порядок дій учасників).

Нормативна база: КУпАП; Інструкції МВС № 1376, № 1395 та № 13.

Стадії провадження (за більшістю вчених, зокрема Т. Коломоець):

1. Порушення справи.
2. Розгляд справи.
3. Оскарження постанови.
4. Виконання постанови.

Принципи провадження

1. **Законність:** суворе дотримання ст. 7 КУпАП.
2. **Презумпція невинуватості:** провина має бути доведена законом.
3. **Оперативність:** стягнення накладається переважно протягом 2 місяців; розгляд справи – 15 діб (ст. 277 КУпАП).
4. **Рівність:** незалежність від статі, статків чи походження (ст. 248 КУпАП).
5. **Публічність:** діяльність від імені держави.
6. **Гласність:** відкритість розгляду (ст. 249 КУпАП), крім окремих випадків.
7. **Змагальність:** право сторін на надання доказів та обґрунтування позиції.
8. **Державна мова:** використання української мови або залучення перекладача.
9. **Об'єктивна істина:** неупереджене дослідження фактів (ст. 252 КУпАП).
10. **Диспозитивність:** право учасників розпоряджатися своїми правами на власний розсуд.

Ці засади забезпечують цілісність системи правопорядку.

3. Суб'єкти провадження у справах про адміністративні правопорушення.

В адміністративно-правовій науці важливо розрізняти поняття «суб'єкти» та «учасники» провадження. Суб'єктами є особи, які потенційно мають право або за законом можуть долучитися до справи за певних умов. Натомість учасниками є ті, хто реально бере участь у розв'язанні конкретної справи про адміністративний проступок.

Коло осіб, залучених до таких відносин, є вельми широким, що зумовлює наявність багатьох класифікацій. Зокрема, **В. К. Колпак** пропонує поділяти їх на групи за роллю: від владних органів до осіб, що допомагають встановити істину (експерти, свідки) або виконувати рішення. **Е. Ф. Демський** натомість виокремлює чотири групи: особи, що вирішують справи; особи, що обстоюють власні права; представники інших осіб та особи-помічники.

Ми пропонуємо поділяти суб'єктів, справи яких належать до відання Національної поліції, на такі чотири групи:

1. Органи та посадові особи поліції.
2. Особи, які мають власний інтерес у справі.
3. Особи, що представляють і захищають інтереси інших учасників.
4. Особи, що сприяють здійсненню провадження.

1. Органи та посадові особи Національної поліції.

Відповідно до Закону «Про Національну поліцію», поліція у випадках, визначених законом, здійснює провадження, ухвалює рішення про стягнення та забезпечує їх виконання. Кодекс України про адміністративні правопорушення чітко визначає обсяг повноважень поліції щодо різних категорій справ. Зокрема, поліцейські можуть бути уповноважені:

- лише на складання протоколів (ст. 255 КУпАП);
- і на складання протоколів, і на розгляд справи (ст. 222 КУпАП);
- на безпосереднє виконання стягнень (штрафів чи адміністративного арешту).

2. Зацікавлені особи: Порухник та Потерпілий.

Ці особи є активними учасниками процесу та наділені спеціальним правовим станом.

- **Момент виникнення прав:** Для особи, яку притягають до відповідальності, це зазвичай момент складання протоколу або

затримання. Потерпілою особою стає в мить завдання їй шкоди (фізичної чи майнової), наприклад, під час ДТП або домашнього насильства.

- **Права особи, що притягається (ст. 268 КУпАП):** знайомитися з матеріалами, давати пояснення, надавати докази, заявляти клопотання, користуватися правничою допомогою, виступати рідною мовою та оскаржувати рішення.

- **Права потерпілого (ст. 269 КУпАП):** майже ідентичні, зокрема право на ознайомлення зі справою та оскарження постанови.

- **Обов'язки:** хоча вони чітко не закріплені в КУпАП, аналіз норм свідчить про обов'язок з'являтися на виклик, надавати правдиві свідчення та повідомляти відомі обставини справи.

3. Представники та захисники.

- **Законні представники:** батьки, усиновлювачі або опікуни, що діють в інтересах неповнолітніх чи осіб із вадами здоров'я.

- **Захисники та представники:** адвокати або інші фахівці у галузі права. Їхні повноваження підтверджуються документально: свідоцтвом про народження (для батьків), ордером, договором або довіреністю (для адвокатів). Вони мають право подавати скарги від імені своїх підопічних та знайомитися з усіма паперами у справі.

4. Особи, які сприяють здійсненню провадження.

Ця група забезпечує повноту та об'єктивність розгляду справи:

- **Поняті:** незацікавлені особи (мінімум двоє), чия присутність обов'язкова при особистому огляді чи огляді речей. Невизначеність їхнього загального статусу в КУпАП вважається законодавчою прогалиною.

- **Свідки:** кожна особа, якій відомі обставини події. Свідок зобов'язаний з'явитися та дати правдиві свідчення, проте має право на «імунітет» – право не свідчити проти себе чи близьких родичів (ст. 63 Конституції).

- **Експерт:** особа зі спеціальними знаннями, якій доручають дослідити об'єкти чи явища (наприклад, для визначення розміру збитків).

- **Перекладач:** особа, яка вільно володіє мовами, необхідними для спілкування з учасниками справи, або технікою спілкування з глухоніми.

Всі ці учасники мають право на відшкодування витрат, пов'язаних із їзкою до органу поліції, та збереження заробітку за час відсутності на роботі.

4. Докази та доказування в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення.

Згідно зі ст. 251 КУпАП, доказами у справі є будь-які відомості, на основі яких посадова особа встановлює наявність чи відсутність правопорушення, вину особи та інші обставини. Проте доказами вважаються не просто будь-які дані, а лише ті, що отримані законним шляхом, мають доказову вагу та належне процесуальне оформлення.

Закон визначає такі види доказів:

- протокол про адміністративне правопорушення;
- пояснення особи, яку притягають до відповідальності, а також потерпілих і свідків;
- висновки експерта та речові докази;
- свідчення технічних приладів (фото-, кінозйомка, відеозапис), зокрема тих, що працюють автоматично або використовуються для нагляду за безпекою дорожнього руху;
- акт огляду та затримання транспортного засобу;
- протокол вилучення речей і документів.

Протокол – це основний документ у справі, який часто є єдиним джерелом доказової інформації. Водночас закон докладно описує порядок отримання доказів під час затримання, огляду речей, вилучення посвідчення водія чи перевірки на стан сп'яніння.

Класифікація доказів

Для зручності правозастосування докази поділяють на групи:

1. **За відношенням до події:** *прямі* (безпосередньо вказують на обставини, як-от свідчення очевидців) та *непрямі* (дозволяють зрозуміти лише ймовірний висновок).
2. **За джерелом:** *первісні* (отримані з першоджерела – оригінали документів, висновки експерта) та *похідні* (переказані відомості або копії).
3. **За змістом:** *обвинувачувальні* (підтверджують вину) та *виправдувальні* (спростовують її).
4. **За способом збереження:** *особисті* (пам'ять людини) та *речові* (знаряддя вчинення проступку або предмети зі слідами події).

Процес доказування

Доказування – це впорядкований процес збирання, закріплення, дослідження та оцінки відомостей для встановлення істини. Ці етапи нерозривно пов'язані між собою.

- **Збирання та закріплення:** пошук і виявлення інформації з подальшим оформленням її у вигляді протоколів, пояснень чи відеозаписів.

- **Оцінка доказів (ст. 252 КУпАП):** здійснюється посадовою особою за її внутрішнім переконанням. Оцінка має дві сторони: *мисленеву* (аналіз вірогідності й належності) та *правову* (перевірка законності отримання даних).

Поліцейський самостійно вирішує питання достовірності та достатності доказів. Достатність означає, що зібраних матеріалів вистачає для обґрунтованого рішення. Внутрішнє переконання при цьому ґрунтується на всебічному й неупередженому дослідженні всіх обставин справи.

Процес доказування є складним і вимагає від працівників поліції не лише знання закону, а й фахових навичок аналізу та закріплення інформації.

5. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Для припинення порушень, встановлення особи та забезпечення розгляду справ закон дозволяє застосовувати **заходи забезпечення провадження**. Це засоби примусу, що обмежують волю громадян, тому їх використання суворо регламентоване КУпАП.

Загальні засади:

- Застосовуються лише тоді, коли інші заходи впливу вичерпано.
- Рішення ухвалюють виключно уповноважені особи.
- Обов'язкове складання протоколу або відповідний запис у протоколі про правопорушення.

Основні заходи та їхня суть

1. **Доставлення порушника (ст. 259 КУпАП)** Це примусове супроводження особи до підрозділу поліції чи громадського пункту виключно для складання протоколу, якщо це неможливо зробити на місці.

- **Строки:** Доставлення має бути максимально коротким. Перебування в громадському пункті чи приміщенні сілради не може перевищувати одну годину.

2. **Адміністративне затримання (ст. 261 КУпАП)** Короткочасне обмеження волі особи для припинення проступку або встановлення особи.

- **Порядок:** Складається окремий протокол на бланку суворої звітності. Заборонені будь-які виправлення після підписання.

- **Права:** Затриманому роз'яснюють право на захист, безоплатну правову допомогу та медичну допомогу. Поліція зобов'язана негайно повідомити родичів, а про затримання неповнолітнього – батьків обов'язково.

- **Строки:** За загальним правилом – до 3 годин. У справах про порушення кордону або незаконний обіг наркотиків (для встановлення особи) – до 3 діб із повідомленням прокурора.

3. **Особистий огляд і огляд речей (ст. 264 КУпАП)** Здійснюється для виявлення знарядь або предметів порушення.

- **Вимоги:** Огляд проводить особа однієї статі із затриманим у присутності двох понятих тієї ж статі. Огляд речей відбувається за присутності власника (у невідкладних випадках – без нього, але з двома понятими).

4. **Вилучення речей і документів (ст. 265 КУпАП)** Примусове позбавлення можливості користуватися предметами, що стали знаряддям або об'єктом правопорушення. Потрібна присутність двох понятих. Власник отримує копію протоколу про вилучення.

5. **Заходи щодо водіїв та транспортних засобів.**

- **Тимчасове вилучення посвідчення (ст. 265-1):** Якщо передбачено позбавлення прав. Видається тимчасовий дозвіл на 3 місяці.

- **Тимчасове затримання авто (ст. 265-2):** Блокування або евакуація на спецмайданчик (за порушення правил зупинки, керування без документів, нетверезий стан тощо). Строк – до 3 днів.

- **Огляд на стан сп'яніння (ст. 266):** Проводиться з використанням відеозапису (або при двох свідках). Огляд у лікарні – не пізніше ніж через 2 години після виявлення підстав.

6. **Тимчасове вилучення тварини (ст. 265-5)** Застосовується, якщо власник порушив правила поводження з твариною, що передбачають її конфіскацію.

7. **Привод (ст. 268 КУпАП)** Примусове супроводження до поліції чи суду особи, яка притягається до відповідальності, але ухиляється від явки. Використовується у справах, де участь порушника є обов'язковою за законом.

6. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Провадження складається з чотирьох основних стадій:

1. **Порушення справи** та з'ясування її обставин.
2. **Розгляд справи** по суті.
3. **Перегляд постанови** (факультативна стадія).
4. **Виконання постанови.**

1. Порушення справи.

Це ланцюг дій, спрямованих на підготовку матеріалів до розгляду.

Стадія включає три етапи:

- Отримання інформації про правопорушення.
- Дослідження обставин.
- Процесуальне оформлення результатів.

Приводи для порушення справи (визначені теорією права, оскільки в КУпАП вони не закріплені):

- Звернення громадян, повідомлення організацій, заяви потерпілих.

- Публікації у ЗМІ, матеріали ОРД.
- Безпосереднє виявлення ознак проступку поліцейським.
- Рапорти працівників поліції, повідомлення судів чи прокуратури.

Для порушення справи необхідні **достатні дані**, що свідчать про склад правопорушення. За результатами перевірки поліцейський приймає рішення: передати матеріали за підвідомчістю, розпочати провадження або закрити справу (ст. 247 КУпАП).

Адміністративне розслідування проводиться, якщо обставини потребують додаткового з'ясування. Завершується стадія зазвичай складанням протоколу, який згідно зі ст. 256 КУпАП має містити:

1. **Офіційні дані:** дата, місце, відомості про особу, яка склала протокол.

2. **Обставини:** час, місце, суть проступку та стаття КУпАП.

3. **Відомості про порушника:** ПІБ, адреса, місце роботи, дані документа.

2. Розгляд справи

Мета стадії – встановлення вини та справедливе застосування закону. **Етапи розгляду:**

1. Підготовка (перевірка компетенції, правильності протоколу, сповіщення учасників).

2. Аналіз доказів по суті.
3. Прийняття рішення (постанови).
4. Оголошення та вручення копії постанови (протягом 3 днів).

Справи розглядаються за місцем вчинення, проживання порушника або обліку ТЗ. Загальний строк розгляду – 15 днів, проте за окремими статтями (наприклад, ст. 178 чи 44 КУпАП) – доба.

3. Перегляд постанови.

Згідно зі ст. 55 Конституції України, кожна особа має право на оскарження. **Варіанти оскарження:**

- До вищого органу (посадової особи).
- До районного чи міського суду.

Рішення за скаргою: залишення без змін, скасування із закриттям або направленням на новий розгляд, чи зміна стягнення (без його посилення).

4. Виконання постанови.

Це реалізація санкції. Постанова стає обов'язковою до виконання з моменту набрання законної сили. Поліція безпосередньо виконує постанови про:

- Позбавлення права керування ТЗ.
- Адміністративний арешт.

Особливості провадження у сфері безпеки дорожнього руху

При фіксації порушень у цій сфері діє **спрощений порядок**:

- Поліцейський виносить постанову **без складання протоколу** прямо на місці (за винятком випадків, де порушниками є неповнолітні або санкція передбачає позбавлення прав / арешт).

- Якщо порушення вчинено військовослужбовцем строкової служби, матеріали передаються за належністю для дисциплінарного впливу.

- Постанова може бути оформлена як у письмовій, так і в електронній формі (через мобільний термінал).

7. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі.

Загальний порядок розгляду справ про правопорушення, зафіксовані в автоматичному режимі, визначено ст. 279-1 КУпАП та Інструкцією МВС № 13 від 13.01.2020.

Сфера застосування та суб'єкти

Посадові особи Департаменту патрульної поліції розглядають справи за автоматично зафіксованими фактами:

- перевищення швидкості;
- проїзду на червоне світло;
- порушення правил зупинки / стоянки;
- руху смугою для громадського транспорту, тротуарами чи зустрічною смугою (ч. 1–3 ст. 122 КУпАП);
- порушення правил руху через залізничний переїзд (ч. 1 ст. 123 КУпАП).

Відповідальність

Адміністративну відповідальність несе **відповідальна особа**:

1. Фізична особа або керівник юрособи, на яку зареєстровано ТЗ.
2. Належний користувач (якщо відомості про нього внесено до Єдиного державного реєстру ТЗ).
3. Особа, яка ввезла ТЗ на територію України (якщо він зареєстрований за кордоном).

Алгоритм розгляду справи

Справи розглядаються за місцем оброблення даних у два етапи:

Етап 1 (Первинне опрацювання): Поліцейський аналізує отримані від Системи файли та метадані. Він з'ясовує:

- факт правопорушення на фото / відео;
- коректність розпізнавання номерного знака;
- відповідність марки й моделі ТЗ реєстраційним даним;
- наявність інформації про викрадення ТЗ чи номерів.

За результатами поліцейський або **вносить постанову** (з накладенням КЕП), або передає справу на **другий етап** для додаткової перевірки.

Етап 2 (Детальний розгляд): Протягом трьох діб інший уповноважений поліцейський уточнює дані через реєстри МВС. Він приймає одне з рішень:

- **вносить постанову** при підтвердженні вини;
- **закриває провадження** за наявності обставин, передбачених ст. 247 КУпАП;
- **передає інформацію** до Єдиної інформаційної системи МВС, якщо встановлено факт протиправного використання ТЗ іншими особами.

Оформлення та вручення рішення

Адміністративна постанова формується Системою автоматично без складання протоколу.

- **Облік:** Дані вносяться до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.
- **Доставлення:** Паперова копія постанови друкується та протягом трьох днів надсилається адресату рекомендованим листом із повідомленням про вручення.

Тема 7. Діяльність підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення, оперативного реагування та чергової служби Національної поліції

Поняття, правове положення, система підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування та їх роль в діяльності Національної поліції

Завдання, функції та напрями адміністративно-правової діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення й оперативного реагування

Правове положення, призначення, структура та завдання чергових частин поліції

Організація оперативного реагування

1. Поняття, правове положення, система підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування та їх роль в діяльності Національної поліції.

Підрозділи організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (ОАЗОР) посідають стратегічне місце у реалізації державної інформаційної політики. Створені на базі колишніх штабних структур, сьогодні вони є основними органами управління службами НПУ. За дорученням керівництва або за власною ініціативою вони вирішують загальносистемні, міжрегіональні та комплексні завдання, координуючи роботу всіх поліцейських ланок для досягнення максимальної ефективності.

Визначення та компетенція Підрозділи ОАЗОР – це самостійні структурні одиниці поліції, що забезпечують аналіз, планування та контроль за діяльністю територіальних органів. Їхня компетенція

охоплює реалізацію політики у сфері публічної безпеки, захисту прав людини та протидії злочинності. У своїй роботі вони керуються Конституцією України, законами, актами Президента, Верховної Ради та нормативними документами МВС.

Нормативно-правове регулювання

Діяльність цих підрозділів регламентована низкою відомчих наказів:

1. **Наказ НПУ № 126 (із змінами):** визначає засади роботи Департаменту ОАЗОР як центрального органу управління, що координує головні управління в областях та міжрегіональні органи.

2. **Наказ МВС № 39:** затверджує Типове положення для регіональних управлінь (УОАЗОР), які відповідають за надання допомоги населенню та боротьбу зі злочинністю на місцях.

3. **Наказ МВС № 440:** регламентує роботу чергової служби – цілодобового органу управління на всіх рівнях.

4. **Наказ МВС № 357 та № 100:** встановлюють порядок реагування на правопорушення та правила ведення єдиного обліку заяв через систему «Інформаційний портал НПУ».

5. **Накази НПУ № 503, № 202 та № 67:** визначають механізми контролю за виконанням документів, методика планування пріоритетних напрямів роботи та порядок проведення перевірок службової діяльності.

Структура та рівні системи

Система ОАЗОР побудована за дворівневим принципом:

- **Центральний рівень (Департамент ОАЗОР):** містить аналітичне управління (моніторинг, планування, контроль), управління оперативного реагування (служба «102», відеонагляд) та управління забезпечення Ситуаційного центру (чергова частина). Також до складу входять відділи мобілізаційної роботи, документального забезпечення та режимно-секретний підрозділ.

- **Регіональний рівень (Управління ОАЗОР ГУНП):** структурно повторює центральну модель, маючи у складі організаційно-аналітичний відділ, ситуаційний відділ, чергову частину та сектор мобілізаційної роботи.

Ситуаційні центри та служба «102»

Спеціальне місце в системі посідає **служба «102»** – перша ланка оперативного реагування, що цілодобово приймає екстрені

виклики. На зміну традиційним методам прийшли **Ситуаційні центри**. Це сучасна форма організації аналітики, що базується на синтезі ІТ-технологій та систем підтримки прийняття рішень. Ситуаційні центри дозволяють:

- моніторити оперативну обстановку в режимі реального часу;
- прогнозувати розвиток кризових ситуацій за допомогою моделювання сценаріїв;
- керувати силами та засобами патрульної поліції та інших підрозділів під час масових заходів чи надзвичайних подій.

Управлінська роль підрозділів

Діяльність ОАЗОР за своєю суттю є управлінською. Якісний аналіз інформації про злочинність є основою для прийняття оптимальних рішень. Ці підрозділи звільняють галузеві служби (кримінальну поліцію, превенцію) від надмірної паперової та аналітичної роботи, запобігаючи «паралелізму» в зборі даних. Підрозділи ОАЗОР є інтелектуальними центрами, які забезпечують роботу поліції як єдиного, злагодженого механізму. Це досягається через постійну готовність, автоматизацію процесів та глибоке знання оперативної обстановки.

2. Завдання, функції та напрями адміністративно-правової діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення й оперативного реагування.

Підрозділи організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (ОАЗОР) є провідними ланками поліції, що координують діяльність усіх її структур. Їхня робота спрямована на аналіз криміногенної ситуації, планування поліцейської діяльності, охорону прав громадян та надання допомоги особам у надзвичайних ситуаціях.

На відміну від абстрактної мети, завдання ОАЗОР є конкретизованими цілями, закріпленими в нормативних актах. Вони визначають обсяг і характер роботи кожної посадової особи на шляху до реалізації державної політики у сфері безпеки.

Завдання Департаменту (центральний рівень) та регіональних управлінь

Згідно з Положенням про Департамент ОАЗОР, основними завданнями центрального апарату є:

- моніторинг оперативної обстановки в державі;

- аналіз ефективності поліцейської діяльності та усунення причин правопорушень;
- підготовка аналітичних матеріалів для керівництва держави, МВС та громадськості;
- організація реагування на правопорушення та контроль за діяльністю чергових частин;
- контроль за виконанням законодавчих актів та обліково-реєстраційною дисципліною;
- координація заходів мобілізаційної підготовки та цивільного захисту.

Регіональні управління (УОАЗОР) мають схожі, але більш локалізовані завдання: вони адаптують загальнодержавні стратегії до особливостей конкретної території, безпосередньо керують підрозділами «102» та ситуаційними центрами в областях.

Функціональні напрями діяльності

Функції підрозділів ОАЗОР конкретизують їхні завдання через такі напрями:

1. **Інформаційно-аналітичний:** збір та оцінка даних про криміногенну ситуацію, підготовка оперативних зведень та обмін даними з іншими органами.
2. **Організаційно-плановий:** перспективне планування заходів НПУ, підготовка засідань колегій та нарад.
3. **Управлінський:** координація сил під час масових заходів, свят чи надзвичайних ситуацій через Оперативні штаби.
4. **Контрольний:** проведення перевірок службової діяльності, моніторинг дотримання прав затриманих та стану виконавської дисципліни.
5. **Методичний:** впровадження інноваційних форм роботи, проведення наукових досліджень спільно з відомчими закладами освіти.

Адміністративно-правова діяльність за напрямками

Узагальнюючи повноваження ОАЗОР, їхню діяльність можна розділити на чотири блоки:

- **Інформаційна робота:** безперервний цикл збору та обробки даних для оперативного реагування на зміни обстановки.
- **Контроль:** цільові перевірки та зональний нагляд за фактичним станом справ у підрозділах.
- **Методичне забезпечення:** підготовка рекомендацій на основі передового досвіду, підтримання мобілізаційної готовності.

- **Оперативне управління:** безпосередня організація роботи чергових частин, ситуаційних центрів та ліній «102».

Завдання та функції ОАЗОР на центральному та регіональному рівнях тісно взаємопов'язані, утворюючи органічну єдність, що забезпечує стабільне функціонування всієї системи Національної поліції.

3. Правове положення, призначення, структура та завдання чергових частин поліції.

Чергова служба – це система цілодобових підрозділів (чергових частин, ситуаційних відділів та секторів реагування), що забезпечують оперативне управління силами поліції та безперервне прийняття заяв від громадян.

Нормативно-правова база

Діяльність служби регламентується наказами МВС України:

- № 440 (23.05.2017): Про організацію діяльності чергової служби.
- № 357 (27.04.2020): Про реагування на правопорушення та події.
- № 100 (08.02.2019): Про порядок ведення єдиного обліку (ЄО).

Структура та принципи

Система охоплює ланки від центрального апарату (ДОАЗОР НПУ) до територіальних підрозділів і операторів «102». Ключові принципи: безперервність, постійна готовність, оперативність, законність та дотримання прав людини.

Основні завдання

1. **Реєстрація:** Прийняття заяв та негайне спрямування нарядів на місце події.

2. **Управління:** Кординація сил і засобів, задіяних в охороні публічного порядку.

3. **Інформування:** Збір даних про оперативну обстановку та доповідь керівництву.

4. **Спецплани:** Введення ступенів готовності та спеціальних оперативних планів («Сирена», «Грім» тощо).

5. **Робота із затриманими:** Оформлення, утримання в кімнатах для затриманих (КЗ) та забезпечення їхніх прав.

6. **Безпека:** Охорона адмінбудівель, збереження зброї, боєприпасів та майна підрозділу.

Організація та режим несення служби

Чергування зазвичай триває **24 години** (чотиризмінний графік), в окремих випадках – 12 годин. Наряди забезпечуються одностроєм, зброєю, засобами зв'язку та спецтранспортом. Кожна чергова частина

має **тактико-технічний паспорт**, що визначає вимоги до приміщень та обладнання.

Дії оперативного чергового при роботі з особами

При доставленні осіб черговий зобов'язаний:

- **Для затриманих (адмінправопорушення):** Встановити особу, провести огляд (особою тієї ж статі у присутності двох понятих), скласти протокол та видати Пам'ятку.

- **Спецкатегорії:** Повідомити Військову службу правопорядку (для військових), ДМС (для іноземців) або підрозділи ювенальної превенції (для неповнолітніх).

- **Медична допомога:** Якщо особа у стані сильного сп'яніння або з травмами – викликати швидку. Утримання можливе лише за наявності висновку лікаря.

- **Право на захист:** Забезпечити конфіденційне побачення із захисником у спеціальній кімнаті (під візуальним наглядом без підслуховування).

Контроль та перевірка

Право перевіряти чергову службу мають: керівництво НПУ та ГУНП, працівники ДООЗОР, підрозділи внутрішньої безпеки та превентивної діяльності в межах своїх повноважень.

4. Організація оперативного реагування.

Діяльність поліції з реагування на правопорушення регламентована Інструкцією, затвердженою наказом МВС № 357 від 27.04.2020.

Основні терміни:

- **Оперативне інформування** – система збирання та передачі до вищих чергових служб даних про події для контролю за затриманням правопорушників та реагування на надзвичайні ситуації.

- **Оперативне реагування** – координація дій чергових служб та нарядів (патрульної поліції, ГРПП тощо) для негайного прибуття на місце події, припинення правопорушення, затримання осіб та надання допомоги потерпілим.

Категорії повідомлень:

1. **«Альфа»** (висока загроза): злочини із застосуванням зброї чи вибухівки, збройний опір, а також події, за якими введено спеціальні операції («Сирена», «Грім», «Заручник»).

2. **«Бета»** (негайне реагування): події, що тривають у реальному часі або з моменту вчинення яких минуло не більше 15 хвилин. Сюди

також належать випадки, де потерпілі перебувають у безпорадному стані, незалежно від часу отримання інформації.

3. «Гамма» (звичайний режим): повідомлення про події, що не мають ознак категорій «Альфа» чи «Бета».

4. «Дельта» (без оперативного реагування): запити довідкового характеру, звернення, що не належать до компетенції поліції, або поштові матеріали, що не потребують термінового виїзду.

Алгоритм дій та технічне забезпечення

Наряди поліції отримують завдання через **планшети**, підключені до системи «**Інформаційний портал НПУ**» (ІПНП). Поліцейський зобов'язаний негайно виконати доручення диспетчера.

Посадові особи під час реагування повинні:

- своєчасно направляти сили на місця подій для захисту прав громадян;
- підтримувати постійну готовність особового складу;
- орієнтувати всі наряди щодо прикмет злочинців та об'єктів посягань;
- забезпечувати взаємодію з іншими органами та особисту безпеку працівників.

Реагування на адміністративні правопорушення

Якщо подія не містить ознак криміналу й не потребує додаткової перевірки, поліцейський за допомогою планшета вносить до ІПНП дані про вжиті заходи (наприклад, «розглянуто на місці»).

У разі наявності свідків здійснюється їх опитування із зазначенням контактів для надання відповіді. За відсутності технічної можливості роботи з планшетом складається рапорт, який передається черговому для подальшої реєстрації та звітності.

Важливо: Для забезпечення ефективності нормативно закріплено алгоритми дій при типових фактах (убивство, розбій, ДТП, стихійне лихо тощо). Ці алгоритми визначають перелік необхідної інформації, коло осіб для інформування та порядок скеровування нарядів.

Попередня кваліфікація події здійснюється черговою службою на основі наявних ознак та відомостей, внесених до системи ІПНП або ЄРДР.

Тема 8. Адміністративна поліцейська діяльність підрозділів превентивної діяльності

Поняття підрозділів превентивної діяльності, їх система та структура
Адміністративна діяльність підрозділів дільничних офіцерів поліції
Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції

1. Поняття підрозділів превентивної діяльності, їх система та структура.

З прийняттям Закону «Про Національну поліцію» у 2015 році на зміну міліції громадської безпеки прийшли **підрозділи превентивної діяльності**. Відповідно до ст. 13 Закону, за функціями вони належать до складу патрульної поліції та охоплюють сукупність служб, що здійснюють охорону прав громадян, підтримання публічного порядку й протидію злочинності адміністративно-правовими методами.

Провідним органом у цій системі є **Департамент превентивної діяльності (ДПД)**. Окремі підрозділи, як-от Управління ювенальної превенції та відділ контролю за обігом зброї, наразі мають пряме підпорядкування Голові Нацполіції.

Триланкова система підрозділів:

1. **Центральний рівень:** Департамент превентивної діяльності НПУ.
2. **Регіональний рівень:** Управління превентивної діяльності (УПД) в областях та м. Києві.
3. **Місцевий рівень:** Відділи та сектори превенції у територіальних підрозділах.

Завдання та функції ДПД (згідно з Наказом НПУ № 123 від 27.11.2015)

Основними завданнями Департаменту є реалізація державної політики у сфері публічної безпеки, безпеки дорожнього руху, дозвільної системи та протидії домашньому насильству.

Ключові функції підрозділів превенції:

- **Профілактика:** організація заходів для запобігання правопорушенням та проведення індивідуальної роботи з особами на обліках (раніше судимі, домашні кривдники).
- **Дитяча безпека:** запобігання бездоглядності, контроль за дотриманням прав дітей-сиріт, робота з неповнолітими у конфлікті з законом.

- **Дорожня безпека:** пропаганда ПДР, запобігання дитячому травматизму на дорогах.

- **Нормотворчість та координація:** розробка проєктів законів, контроль за діяльністю територіальних підрозділів та взаємодія з громадами.

- **Дисципліна:** забезпечення реагування на злочини та дотримання обліково-реєстраційної дисципліни.

Структурний склад підрозділів

Департамент превентивної діяльності (ЦОУ): Включає управління: публічного порядку, реагування патрульної поліції, взаємодії з громадами, дільничних офіцерів, поліції особливого призначення, конвойної служби, а також відділи аналітики та документального забезпечення.

Управління превентивної діяльності (ГУНП в областях): Типова структура містить відділи дільничних, ювенальної превенції, публічного порядку, безпеки масових заходів, ГРПП, сектори аналізу, конвойної служби та взаємодії з громадами.

Примітка: Структура може варіюватися залежно від регіону (наприклад, наявність відділів взаємодії з правоохоронними органами у прифронтових областях).

2. Адміністративна діяльність підрозділів дільничних офіцерів поліції.

Служба ДОП є ключовим багатофункціональним підрозділом превенції в структурі Національної поліції України. Її головне призначення – надання поліцейських послуг та представлення інтересів поліції на конкретній поліцейській дільниці.

Нормативно-правове регулювання

Базовим актом, що регламентує роботу служби, є **Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції** (наказ МВС від 28.07.2017 № 650). Вона визначає завдання, напрями роботи, порядок взаємодії з населенням та особливості превентивного обліку.

Також діяльність ДОП регулюється законами України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про адміністративний нагляд...», «Про звернення громадян» та низкою наказів МВС щодо контролю за обігом зброї та оцінки ризиків.

Структура служби (триланкова система)

1. **Центральна:** Управління ДОП Департаменту превентивної діяльності НПУ.

2. **Регіональна:** Відділи (сектори) ДОП у Головних управліннях нацполіції в областях.

3. **Місцева:** Сектори ДОП або окремі посади у складі секторів превенції територіальних підрозділів.

Основні завдання та повноваження

Діяльність дільничних офіцерів базується на принципах партнерства з громадою та включає такі напрями:

- **Превенція та профілактика:** запобігання злочинам, виявлення їхніх причин, робота з особами на профілактичних обліках (зокрема звільненими з місць позбавлення волі та кривдниками).

- **Реагування та сервіс:** розгляд заяв громадян, надання домедичної допомоги, соціальна адаптація осіб після відбуття покарання.

- **Адміністративна юрисдикція:** провадження у справах про адмінправопорушення та здійснення дізнання (розслідування кримінальних проступків).

- **Спеціальний контроль:** протидія домашньому насильству (винесення термінових заборонних приписів), нагляд за дотриманням правил дозвільної системи (зброя, боеприпаси) та ПДР.

- **Взаємодія:** співпраця з ГРПП, прикордонниками (у відповідних районах) та органами місцевого самоврядування.

Напрями адміністративної діяльності

Узагальнено роботу ДОП поділяють на чотири види діяльності:

1. **Адміністративно-юрисдикційна** (накладення стягнень).

2. **Превентивна** (профілактика правопорушень).

3. **Контрольно-наглядова** (нагляд за об'єктами дозвільної системи та піднаглядними особами).

4. **Публічно-сервісна** (взаємодія з громадою та надання послуг).

3. **Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції.**

Підрозділи ювенальної превенції – це спеціалізована служба у складі превентивної діяльності, що забезпечує захист прав дитини, профілактику дитячої злочинності та надання допомоги сім'ям, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Нормативно-правова база

Діяльність ЮП базується на **Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції** (наказ МВС № 1044 від 19.12.2017).

Вона регламентує профілактичний облік, розшук зниклих дітей, протидію домашньому насильству та взаємодію з громадами.

Джерела права поділяються на:

- **Міжнародні:** Конвенція ООН про права дитини, «Пекінські правила», «Лансаротська конвенція».
- **Національні:** Закони України «Про охорону дитинства», «Про органи і служби у справах дітей...», «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Система та структура

Служба має триланкову структуру:

1. **Центральна:** Управління ЮП Департаменту превентивної діяльності НПУ.
2. **Регіональна:** Відділи (сектори) ЮП у Головних управліннях областей.
3. **Місцева:** Сектори або окремі інспектори ЮП у територіальних підрозділах.

Управління в центрі включає відділи: протидії жорстокому поводженню, організації роботи в громадах та контрольно-методичної роботи.

Основні завдання та повноваження

З урахуванням змін 2020 року (наказ МВС № 488), до повноважень ЮП належать:

- **Профілактика та облік:** запобігання злочинам серед неповнолітніх, ведення обліку дітей, схильних до правопорушень, та проведення індивідуальних виховних бесід.
- **Захист та опіка:** розшук зниклих дітей, протидія жорстокому поводженню та домашньому насильству, здійснення поліцейського піклування.
- **Адміністративний контроль:** притягнення до відповідальності підлітків (16–18 років) та батьків за неналежне виховання; контроль за заборороною продажу дітям алкоголю й тютюну.
- **Процесуальна діяльність:** здійснення дізнання у кримінальних проступках та участь у судових розглядах за участі неповнолітніх.
- **Соціальна взаємодія:** контроль за здобуттям дітьми освіти, відвідування сімей у складних обставинах разом із соцслужбами, ініціювання надання дітям медичної чи психологічної допомоги.

Важливо: Поліцейські мають право затримувати дітей, залишених без нагляду, на строк до **8 годин** до моменту передачі батькам або спецзакладам, із обов'язковою реєстрацією в журналі обліку.

Тема 9. Робота підрозділів поліції превентивної діяльності щодо здійснення контролю за обігом зброї у сфері дозвільної системи

Поняття та нормативно-правові документи, що регламентують дозвільну діяльність

Об'єкти дозвільної діяльності

Роль Національної поліції в дозвільній діяльності

Дозвільна система являє собою особливий правовий порядок здійснення операцій з виготовлення, набуття, володіння, транспортування, обліку та експлуатації чітко визначених об'єктів, матеріалів і речовин. Вона також регламентує правила створення та функціонування спеціалізованих об'єктів (підприємств, майстерень, лабораторних центрів) з метою забезпечення державного суверенітету та особистої безпеки громадян.

Нормативно-правова база діяльності

Правове регулювання функціонування підрозділів, що здійснюють нагляд за обігом зброї, базується на таких актах:

1. **Постанова Кабінету Міністрів України № 576 від 12 жовтня 1992 року**, яка затверджує основне Положення про дозвільну систему.

2. **Постанова Верховної Ради України № 2471-XII від 17 червня 1992 року**, що визначає правовий режим власності на окремі категорії майна.

3. **Постанова Кабінету Міністрів України № 706 від 7 вересня 1993 року**, яка регламентує обіг засобів самооборони, споряджених речовинами слезоточивого чи дратівного впливу.

4. **Постанова Кабінету Міністрів України № 402 від 29 березня 2002 року**, що впроваджує порядок обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників зброї за можливі збитки третім особам.

5. **Наказ МВС України № 622 від 21 серпня 1998 року** – фундаментальна Інструкція, яка деталізує процедури обігу вогнепальної, пневматичної, холодної та охолощеної зброї, а також пристроїв для відстрілу гумових куль і вибухових матеріалів.

6. **Наказ МВС України № 314 від 31 травня 1993 року**, що визначає алгоритм прийняття, обліку та утилізації вилученої або добровільно зданої зброї.

7. **Наказ МВС України № 379 ДСК від 13 червня 2000 року** (для службового користування), що регулює обіг травматичної зброї серед працівників судів та правоохоронних органів.

8. **Наказ МВС України № 223 від 29 березня 2016 року**, який встановлює правила обігу пристроїв для відстрілу патронів із гумовими снарядами для діючих та колишніх працівників поліції (міліції).

Організаційна структура підрозділів

Вертикаль контролю за обігом зброї в Україні має трирівневу побудову:

- **Перша ланка (центральна):** Відділ контролю за обігом зброї у складі центрального апарату управління Національної поліції України.

- **Друга ланка (регіональна):** Спеціалізовані відділи (сектори) контролю за обігом зброї в межах Головних управлінь НПУ в областях, м. Києві та АР Крим.

- **Третя ланка (місцева):** Територіальні сектори або окремі уповноважені особи в районних та міських підрозділах поліції (у складі секторів превенції).

Пріоритетні завдання служби:

- Запобігання порушенням установлених норм виробництва, зберігання та транспортування об'єктів дозвільної системи.

- Недопущення випадків втрати чи викрадення небезпечних матеріалів і зброї.

- Блокування можливостей використання об'єктів дозвільної системи з терористичною чи іншою злочинною метою.

- Документальний супровід (оформлення ліцензій, посвідчень та відповідних дозволів).

- Притягнення до відповідальності осіб, які порушують правила ліцензійно-дозвільного режиму.

Суб'єкти, що отримують дозволи через органи поліції:

1. **Юридичні особи** (органи влади, заклади, суб'єкти господарювання, що займаються торгівлею чи ремонтом зброї). Їм надаються дозволи на вогнепальну зброю невійськового призначення, пневматику (калібром понад 4,5 мм та швидкістю понад 100 м/с), вибухівку, а також на відкриття складів, тирів, збройових магазинів та майстерень.

2. **Громадяни України.** Отримують право на придбання, володіння та носіння мисливської вогнепальної, холодної, охолощеної

та пневматичної зброї, а також пристроїв для відстрілу патронів несмертельної дії.

Вікові обмеження та терміни: Згідно з чинним законодавством (зокрема Постановою ВРУ № 2471-XII), право на гладкоствольну мисливську зброю виникає з 21 року, а на нарізну – з 25 років. Кількість зброї не обмежена, проте власник зобов'язаний забезпечити умови її безпечного зберігання.

Період дії дозволів:

- На зберігання та експлуатацію (для установ та приватних осіб) – **3 роки**.
- На придбання та транспортування об'єктів – **до 3 місяців**.
- На закупівлю вибухових матеріалів – **до 6 місяців**.

Контрольні повноваження поліції:

При виявленні відхилень від установлених правил поліція має право:

1. Анулювати дозволи організаціям на роботу зі зброєю та вибухівкою у разі порушення регламентів або втрати доцільності їх використання, опечатувати сховища та закривати магазини/тирі до усунення недоліків.
2. Скасовувати дозволи громадянам, які мають психічні розлади, зловживають алкоголем або наркотичними засобами.
3. Тимчасово вилучати дозволи та зброю у боржників на виконання вмотивованої постанови державного виконавця.
4. Здійснювати інспектування приміщень підприємств та приватних помешкань громадян для перевірки фактичних умов зберігання зброї та боеприпасів.
5. Позбавляти права на зброю за наявності медичних протипоказань, систематичних порушень порядку (двічі на рік і більше), вчинення домашнього насильства, наявності непогашеної судимості або у разі вручення особі підозри у вчиненні злочину.

Після офіційного анулювання документа власник повинен здати зброю до поліції для її подальшого переоформлення або продажу. У разі виникнення суперечок питання вирішується судом. Також органи поліції надають керівникам установ обов'язкові до виконання письмові приписи щодо ліквідації виявлених порушень у сфері дозвільної системи.

Тема 10. Адміністративна поліцейська діяльність щодо запобігання та протидії домашньому насильству

Поняття та види домашнього насильства

Роль органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству.

Правова основа діяльності Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству

Спеціальні заходи протидії домашньому насильству, що застосовують органи Національної поліції

Алгоритм дій поліцейського під час реагування на факт домашнього насильства

1. Поняття та види домашнього насильства.

У грудні 2017 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який впровадив європейські стандарти боротьби з цим явищем. Згідно зі ст. 1 Закону, домашнім насильством визнаються діяння (дії чи бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного характеру, вчинені між родичами, подружжям (зокрема колишнім) або особами, які спільно проживають чи проживали однією сім'єю. Факт насильства констатується незалежно від того, чи мешкає кривдник разом із постраждалою особою.

Закон розрізняє поняття активних дій (побої, погрози) та бездіяльності (наприклад, ненадання допомоги члену сім'ї, що перебуває в небезпеці). Особлива увага приділяється дітям: **дитина-постраждала** – це особа до 18 років, яка зазнала насильства або стала його свідком, а **дитина-кривдник** – неповнолітня особа, яка вчинила такі дії.

Коло осіб, на яких поширюється дія Закону

Захист поширюється на широке коло осіб, незалежно від спільного проживання:

- подружжя та колишнє подружжя;
- батьків, дітей, братів і сестер;
- опікунів, піклувальників, прийомних батьків та вихователів-патронатів;
- інших родичів (дідів, прадідів, онуків, племінників, двоюрідних родичів);
- осіб, пов'язаних спільним побутом або наявністю спільної дитини.

Види та форми домашнього насильства

У науковій літературі виділяють різні типи стосунків, де виникає насильство: подружні, між батьками та дітьми, дорослими дітьми та літніми батьками, а також між іншими родичами. Важливо пам'ятати, що ст. 150 Сімейного кодексу України прямо забороняє фізичні покарання дітей батьками.

Законодавство виділяє чотири основні форми насильства:

1. **Фізичне:** завдання побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень, незаконне позбавлення волі, штовхання, перешкоджання вільному пересуванню або примус до вживання шкідливих речовин.

2. **Сексуальне:** будь-які дії сексуального характеру без згоди повнолітньої особи, або стосовно дитини (незалежно від згоди), примус до проституції, інцест та демонстрація порнопродукції.

3. **Психологічне:** образи, залякування, приниження гідності, контроль у репродуктивній сфері, обмеження спілкування, що викликають у постраждалої особи емоційну невпевненість та шкодять психічному здоров'ю.

4. **Економічне:** умисне позбавлення їжі, житла, коштів чи документів, заборона працювати або навчатися, примушування до жебрацтва та повний контроль за витратами.

Причини виникнення насильства

Насильство зазвичай спрямоване на здобуття влади та контролю над партнером. Серед основних причин виділяють:

- **Економічні:** безробіття, матеріальна залежність.
- **Соціально-педагогічні:** відсутність культури поведінки, засвоєння негативних моделей сімейного життя.
- **Психологічні та медичні:** алкоголізм, наркоманія, гормональні порушення чи хвороби нервової системи.
- **Правові:** недостатня правова свідомість та сприйняття насильства як «внутрішньосімейної справи».

Втручання уповноважених суб'єктів (зокрема поліції) є обов'язковим у всіх випадках, навіть якщо кривдник не досяг віку юридичної відповідальності, задля запобігання рецидивам у майбутньому.

2. Роль органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству.

Згідно зі ст. 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Національна поліція є ключовим суб'єктом,

на який покладено функції з реалізації державної політики у цій сфері.

Запобігання насильству передбачає просвітницьку роботу, формування в суспільстві нетерпимості до агресії та подолання гендерних стереотипів. **Протидія** ж спрямована на негайне припинення насильства, захист постраждалих, розслідування злочинів та корекцію поведінки кривдників.

Правова основа діяльності

Законодавчу базу становлять акти, які можна поділити за суб'єктами видання:

1. **Міжнародні акти:** зокрема Стамбульська конвенція (ратифікована Україною у 2022 році).

2. **Закони України:** Конституція, профільний закон про протидію насильству, КУпАП, КК, КПК та Сімейний кодекс.

3. **Підзаконні акти:**

- *Загальні:* Постанови КМУ № 658 (взаємодія суб'єктів), № 654 (мобільні бригади), № 655 (притулки).

- *Спеціальні (накази МВС):* № 1376 (оформлення протоколів), № 654 (термінові заборонні приписи), № 124 (профілактичний облік кривдників), № 369/180 (оцінка ризиків).

Повноваження та обов'язки поліції

Відповідно до ст. 23 Закону «Про Національну поліцію» та спеціального законодавства, до компетенції дільничних офіцерів, патрульних, ювенальної превенції та слідчих належить:

- **Реагування:** виявлення фактів насильства, прийом заяв, припинення протиправних дій та надання допомоги потерпілим.

- **Заходи впливу:** винесення термінових заборонних приписів (терміном до 10 діб), взяття кривдників на профілактичний облік та анулювання дозволів на зброю у власників-агресорів.

- **Інформування:** роз'яснення постраждалим їхніх прав та наявних соціальних послуг.

- **Спеціальні права:** поліцейські мають право проникати до житла без рішення суду в невідкладних випадках, якщо є загроза життю постраждалої особи.

Допомога постраждалим

Поліція сприяє влаштуванню потерпілих до спеціалізованих притулків. Однак існують обмеження: до притулків не приймають осіб у стані сп'яніння, з гострими психічними розладами, інфекційними

або венеричними захворюваннями, що становлять небезпеку для оточуючих.

Ефективність роботи поліції базується на результатах оцінки ризиків, яка дозволяє визначити ймовірність повторного нападу та вжити адекватних заходів безпеки.

3. Правова основа діяльності Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

Стаття 24 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає чотири спеціальні заходи:

1. Терміновий заборонний припис.
2. Обмежувальний припис (видається судом).
3. Профілактичний облік та робота з кривдником.
4. Направлення на програму для кривдників.

Національна поліція безпосередньо реалізує два заходи: винесення термінового заборонного припису та ведення профілактичного обліку.

Терміновий заборонний припис (ТЗП)

ТЗП – це захід екстреного реагування для негайного припинення насильства та захисту життя постраждалих. Він виноситься поліцейським на підставі заяви потерпілої особи або з власної ініціативи за результатами **оцінки ризиків**.

Заходи припису:

- обов'язок залишити місце проживання постраждалої особи;
- заборона на вхід та перебування у цьому місці;
- заборона на будь-які контакти з потерпілою особою.

Стосовно **дитини-кривдника** застосовується лише заборона на вхід та перебування за місцем проживання постраждалого. ТЗП діє **до 10 діб**. Оскаржити його можна в судовому порядку.

Оцінка ризиків

Процедура (згідно з наказом МВС/Мінсоцполітики № 369/180) передбачає опитування постраждалої особи за формою з 27 запитань. На основі відповідей визначається рівень небезпеки:

- **Високий:** обов'язкове винесення ТЗП. Характеризується ствердними відповідями на критичні питання (№ 1–6) або суб'єктивною оцінкою поліцейського щодо загрози смерті.

- **Середній та низький:** ТЗП виноситься на розсуд поліцейського залежно від обставин.

Оригінал ТЗП вручається кривднику, копії – постраждалій особі та до матеріалів справи. Кривдник зобов'язаний повідомити поліцію про своє тимчасове місце перебування.

Профілактичний облік кривдників

Це система контролю за поведінкою особи для запобігання рецидивам. Повноваження щодо обліку мають дільничні офіцери та підрозділи ювенальної превенції (щодо дітей-кривдників).

Підстави для взяття на облік:

- складений протокол за ст. 173-2 КУпАП;
- винесений ТЗП;
- рішення суду про адміністративне стягнення або видачу обмежувального припису;
- відкриття кримінального провадження за фактом насильства.

Строки обліку:

- упродовж року з дня останнього факту насильства (якщо немає суду);
- на строк дії судового обмежувального припису;
- до погашення судимості або набрання вироком законної сили.

Кривдника знімають з обліку, якщо протягом року не зафіксовано повторних випадків насильства, у разі закриття справи або закінчення терміну дії судових обмежень.

5. Алгоритм дій поліцейського під час реагування на факт домашнього насильства.

Створення універсального шаблону дій є складним завданням, оскільки кожен випадок має індивідуальні особливості. Проте в навчально-науковій літературі виокремлюють типові етапи реагування.

1. Підготовчий етап (перед виїздом).

Отримавши повідомлення, поліцейський зобов'язаний:

- **Уточнити деталі:** форму насильства, наявність зброї, кількість постраждалих та потребу в медичній допомозі.
- **Перевірити бази даних:** з'ясувати, чи перебувають мешканці адреси на профілактичних обліках.
- **Спланувати дії:** розподілити ролі в наряді, перевірити екіпірування та узгодити тактику застосування сили чи спецзасобів.

2. Дії після прибуття на місце події.

Наряд має дотримуватися заходів особистої безпеки та контролювати ситуацію:

- **Перевірити факти:** підтвердити обставини виклику та доповісти черговому.

- **Припинити правопорушення:** вимагати негайної зупинки насильницьких дій.

- **Оцінити обстановку:** оглянути приміщення на предмет небезпечних предметів або місць укриття, обмежити доступ учасників конфлікту до знарядь шкоди.

- **Надати допомогу:** забезпечити домедичну допомогу та викликати «швидку».

- **Ізолювати учасників:** розвести сторони конфлікту в різні кімнати для окремого опитування.

3. Робота з кривдником.

Подальша тактика залежить від кваліфікації діяння:

- **Адміністративне правопорушення (ст. 173-2 КУпАП):**

1. Встановити контакт, не піддаючись на провокації.

2. Роз'яснити протиправність дій та відповідальність.

3. Провести оцінку ризиків та, за наявності підстав, винести терміновий заборонний припис (ТЗП).

4. Сформувати адмінматеріали: протокол, пояснення, заяву потерпілої та форму оцінки ризиків. *Матеріали передаються до суду, а копії – дільничному для взяття особи на профілактичний облік.*

- **Кримінальне правопорушення:**

1. Негайно інформувати чергову частину та викликати слідчо-оперативну групу (СОГ).

2. Забезпечити охорону місця події та збереження доказів.

3. Встановити свідків та зібрати первинні відомості для СОГ.

4. Робота з постраждалою особою.

Поліцейський повинен виявити емпатію та забезпечити захист:

- **Медична підтримка:** за наявності травм організувати допомогу.

- **Документування:** прийняти заяву (навіть якщо особа спочатку вагається, роз'яснити право на звернення пізніше) та відібрати пояснення.

- **Інформування:** роз'яснити потерпілій її права, доступні соціальні послуги та можливість відшкодування шкоди.

- **Оцінка безпеки:** обов'язково заповнити форму оцінки ризиків для визначення рівня загрози та потреби у винесенні ТЗП.

Завершальний етап: Після фіксації всіх обставин матеріали спрямовуються до відповідних органів (суду чи підрозділів превенції) для подальшого супроводу справи.

Тема 11. Діяльність патрульної поліції

Поняття, правове регулювання діяльності патрульної поліції, її завдання, функції

Система та структура патрульної поліції

Характеристика напрямів адміністративної поліцейської діяльності патрульної поліції

1. Поняття, правове регулювання діяльності патрульної поліції, її завдання, функції.

Патрульна поліція України – структурний підрозділ Національної поліції, що забезпечує публічну безпеку, протидіє злочинності, охороняє права громадян та гарантує безпеку дорожнього руху.

Нормативно-правова база

Діяльність підрозділів регламентується такими актами:

1. **Закон України «Про Національну поліцію»** – визначає засади організації всієї системи.

2. **Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП)** – встановлює повноваження патрульних щодо ведення адмінпроваджень.

3. **Наказ МВС № 796** (Положення про патрульну службу) та **Наказ НПУ № 73** (Положення про Департамент патрульної поліції) – закріплюють права та обов'язки працівників.

4. **Наказ МВС № 1376** – регламентує загальний порядок оформлення адмінматеріалів (крім сфери дорожнього руху).

Спеціальне законодавство у сфері дорожнього руху:

- **Постанови КМУ № 1102, 1103 та 1086** (щодо затримання авто, огляду на сп'яніння та вилучення посвідчень).

- **Наказ МВС № 1395** – інструкція з оформлення порушень ПДР.

- **Спільний наказ МВС та МОЗ № 1452** – процедура виявлення ознак сп'яніння.

Протидія домашньому насильству:

- **Закон України № 2229-VIII, Постанова КМУ № 658 та Накази МВС № 654, № 369/180** – визначають механізм взаємодії суб'єктів, порядок проведення оцінки ризиків та винесення термінових заборонних приписів.

Основні завдання

Згідно з Положенням про патрульну службу, до ключових завдань належать:

- підтримання публічного порядку та безпеки громадян;
- запобігання, виявлення та припинення кримінальних і адміністративних правопорушень (зокрема домашнього насильства);
- впровадження моделі “Community policing” (партнерство поліції та громади);
- контроль за дотриманням законодавства у сфері безпеки дорожнього руху.

Основні функції патрульної поліції

1. **Цілодобове патрулювання:** нагляд за територією обслуговування та регулювання дорожнього руху.

2. **Первинне реагування:** виїзд на повідомлення «102», надання домедичної допомоги потерпілим від ДТП, пожеж чи злочинів.

3. **Виявлення та припинення правопорушень:** самостійна фіксація проступків, розгляд адмінсправ та застосування санкцій.

4. **Затримання:** доставлення правопорушників до відділків поліції у межах процесуальних повноважень.

5. **Охорона місця події:** збереження первинного стану місця злочину до прибуття слідчо-оперативної групи.

6. **Співпраця та комунікація:** взаємодія з іншими підрозділами МВС, населенням та громадськими організаціями для зміцнення довіри до поліції.

2. Система та структура патрульної поліції.

Система патрульної поліції України побудована за дворівневим принципом:

1. **Вища ланка:** Департамент патрульної поліції (ДПП) – міжрегіональний територіальний орган Національної поліції.

2. **Місцева ланка:** Управління патрульної поліції (УПП) в областях, що є відокремленими підрозділами. Наразі діє 25 таких управлінь.

Додатково у структурі функціонують специфічні одиниці: полк патрульної поліції у м. Кривий Ріг та чотири батальйони у складі Полтавського, Донецького й Київського обласних управлінь.

Структурна побудова Департаменту патрульної поліції

ДПП складається з адміністративного апарату та профільних підрозділів, зокрема:

- **Керівництво та моніторинг:** управління аналітичного забезпечення та моніторингу, внутрішнього аудиту, правового супроводу та міжнародного співробітництва.

- **Забезпечення діяльності:** кадрова служба, фінансово-бухгалтерський блок, управління документального та інформаційного забезпечення.

- **Логістика та техпідтримка:** автослужба, транспортне забезпечення, сектори зв'язку та охорони праці.

- **Операційні та спеціальні відділи:** чергова служба, управління безпеки дорожнього руху, відділи зв'язків із громадськістю (PR) та прес-служба, антикорупційний і режимно-секретний сектори.

Окреме місце посідає **батальйон із забезпечення супроводження**. Його ключовими завданнями є безпека проїзду осіб під державною охороною, ескортування груп дітей, несення служби на стаціонарних постах на в'їздах до Києва, регулювання руху на небезпечних ділянках та участь у загальноміських профілактичних заходах.

Типова структура обласного Управління патрульної поліції

Структура УПП адаптована для виконання завдань на місцях і зазвичай включає:

- **Адміністративний блок:** відділи кадрів, канцелярія, правове та документальне забезпечення.

- **Аналітика та контроль:** моніторинг, адмінпрактика, відділ розшуку та опрацювання ДТП.

- **Оперативний блок:** чергова служба, відділ безпеки дорожнього руху, зв'язки з громадськістю.

- **Тилове забезпечення:** сектори озброєння, зв'язку, транспортного супроводу.

- **Лінійні підрозділи:** батальйон, який безпосередньо складається з рот та взводів для несення патрульної служби.

3. Характеристика напрямів адміністративної поліцейської діяльності патрульної поліції.

Адміністративну діяльність патрульної поліції (ПП) доцільно класифікувати за такими ключовими векторами:

1. Забезпечення безпеки дорожнього руху та технічний контроль.

Цей напрям охоплює нагляд за дорожнім рухом, регулювання та супроводження транспортних засобів (зокрема з посадовими особами або групами дітей).

- **Повноваження:** контроль за дотриманням ПДР та правил перевезення вантажів; внесення пропозицій місцевій владі щодо покращення дорожньої інфраструктури.

- **Технічний нагляд:** перевірка стану автотранспорту на відповідність екологічним і безпековим нормам.

- **Інновації:** з 2021 року використовуються мобільні діагностичні станції, що дозволяють на місці перевіряти світло фар, знос шин, димність та рівень шуму двигунів, а також люфт керма.

2. Обліково-аналітична діяльність.

Полягає у зборі та опрацюванні інформації для підвищення ефективності роботи.

- **Ключові завдання:** аналіз причин ДТП; ведення баз даних системи МВС; моніторинг стану службової дисципліни; реагування на заяви громадян.

3. Превентивна та профілактична робота.

Спрямована на випередження правопорушень та зменшення їхніх негативних наслідків.

- **Заходи:** проведення роз'яснювальної роботи (зокрема у школах та через ЗМІ) для запобігання дитячому травматизму на дорогах; реалізація моделі Community Policing для зміцнення довіри між поліцією та громадою.

4. Адміністративно-юрисдикційна діяльність.

Включає розгляд справ про правопорушення та застосування санкцій.

- **Функції:** виявлення та припинення проступків; оформлення протоколів (у т.ч. за допомогою систем автофіксації); протидія домашньому насильству (винесення термінових заборонних приписів); доставка правопорушників до відділків.

5. Публічно-сервісна діяльність.

Орієнтована на надання послуг громадянам та бізнесу.

- **Послуги:** видача дозволів та погодження маршрутів для перевезення негабаритних або небезпечних вантажів; обстеження доріг перед відкриттям нових маршрутів громадського транспорту; перевірка проектної документації на будівництво дорожніх споруд; погодження схем розміщення реклами.

- **Допомога:** надання домедичної допомоги постраждалим у ДТП чи надзвичайних ситуаціях.

6. Нормотворча діяльність та охорона порядку.

- **Нормотворчість (компетенція Департаменту):** розробка проєктів нормативно-правових актів, узагальнення юридичної практики та підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства.
- **Охорона безпеки:** забезпечення порядку в публічних місцях (парках, портах, вокзалах), супровід масових заходів (мітингів, концертів) та участь у спеціальних поліцейських операціях (затримання озброєних осіб, звільнення заручників).

Тема 12. Діяльність поліції охорони

Поняття, правове регулювання та завдання поліції охорони

Система та структура підрозділів поліції охорони

Особливості адміністративної поліцейської діяльності поліції охорони

Організація поліцейської діяльності підрозділів поліції охорони і форми несення служби

1. Поняття, правове регулювання та завдання поліції охорони.

З 2015 року, відповідно до Закону «Про Національну поліцію», розпочала роботу **поліція охорони**. Постановою КМУ № 834 від 13.10.2015 р. було створено Департамент поліції охорони як міжрегіональний територіальний орган та відповідні місцеві підрозділи. Ці структури стали правонаступниками ліквідованої Державної служби охорони при МВС. Таким чином, фізичні та юридичні особи, які раніше користувалися послугами ДСО, перейшли під захист нової служби.

Поліція охорони – це єдині підрозділи Нацполіції, що надають платні послуги з охорони майна та особистої безпеки, утримуючись за рахунок самофінансування.

Нормативно-правова база

Діяльність служби регламентується такими актами:

1. **Постанова КМУ № 834 (13.10.2015)** – про функціонування органів поліції охорони.
2. **Постанова КМУ № 975 (21.11.2018)** – перелік об'єктів державної власності, що підлягають обов'язковій охороні.
3. **Накази МВС України:** № 43 (06.11.2015) щодо Положення про Департамент; № 533 (23.06.2017) про технічну охорону; № 577 (07.07.2017) про фізичну охорону.

Основні функції та завдання

Головною метою діяльності є реалізація заходів із захисту особливо важливих об'єктів, вантажів, валютних цінностей (інкасація) та забезпечення особистої безпеки громадян. До компетенції підрозділів також належить:

- **Технічний захист:** розробка вимог до інженерно-технічного укріплення об'єктів, встановлення систем відеоспостереження, тризовної сигналізації та контролю доступу.
- **Технічна політика:** участь у всьому циклі життєдіяльності охоронних засобів – від проектування до утилізації.
- **Оперативне реагування:** виїзд нарядів на повідомлення про спрацювання сигналізації або інші правопорушення.

Особливості службової діяльності

Під час виконання обов'язків поліція охорони забезпечує режимний контроль на об'єктах, підтримує публічний порядок у межах постів та бере участь у антитерористичних заходах. Важливим аспектом є взаємодія з територіальними органами Нацполіції та Патрульною поліцією для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій чи проведення спецоперацій.

Важливо: Залучення персоналу до завдань, що не входять до їхньої безпосередньої компетенції, заборонено, окрім випадків подолання наслідків стихійного лиха, катастроф або воєнних дій у зоні обслуговування.

Міжнародна співпраця та надання послуг за межами України здійснюються виключно на підставі міжнародних договорів та чинного законодавства.

2. Система та структура підрозділів поліції охорони.

Система поліції охорони побудована за триланковим принципом, що забезпечує чітку вертикаль управління та операційну ефективність.

Рівні системи

1. **Центральна ланка: Департамент поліції охорони.** Це головний орган, що координує охоронні заходи по всій країні. Він здійснює контроль за підлеглими підрозділами, надає методичну допомогу та забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку керівництву Нацполіції.

2. **Регіональна ланка:** Управління (відділи) в областях, м. Києві та АР Крим.

3. **Місцева ланка:** Районні та міжрайонні відділи (відділення), що діють як територіально відокремлені підрозділи.

До спеціалізованих установ системи також належать **Вінницьке вище професійне училище**, Державний центр сертифікації, Центр системи безпеки та Відділ воєнізованої охорони.

Внутрішня структура та управління

Департамент реалізує свої функції через галузеві управління: фізичної та технічної охорони, правового та логістичного забезпечення, фінансового контролю та внутрішнього аудиту. Окрему увагу приділено секторам запобігання корупції та режимно-секретній роботі.

Типова структура регіональних управлінь включає:

- **Чергову частину** для оперативного управління;
- **Служби технічної та фізичної охорони;**
- **Підрозділи реагування**, що виїжджають на сигнали тривоги з об'єктів;
- **Підрозділи воєнізованої охорони** (цивільний персонал) для стаціонарної охорони.

Спеціалізація підрозділів

Для виконання конкретних завдань у структурі створюються:

1. **Групи фізичної безпеки:** забезпечують охорону VIP-осіб, інкасацію та супровід цінних вантажів.
2. **Пункти централізованого спостереження (ПЦС):** здійснюють цілодобовий моніторинг технічних засобів охорони.
3. **Підрозділи публічної безпеки:** контролюють порядок у межах постів і маршрутів охорони.

Окреме місце посідає **Управління поліції охорони з фізичної безпеки в м. Києві** – правонаступник спецпідрозділу «Титан». Це елітний підрозділ, що спеціалізується на захисті осіб від злочинних посягань та охороні майна з підвищеним рівнем ризику.

Вся діяльність підрозділів здійснюється на засадах **самофінансування**, де кошти, отримані за договорами, спрямовуються на утримання особового складу та модернізацію технічної бази.

3. Особливості адміністративної поліцейської діяльності поліції охорони.

Поліція охорони надає послуги на підставі адміністративних договорів. За терміном дії вони поділяються на:

- **Постійні.**

- **Разові** (до 3 діб).
- **Короткострокові** (від 3 до 30 діб).

Умови укладення договору

Процедура ініціюється письмовим зверненням замовника. Обов'язковими умовами є законність володіння майном та відсутність даних про протиправні наміри замовника.

Важливо: Заборонено укладати договори за наявності майнових спорів (конфліктних ситуацій) або обставин, що можуть спричинити суспільний резонанс чи перешкоджати роботі наряду.

Охорона об'єктів в інших регіонах потребує обов'язкового погодження з місцевим керівництвом поліції охорони.

Спектр послуг для приватних та юридичних осіб

Поліція охорони забезпечує комплексний захист, що включає:

1. **Пультову охорону та моніторинг:** цілодобовий нагляд за станом сигналізації, повідомлення клієнта та виїзд озброєних груп реагування.
2. **Фізичну охорону:** стаціонарні пости, контроль пропускового режиму, охорону масових заходів та сільгоспугідь.
3. **GPS-моніторинг:** відстеження транспорту в реальному часі, дистанційне блокування двигуна при викраденні.
4. **Супровід цінностей:** інкасація та охорона валюти під час транспортування між банківськими установами.
5. **Пожежну безпеку:** монтаж і обслуговування систем раннього виявлення займання.

Під час служби поліцейські мають право застосовувати спецзасоби, зброю, здійснювати огляд транспорту, перевіряти документи та складати адмінпротоколи за дрібні розкрадання чи порушення порядку.

Особливо важливі об'єкти (Постанова КМУ № 975)

До категорії об'єктів, що мають стратегічне значення та підлягають обов'язковій охороні, належать:

- **Стратегічні сектори:** енергетика, нафтогазова галузь, морські порти, системи централізованого водопостачання.
- **Державне управління:** будівлі органів влади та місцевого самоврядування.
- **Оборот небезпечних речовин:** склади хімікатів, вибухівки, зброї, а також місця обігу наркотичних засобів.
- **Цінності та документи:** музейні фонди, архіви, підприємства, що виготовляють бланки цінних паперів та паспортів.

- **Соціально-екологічна сфера:** зони відчуження (ЧАЕС), психіатричні заклади з суворим наглядом, центри оцінювання якості освіти (ЗНО).

- **Економіка:** об'єкти видобутку та зберігання дорогоцінних металів і каміння.

4. Організація поліцейської діяльності підрозділів поліції охорони і форми несення служби.

Основною роботи підрозділів є зведена дислокація – документ, що визначає розстановку нарядів, перелік постів та маршрутів на території обслуговування. Вона охоплює наряди зі сталим графіком та терміном дії договорів понад 30 діб.

Класифікація нарядів поліції охорони

Наряди розрізняють за кількома критеріями:

1. **За видом:** поліцейська, воєнізована (цивільна), змішана або спільна (з іншими підрозділами НПУ чи відомчою охороною).

2. **За складом:** одинарні, парні або комбіновані.

3. **За методом:** щоденні зміни, сторожовий чи вартовий розрахунок, вахтовий метод.

4. **За способом:** стаціонарні пости та маршрути (піші, рухомі) або мобільні наряди.

Нормативи патрулювання та категорії ризику

Довжина маршруту залежить від способу пересування:

- **Автомобіль:** 6–8 км;
- **Мотоцикл:** 3–5 км;
- **Велосипед:** 2–3 км;
- **Піший наряд:** 1–1,5 км.

Об'єкти поділяють за **рівнем криміногенного ризику:**

- **I категорія (найвищий ризик):** АЗС, банки, ювелірні магазини, об'єкти зі зброєю чи наркотичними засобами.

- **II категорія:** аптеки, школи, ринки, автостоянки.

- **III категорія:** приватне майно громадян.

Порядок прийняття під охорону

Рішення про організацію охорони приймає комісія. Результатом є акт обстеження технічної укріпленості, де вказані рекомендації щодо захисту об'єкта. Об'єкт офіційно вважається прийнятим під охорону з моменту виставлення наряду та видання відповідного наказу.

Специфіка нарядів реагування

Наряд реагування – це мобільна група на спецтранспорті (зазвичай 3 поліцейських), яка оперативно виїжджає на сигнали тривоги.

Ключові завдання наряду:

- Відпрацювання тривожних сповіщень (пріоритет №1).
- Затримання правопорушників та охорона місця події.
- Блокування об'єктів у разі неможливості їх перезакриття на пультах.
- Первинні дії при пожежі та надання допомоги іншим нарядам.

Заходи безпеки та екіпірування

Поліцейські обов'язково використовують **засоби бронезахисту** (жилет, шолом) у таких випадках:

1. Отримання сигналу «Тривога».
2. Огляд об'єкта або прилеглої території.
3. Перевірка підозрілих осіб та їхніх документів.
4. Відбиття нападу на пост або маршрут.

У разі загострення ситуації за рішенням Департаменту охорони може бути запроваджено **посилений варіант несення служби**, що передбачає збільшення кількості постів у межах штатної чисельності.

Тема 13. Адміністративна поліцейська діяльність з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів

Поняття, завдання та правова основа діяльності конвойних підрозділів

Поняття та склад конвойних нарядів

Організація конвоювання затриманих і взятих під варту осіб

1. Поняття, завдання та правова основа діяльності конвойних підрозділів.

Конвойні підрозділи – це спеціалізовані структури Національної поліції, відповідальні за супровід затриманих та осіб під вартою. Їхня діяльність базується на Конституції України, міжнародних договорах, законах та нормативних актах МВС.

Ключові завдання служби:

- **Охорона та режим:** забезпечення належних умов тримання підозрюваних в ізоляторах тимчасового тримання (ІТТ).
- **Транспортування:** своєчасна доставка осіб до пунктів призначення (судів, слідчих ізоляторів).
- **Безпека:** запобігання втечам, нападам на наряд або випадкам самокалічення конвойованих.
- **Припинення протиправних дій:** затримання осіб, які намагаються незаконно звільнити підсудних.

Організаційна структура

Підрозділи формуються на двох рівнях:

1. **При Головних управліннях (ГУНП):** забезпечують міжрайонне конвоювання між ІТТ та слідчими ізоляторами (СІЗО) ДКВС, виконують запити судів та прокуратури обласного рівня, забезпечують екстрадицію.
2. **У територіальних органах:** обслуговують місцеві суди, забезпечують охорону під час слідчих експериментів, експертиз чи лікування затриманих у медзакладах.

У регіонах, де окремі конвойні підрозділи відсутні, ці функції виконують спеціально сформовані наряди поліції, а відповідальність за організацію несе начальник місцевого органу.

Нормативне регулювання

Процедури конвоювання та охорони в судах чітко регламентовані:

1. **Спільний наказ № 613/785/25/30/29/67/68 від 26.05.2015:** головний документ, що визначає порядок взаємодії МВС, Мін'юсту, судів та прокуратури щодо тримання підсудних.
2. **Інструкція з організації конвоювання:** відомчий акт МВС, що визначає тактику дій нарядів під час супроводу осіб.
2. **Поняття та склад конвойних нарядів.**

Конвоювання – це озброєний супровід затриманих та взятих під варту осіб для їхнього переміщення чи доставлення до місця призначення. Функції охорони виконує **конвойний наряд**, склад і вид якого визначає керівник органу поліції.

Види та чисельність нарядів

Залежно від ситуації призначають:

1. **Звичайний конвой:** для супроводу однієї особи потрібно мінімум три працівники (начальник та два конвоїри). Жінок обов'язково конвоює хоча б одна працівниця-жінка.

2. Посилений конвой: застосовується за наявності ризику втечі, нападу, самокалічення або у складних географічних умовах. Очолює такий наряд офіцер, кількість конвоїрів збільшується, а до складу долучають кінолога зі службовим собакою.

Перевезення спеціальним автотранспортом

Кількість персоналу залежить від місткості автомобіля:

- До 4-х осіб – 3 працівники;
- До 8-ми осіб – 4 працівники;
- До 24-х осіб – 5 працівників;
- Понад 24 особи – 7 працівників (+1 на кожних 5 наступних конвойованих).

Важливо: Якщо кількість конвойованих перевищує 10 осіб, обов'язково призначається автомобіль супроводу з нарядом не менше трьох поліцейських під керівництвом офіцера.

Охорона в судах та медзакладах

- **У суді:** на кожного підсудного виділяють двох конвоїрів. Додатково призначають старшого на кожну залу засідань та виставляють пости біля камер тримання.
- **У лікарнях:** виставляється цілодобовий двозмінний пост (3 особи) під керівництвом офіцера. Поліцейські розташовуються всередині та зовні палати. За необхідності посилення наряд збільшують до 4-х осіб, озброєних автоматами.

Особливості пішого конвоювання

Піше супроводження дозволяється лише для однієї особи. Руки конвойованого мають бути зафіксовані наручниками в положенні «ззаду».

- **Розстановка:** два конвоїри – з боків, начальник – позаду. Кінолог із собакою тримається на безпечній відстані.
- **Порядок дій:** начальник конвою зобов'язаний оголосити правила поведінки та попередити про застосування зброї у разі спроби втечі.
- **Заборони:** конвоювання пішки заборонено в місцях масового скупчення людей, поблизу водойм, залізничних колій та у темний час доби. Одночасний піший супровід двох і більше осіб не допускається.

3. Організація конвоювання затриманих і взятих під варту осіб.

Підстави для конвоювання

Конвоювання затриманих та осіб під вартою проводиться на основі:

1. **Письмових заявок** від суддів, прокурорів або слідчих для проведення слідчих дій чи судових засідань.

2. **Ухвали** суду або постанови слідчого (погодженої з прокурором) про етапування чи проведення експертиз (наприклад, судово-психіатричної).

3. **Закінчення терміну тримання в ІТТ**, після чого осіб направляють до слідчого ізолятора (СІЗО) згідно з вироком або ухвалою суду.

4. **Розпорядження начальника органу поліції** щодо доставки особи до медустанови або обмінного пункту.

Кого заборонено приймати для конвоювання:

- осіб без належних документів або з помилками в них;
- хворих (за висновком лікаря) та осіб у стані сп'яніння;
- вагітних (понад 6 місяців) та жінок із дітьми до 2-х років без супроводу медпрацівника;
- осіб, що контактували з інфекційними хворими, не пройшли санобробку або одягнені не за сезоном.

Порядок приймання осіб у СІЗО та ІТТ

Начальник конвою (старший конвоїр) після отримання наказу зобов'язаний:

- Пред'явити **Припис** на право приймання осіб черговому СІЗО чи ІТТ.
- Перевірити правильність оформлення особових справ (документи мають бути в опечатаних пакетах).
- *Примітка:* Якщо особа схильна до втечі, до справи додається картка з червоною смугою.
- Оглянути приміщення для приймання та вилучити небезпечні предмети.
- Визначити порядок розміщення затриманих у спецтранспорті.

Процедура огляду та реєстрації

Приймання здійснюється поодиноці шляхом опитування та звірки даних із документами.

1. **Медичний аспект:** у разі скарг на стан здоров'я або травми, особу оглядає медик, а результати фіксуються в довідці до особової справи.

2. **Обшук:** усіх осіб обов'язково обшукують, а їхні речі оглядають (1 конвоїр на 5–7 осіб). Результати записують у дорожній журнал. Заборонені предмети вилучають і передають адміністрації установи за актом.

3. **Реєстрація:** дані вносяться до дорожнього журналу згідно з документами.

Важливо: Заборонено одночасно конвоювати осіб, які тривалий час перебували в одній камері, якщо щодо них не проводилися оперативні заходи для виявлення намірів до втечі чи нападу.

Здавання осіб до СІЗО підтверджується розпискою чергового в заявці, завіреною печаткою. Якщо в затриманого немає одягу за сезоном, поліція складає акт для його видачі з наявних фондів.

Тема 14. Діяльність поліції в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку

Адміністративно-правова діяльність поліції в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку

Поняття, види посиленого варіанта службової діяльності в Національній поліції

Поняття та види поліцейських операцій

Діяльність Національної поліції України при проведенні масових заходів

Діяльність Національної поліції України при виникненні групових порушень громадського порядку та масових заворушень

Діяльність Національної поліції України у разі виникнення надзвичайних ситуацій

1. Адміністративно-правова діяльність поліції в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку.

Специфіка роботи Національної поліції України полягає в необхідності діяти в умовах, що динамічно змінюються. Ефективне виконання раптових завдань можливе лише за умови максимальної мобілізації сил та приведення підрозділів у стан повної готовності.

Особливі умови – це обстановка, спричинена надзвичайними явищами природного або соціального характеру, що потребує запровадження спеціального правового режиму. Такі умови характеризуються розширенням повноважень органів влади задля захисту населення, охорони майна та відновлення правопорядку.

Правове регулювання та нормативна база

Дії поліції в типових ситуаціях ускладнення обстановки визначаються такими актами:

1. **Закон України «Про Національну поліцію»** (від 02.07.2015 № 580-VIII – виправлено дату та номер).

2. **Кодекс цивільного захисту України.**
3. **Постанови КМУ:** № 11 (про систему цивільного захисту), № 223 (план реагування на НС), № 368 (класифікація рівнів НС).
4. **Накази МВС України:** * № 1560 – про порядок переведення на посилений варіант служби;
№ 141 (ДСК) – тактика запровадження плану «Перехват»;
№ 841 (ДСК) – організація поліцейських операцій із затримання озброєних злочинців.

Класифікація оперативної обстановки

Ступінь складності ситуації в юридичній літературі прийнято поділяти на чотири рівні:

- **Звичайна** (штатний режим роботи);
- **Ускладнена** (потребує додаткових зусиль);
- **Кризова** (загроза стабільності);
- **Надзвичайна** (вимагає спеціальних режимів).

Основні чинники ускладнення обстановки:

- **Надзвичайні ситуації:** катастрофи, стихійні лиха, епідемії та запровадження режиму надзвичайного стану.
- **Масові заходи:** проведення масштабних спортивних чи суспільно-політичних подій.
- **Порушення правопорядку:** групові конфлікти, масові заворушення та інші антигромадські прояви.
- **Нестандартні ситуації:** інші виклики, що потребують негайної зміни тактики поліцейської діяльності.

2. Поняття, види посиленого варіанта службової діяльності в Національній поліції.

У разі загострення оперативної обстановки, виникнення загроз життю громадян або запровадження надзвичайного стану, особовий склад НПУ переводиться на **посилений варіант служби**.

Посилений варіант – це особливий режим роботи, що передбачає залучення додаткових ресурсів та проведення комплексу оперативних і превентивних заходів для стабілізації ситуації, яку неможливо врегулювати повсякденними силами.

Підстави для запровадження

1. Загроза безпеці: події, що порушують конституційні права громадян або створюють ризик для їхнього життя.
2. Масові заворушення: конфлікти, що супроводжуються насильством або обмеженням свобод.

3. Дестабілізація управління: блокування чи захоплення стратегічних об'єктів, спроби насильницької зміни конституційного ладу.

4. Тероризм та катастрофи: вчинення терактів або масштабні надзвичайні ситуації природного чи техногенного характеру.

Порядок та терміни введення

Перехід на посилений режим оформлюється письмовим наказом відповідного керівника.

Посадова особа	Початковий термін	Можливе продовження
Голова НПУ	до 20 діб	до 10 діб
Начальник ГУНП	до 15 діб	до 5 діб
Керівник відділу / відділення	до 10 діб	до 5 діб

3. Поняття та види поліцейських операцій.

Залежно від характеру протиправних дій, ступеня суспільної небезпеки, інших обставин у діяльності поліції використовують такі поліцейські операції чи спеціальні оперативні плани:

1. Спеціальний оперативний план «Хвиля» – це план спільних заходів із запобігання й припинення групових порушень громадського по рядку та масових заворушень.

2. Спеціальний оперативний план «Фортеця» – це план заходів із забезпечення охорони службових приміщень органів (підрозділів) поліції при здійсненні нападу на них.

3. Спеціальний оперативний план «Перехват» – це план заходів із розшуку та затримання злочинців, які рухаються на автотранспорті, у випадку, якщо водій зник із місця дорожньо-транспортної пригоди, у якій постраждали або загинули люди, розшуку викраденого транспорту й розшуку злочинців.

4. Поліцейська операція «Сирена» – поліцейська операція з розшуку й затримання підозрюваних, обвинувачених, підсудних, засуджених, які втекли з-під варти, конвою, озброєних та інших осіб.

5. Поліцейська операція «Грім» – поліцейська операція із затримання або знешкодження озброєних злочинців, коли встановлено їх місцезнаходження.

6. Поліцейська операція «Заручник» – поліцейська операція щодо встановлення та затримання осіб, які захопили, утримують заручників, висунули ультимативні вимоги або умови їх звільнення, а також уста новлення місця тримання заручників та їх звільнення.

4. Діяльність Національної поліції України при проведенні масових заходів.

Масові заходи – це зібрання громадян (політичні, релігійні, культурні, спортивні тощо) з нагоди державних свят, пам'ятних дат або за ініціативи громадських об'єднань та окремих осіб. Обмеження права на такі заходи можливе лише за рішенням суду в інтересах національної безпеки та правопорядку.

Ключові завдання поліції:

- створення умов для безпечного проведення заходу;
- захист учасників та глядачів;
- превенція та припинення правопорушень;
- сприяння організаторам у межах компетенції НПУ;
- контроль за порядком на прилеглий території.

Основними силами охорони є особовий склад **НПУ**, додатковими – підрозділи **Національної гвардії України**.

Етапи діяльності поліції

1. Підготовчий етап (від отримання інформації до виходу нарядів):

- **Прогнозування:** аналіз масштабу заходу, мети та можливих ризиків.
- **Інформування:** негайна доповідь керівництву ГУНП та взаємодія з ДСНС, ДПСУ та іншими службами.
- **Оперативна робота:** недопущення провокацій з боку радикальних груп та документування фактів фінансування протестів.
- **Інструктаж:** роз'яснення нарядам їхніх прав, обов'язків та тактики дій.

2. Виконавчий етап (безпосереднє несення служби): Працівники поліції мають забезпечити:

- фільтрацію: недопущення осіб у стані сп'яніння або з предметами, що можуть стати зброєю;
- вільний доступ мешканців до домівок, а працівників – до робочих місць;
- регулювання руху транспорту та охорону об'єктів поблизу;
- планомірну евакуацію людей після завершення акції.

Обов'язки наряду: виявляти витримку, не залишати пост без дозволу, затримувати правопорушників та негайно доповідати про ускладнення обстановки.

3. Заключний етап (після завершення заходу):

- зняття режимних обмежень та відновлення руху транспорту;
- згортання сил та засобів;
- аналіз результатів служби та доповідь керівництву (протягом години).

Припинення заходів та види нарядів

Захід підлягає припиненню у разі порушення ст. 39 Конституції (відсутність сповіщення), закликів до погромів (ст. 295 КК) або вчинення злочинів. Поліція зобов'язана попередити учасників про незаконність дій через гучномовці.

Види нарядів:

- **Звичайні:** пости, патрулі, автопатрулі.
- **Спеціальні:** поліцейські ланцюги (коридори), групи супроводження, пости спостереження, резерви та групи застосування спецзасобів.

- **Технічні засоби:** для посилення оточення можуть використовуватись бар'єри та техніка.

5. Діяльність Національної поліції України при виникненні групових порушень громадського порядку та масових заворушень.

Групові порушення громадського порядку – це спільні дії двох і більше осіб, що супроводжуються явною непокорю законним вимогам влади. Більш небезпечною формою є масові заворушення – деструктивні дії натовпу (насильство, погроми, підпали, захоплення будівель, опір зі зброєю), що загрожують публічній безпеці на рівні населених пунктів або всієї держави.

Завдання Національної поліції:

- моніторинг соціальної напруги для запобігання безладам;
- розробка та впровадження спеціальних оперативних планів;
- блокування районів конфлікту та розсіювання натовпу;
- ідентифікація та затримання організаторів і активних учасників;
- посилення охорони об'єктів критичної інфраструктури.

Етапи та тактика дій поліції

1. Початковий етап (оцінка та попередження):

- Поліцейські оцінюють масштаб загрози та негайно доповідають у чергову частину.
- Від організаторів вимагають припинити протиправні дії, попереджаючи про відповідальність та можливість застосування сили.

- Попередження про застосування спецзасобів оголошується вголос або через гучномовці щонайменше двічі, з наданням часу на виконання вимог. Паралельно здійснюється відеофіксація подій.

2. Активний етап (припинення заворушень):

- Здійснюється блокування місця події. У разі ігнорування законних вимог поліція застосовує спецзасоби для **поділу натовпу на дрібні групи** та їх подальшого розсіювання.

- Активних учасників відокремлюють від маси людей та затримують.

- Якщо наявних сил недостатньо, викликається резерв. До моменту його прибуття територію тримають у кільці, випускаючи випадкових перехожих та затримуючи підозрілих осіб.

3. Заклучний етап (стабілізація та фіксація):

- Слідчо-оперативна група оглядає місце події, збирає докази та встановлює свідків.

- Забезпечується організоване відведення транспорту та громадян за безпечними маршрутами.

- Затриманих лідерів заворушень доставляють до територіальних відділів поліції. Якщо миттєве затримання може спровокувати нову хвилю агресії, поліція обмежується фіксацією особи для подальшого притягнення до відповідальності.

Сучасні підходи

Для ефективного управління натовпом НПУ впроваджує «скандинавську модель» (згідно з Наказом МВС № 706 від 23.08.2018). Вона базується на деескалації напруги через постійну комунікацію (діалог), фасилітацію (сприяння мирним учасникам) та диференційований підхід до різних груп у натовпі.

6. Діяльність Національної поліції України у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Надзвичайний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або її окремих регіонах у разі техногенних чи природних катастроф загальнодержавного рівня, а також при спробах насильницької зміни конституційного ладу. Він передбачає розширення повноважень влади та військового командування для гарантування безпеки громадян, захисту економіки та стабільності держави. Задля відвернення загрози можливе тимчасове обмеження конституційних прав осіб із чітким визначенням терміну їхньої дії.

Надзвичайна ситуація (НС) – це обстановка на певній території чи об'єкті, спричинена аварією, стихійним лихом або епідемією, що порушує нормальну життєдіяльність, загрожує здоров'ю людей та завдає значних збитків. Кодекс цивільного захисту регулює відносини щодо захисту населення, визначаючи повноваження державних органів та обов'язки громадян у таких зонах.

Завдання Національної поліції при НС та надзвичайному стані

Функції підрозділів НПУ залежать від специфіки події, проте загалом охоплюють:

1. **Забезпечення правопорядку:** підтримання публічної безпеки та регулювання дорожнього руху.

2. **Захист власності:** охорона державного та приватного майна, що залишилося без нагляду в зоні лиха.

3. **Режимний контроль:** охорона карантинних та обмежувальних зон у місцях радіоактивного, хімічного чи біологічного зараження.

4. **Участь у рятувальних операціях:**

- о розвідка уражених ділянок;
- о пошук, порятунок та допомога в евакуації потерпілих;
- о сприяння транспортуванню постраждалих до лікарень;
- о надання дозволів на рух великогабаритної техніки до місця робіт.

5. **Облік та довідкова робота:** ведення обліку втрат серед населення та надання адресно-довідкової інформації.

Тема 15. Поняття, види та правові основи використання спеціальної техніки

Поняття, види та форми використання спеціальної техніки

Правові основи використання спеціальної техніки

1. Поняття, види та форми використання спеціальної техніки ОВС .

Спеціальна техніка – це сукупність технічних засобів і тактичних прийомів, що застосовуються правоохоронними органами при суворому дотриманні законності для боротьби зі злочинністю та забезпечення публічної безпеки.

Основні класи спеціальних технічних засобів

1. **Зв'язок:** радіостанції, системи захищеної передачі даних.
2. **Сигналізація та відеомоніторинг:** системи промислового телебачення, охоронні сповіщувачі.
3. **Оперативно-технічні засоби:** пристрої для негласної фіксації звуку / зображення, пошукові прилади, техніка нічного бачення, спеціальні хімічні речовини.
4. **Захист інформації:** засоби технічної розвідки та протидії витоку даних.
5. **Криміналістична техніка:** обладнання для виявлення та дослідження доказів.
6. **Інформаційні системи:** бази даних та цифрові архіви.
7. **Захист та оборона:** засоби індивідуального бронезахисту та спецзасоби активної оборони.

Напрями використання техніки за видами діяльності

Спеціальну техніку класифікують відповідно до сфери її застосування: оперативно-розшукова (під назвою «оперативна техніка»), слідча та адміністративна.

Оперативна техніка – це комплекс програмно-технічних засобів і методів, що використовуються в межах ОРД для запобігання злочинам, розшуку та затримання злочинців.

Повноваження відомств щодо застосування техніки

- **Національна поліція:** має право здійснювати гласну та негласну фіксацію (фото, відео, звук), дактилоскопування затриманих, вести криміналістичні обліки та використовувати автоматизовані системи контролю дорожнього руху.
- **Служба безпеки України:** створює інформаційні системи в інтересах контррозвідки та проводить оперативні заходи згідно із законом про ОРД.
- **Державна прикордонна служба:** використовує технічні споруди та бази даних для контролю осіб, що перетинають кордон, а також здійснює автоматизований обмін інформацією з іншими органами МВС.
- **Митні та податкові органи:** застосовують технічні засоби для контролю товарів, виявлення податкових правопорушень та негласної фіксації злочинної діяльності.
- **Пенітенціарна система:** впроваджує інженерно-технічні засоби охорони, нагляду та зв'язку в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах.

Мета застосування технічних засобів

Застосування техніки дозволяє не лише розкривати злочини, а й забезпечувати безпеку учасників судочинства, захищати правоохоронців, нейтралізувати протидію розслідуванню та здійснювати моніторинг за переміщенням осіб, щодо яких встановлено обмеження свободи.

2. Правові основи використання спеціальної техніки ОВС.

Правову основу використання технічних засобів складає система норм, що регламентують умови та порядок їхнього застосування. Джерела права, які регулюють оперативно-розшукову діяльність (ОРД), поділяються на кілька рівнів:

- **Конституція України** – має найвищу юридичну силу.
- **Закони України:** Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси, Закон «Про оперативно-розшукову діяльність», Закон «Про Національну поліцію» тощо.
- **Підзаконні акти:** укази Президента, постанови Кабінету Міністрів.
- **Відомчі акти:** накази МВС (зокрема секретні – «дск»), що деталізують процедури та тактику.
- **Міжнародні договори,** ратифіковані Україною.

Конституційні гарантії та обмеження

Конституція України визнає людину, її життя та недоторканність найвищою цінністю (ст. 3). Вона гарантує недоторканність житла (ст. 30) та таємницю зв'язку (ст. 31).

Водночас Основний закон допускає тимчасове обмеження цих прав заради врятування життя, запобігання тяжкому злочину чи встановлення істини, якщо іншим шляхом отримати інформацію неможливо. Це легалізує проведення негласних заходів, одночасно захищаючи особу від свавілля влади. Якщо конфіденційна інформація була отримана щодо особи, яка не причетна до злочину, вона підлягає негайному знищенню.

Закон «Про оперативно-розшукову діяльність» як основа

Цей закон є «ядром» системи. Він визначає:

1. **Завдання та принципи ОРД.**
2. **Перелік підрозділів,** що мають право на таку діяльність.
3. **Підстави для проведення заходів** (наявність даних про злочин, що готується, або розшук осіб).

Відповідно до ст. 8 Закону, оперативні підрозділи мають право здійснювати візуальне спостереження, фіксувати сліди злочинів, а також – виключно за рішенням суду – знімати інформацію з каналів зв'язку та проникати до житла.

Спеціальне законодавство та захист

- **КПК України** регламентує використання техніки під час слідства та в суді для формування доказової бази.

- **Закон «Про державну таємницю»** відносить відомості про методи, засоби та фінансування ОРД, а також дані про конфіденційне співробітництво до держтаємниці.

- **Закон «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів»** гарантує безпеку, страхування та право на застосування зброї і спецзасобів оперативниками.

Боротьба з організованою злочинністю

Закон «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» розширює права спецпідрозділів. Зокрема, за санкцією суду вони можуть контролювати розмови та фіксувати контакти осіб, причетних до злочинних угруповань. Дані, отримані за допомогою спецтехніки, мають статус доказів у кримінальному судочинстві за умови дотримання процедури їхнього отримання.

Тема 16. Спеціальні засоби

Організаційно-правові основи застосування спеціальних засобів

Класифікація спеціальних засобів та їх тактико-технічні характеристики

Особливості застосування засобів активної оборони і забезпечення спеціальних операцій

1. Організаційно-правові основи застосування спеціальних засобів.

Одним із центральних органів виконавчої влади, діяльність якого спрямована на захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, є **Національна поліція України**. У процесі реалізації покладених на неї завдань поліція має право застосовувати заходи примусу, зокрема **фізичний вплив, спеціальні засоби та вогнепальну зброю**,

у випадках і порядку, передбачених Розділом V Закону України «Про Національну поліцію».

Надзвичайної актуальності набувають проблеми, пов'язані із захистом життя і здоров'я правоохоронців. Втрати особового складу (загибель, поранення, травмування) можуть виникати не лише як наслідок дій злочинців, а й через недотримання заходів особистої безпеки, незнання специфіки ситуації чи недостатню професійну підготовку працівників поліції.

Поняття та призначення спеціальних засобів

Спеціальні засоби – це сукупність пристроїв, приладів і речовин, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і функціонально здатних справляти примусовий вплив на людину (психологічний або фізичний) чи об'єкти для припинення правопорушення та обмеження протиправних дій.

Аналіз практичної діяльності свідчить, що спецзасоби найчастіше застосовуються для:

- затримання та доставлення правопорушників;
- захисту громадян та самозахисту поліцейського;
- припинення опору та відбиття нападу.

Згідно з наказом МВС України від **26.01.2016** № 50, тема «Спеціальні засоби» є невід'ємною частиною професійної підготовки поліцейських.

Правові підстави та умови застосування

Основним актом, що регулює застосування спецзасобів, є **ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію»**. Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити про намір застосування заходу примусу (крім випадків, коли зволікання створює загрозу життю).

Спеціальні засоби застосовуються для:

1. Відбиття нападу на поліцейського, іншу особу, об'єкти під охороною.
2. Звільнення заручників або захоплених будівель.
3. Затримання особи, яка чинить опір або намагається втекти.
4. Припинення масових заворушень та групових порушень громадського порядку.
5. Примусової зупинки транспортного засобу.

Категоричні заборони (ст. 45 Закону)

Заборонено застосовувати спеціальні засоби до:

- жінок з явними ознаками вагітності;

- осіб похилого віку;
- осіб з вираженими ознаками інвалідності;
- малолітніх осіб. Виняток: випадки вчинення ними збройного або групового нападу, що загрожує життю людей. Також заборонено застосовувати спецзасоби в приміщеннях дипломатичних представництв (без їхньої згоди) та на об'єктах з вибухонебезпечними речовинами.

Нормативно-правова база

Сьогодні правову основу обігу та застосування спецзасобів складають:

1. **Закон України «Про Національну поліцію»** (статті 42–45).
2. **Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1024**, яка затверджує перелік та правила застосування спеціальних засобів (замінила застарілу постанову 1991 року).
3. **Постанова КМУ від 12 жовтня 1992 р. № 576** «Про дозвільну систему».
4. **Наказ МВС України № 622** (щодо обігу пристроїв для відстрілу патронів з гумовими кулями).

Отже, застосування спеціальних засобів є вимушеним кроком, який вимагає від поліцейського не лише фізичних навичок, а й чіткого знання юридичних меж, аби забезпечити баланс між ефективністю та правами людини.

2. Класифікація спеціальних засобів ОВС та їх тактико-технічні характеристики.

Постановою КМУ від 20 грудня 2017 р. № 1024, класифікуються на такі основні види:

1. **Засоби індивідуального захисту:** шоломи, каски, бронежилети, протиударні та броньові щити.
2. **Засоби активної оборони:** гумові та пластикові кийки (типу «Тонфа»), кайданки, електрошокові пристрої, засоби з препаратами сльозоточивої та дратівної дії.
3. **Засоби забезпечення спеціальних операцій:** світлошумові гранати («Зоря», «Факел»), пристрої для примусової зупинки автотранспорту («Їжак», «Кактус»), водомети, бронемашини.
4. **Пристрої для відкриття приміщень:** малогабаритні підіривні пристрої («Ключ», «Імпульс»).

Розглянемо кожний зі спеціальних засобів окремо. Почнемо з гумового кийка. Щодо еволюції гумових кийків, то, незважаючи

на те, що в багатьох європейських військових мистецтвах практикувався бій на довгих палицях або жердинах, використання довгих палок у поліції прийшло в Європу з Індії.

При придушенні національного повстання в Індії в 1857 році британським військам істотну допомогу надала одна з народностей Індії – сикхи. Наслідком цього стало те, що багато сикхів склали основу колоніальної поліції в Індії, а також те, що вони використовували бамбукову палицю довжиною від одного до трьох метрів з металевими наконечниками на кінцях. Досвід застосування довгих палиць для боротьби з масовими заворушеннями в колоніях був використаний англієцями і в метрополії.

Цікавим є досвід Японії. В кінці 1930-х років Сігімітсу спільно з майстрами дзе-дзюцу Такадзі і Такаяма Кенїті адаптує прийоми бою палицею дзе для використання в японській поліції. Нова система рукопашного бою отримала назву Кейдзі-дзюцу – за назвою палиці Кейдзі, що використовувалася в ній.

Дубинка кейбо була введена на озброєння японської поліції в 1946 році. Згодом короткі кийки, аналогічні кийкам Японії, з'явилися на озброєнні берегової охорони США.

В кінці 1960-х – на початку 1970-х років з'явився і набув широкого поширення новий вид поліцейської ударної зброї – тонфа. Тонфа є традиційною зброєю окинавського карате. Згідно з легендою, тонфа вперше була використана французькою поліцією при придушенні студентських заворушень у кінці 1960-х років. При цьому вона виявилася дуже ефективною і проти порушників порядку.

Нині поліцейська тонфа практично витіснила звичайні палиці у поліцейських формуваннях багатьох країн світу. Це пов'язано з тим, що в руках підготовленого поліцейського вона значно функціональніша й ефективніша, ніж звичайні поліцейські дубинки/палиці.

При захопленні за короткий кінець тонфа дозволяє виконувати всі прийоми для звичайної дубинки, а бічна рукоятка тонфи створює додатковий захист руки поліцейського, будучи своєрідною гардою.

При основному хваті за рукоятку прийоми тонфа добре накладаються на всі основні удари і блоки, що виконуються без зброї. При цьому передпліччя надійно захищається держаком тонфи.

Залежно від моделі кийки, їх конструкція, матеріал, вага, довжина і товщина можуть бути різними. Раніше поліцейські кийки виготовляли з міцних порід дерева; нині їх найчастіше виготовляють із гуми і полімерного синтетичного матеріалу, рідше – із пластику, ще рідше – металеві.

Гумові кийки бувають гнучкі і негнучкі; в останні може бути вставлений металевий стрижень-сердечник або ж трубка, по якій рухаються сталеві кульки. Металеві кийки – найчастіше телескопічні, різної гнучкості, довжиною від 20 см у складеному до 60 см у бойовому положенні; це дуже потужна зброя. В Україні вони заборонені і відносяться до кістенів.

У багатьох західних країнах поширений кийок, що має металевий стрижень, оточений гумою. Він закінчується гнучкою ділянкою з гуми або шкіри (іноді зі свинцем). За допомогою цієї зброї, як правило, наносять приголомшуючі удари.

Нарешті, на озброєнні правоохоронних органів низки західних країн знаходяться спецзасоби у вигляді поліцейських кийків, які при натисканні на спускову кнопку «стріляють» зарядом спеціальної хімічної речовини. Також існують моделі кийків з вбудованим електрошокером.

У СРСР питання про озброєння міліції гумовими палицями ставилося не раз, але лише в липні 1962 року відповідно до наказу міністра внутрішніх справ СРСР «Про прийняття на озброєння міліції гумової палиці і наручників» вони надійшли на озброєння.

Наручники – невід’ємний атрибут представників охоронних і силових структур. Грамотне застосування цих спецзасобів дозволяє оперативно обмежити фізичну можливість затриманого, який чинить фізичний опір або здійснює протиправні дії. Класичні наручники являють собою два металевих браслета, з’єднаних двома завареними ланками ланцюга. Запірна частина наручників дозволяє їх замикаати без застосування ключа, а також фіксувати засувку від подальшого передавлення.

Рис. 4.1. «AIR 107 У»

Рис. 4.2. Кийки, які знаходяться на озброєнні ОВС:

1) ПР-73; 2) ПР-71 Ф; 3) ПР-К; 4) ПР-Тонфа; 5) ПР-Т; 6) ПР-89; 7) ПР-90

Перші наручники з'явилися досить давно, відразу з винаходом заліза. Звичайно, спочатку вони взагалі не нагадували ті, які ми бачимо зараз у співробітників правоохоронних органів і приватних охоронців. Це були просто шматки заліза, сполучені ланцюгом. Правильніше називати такі вироби кайданами. Вони не мали замків: їх заклепували, нагріваючи на вогні штифт, вставляючи його в провусини браслетів, і розплющували кінці молотком. Зрозуміло, ключів теж не було – були зубило і молоток.

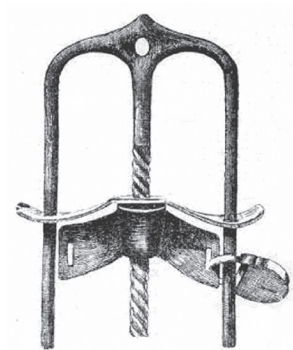

Рис. 4.3. “Darby” та «Мексиканські»

Рис. 4.4. “SNAP” та “TWISTER”

У 1912 році у виробництві наручників сталася революція. До цього вони, чесно кажучи, найбільше нагадували висячий замок. Але інженери компанії Peerless вирішили, що цього недостатньо і, щоб скути людину надійно, потрібний індивідуальний підхід. Так з'явилася конструкція з дужкою, яка проверталася наскрізь. Тепер наручники можна було підганяти під розмір кистей кожної конкретної людини.

Крім того, в наручниках був застосований храповий механізм, принцип дії якого ґрунтується на тому, що верхня дужка наручників могла вільно обертатися тільки в одному напрямі, а назад – лише якщо тріскачку утримує ключ.

Що з себе представляють наручники? Класичні наручники представляють собою два металеві браслети, сполучені двома завареними ланками ланцюга. Замочна частина наручників дозволяє їх заціпувати

без застосування ключа, а також фіксувати клямку від подальшого непотрібного і навіть небезпечного передавлення.

Рис. 4.5. Склад наручників:

1) замковий пристрій; 2) селектор; 3) кільце; 4) ключ; 5) штовхач

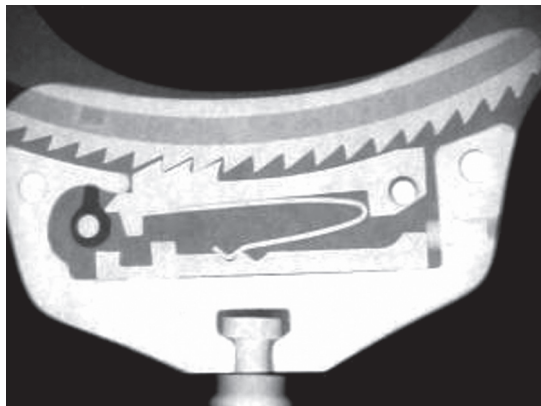

Рис. 4.6. Внутрішня структура наручників

Розмір наручників дозволяє їх використовувати на скільки завгодно маленькій руці (йдеться про повнолітніх), оскільки в крайньому положенні дужки стискаються до овалу із сторонами 5 і 4,5 см; але також вони можуть заціпнути на зап'ястках досить великого розміру або навіть на кісточці. При носінні на поясі використовується чохол для носіння наручників.

Наручники «БР-С», «БР-С2», «БКС-1» входять до переліку спеціальних засобів, які використовуються працівниками ОВС.

З переваг – клямка розділена на дві частини і між ними в замку стоїть перемичка, що не дає можливості віджати обидві клямки чимось простим на зразок скріпки. Недолік – замочна щілина виходить назовні з обох сторін, що знижує стійкість до розкриття.

Рис. 4.7. БР-С наручники оперативні, двухзвенні (у комплекті з одним ключем, фіксуються в заданому положенні).

Габаритні розміри: 245х86х13 мм, маса 0,4–0,5 кг

Рис. 4.8. БР-С2 наручники оперативні, двухзвенні (з замком підвищеної складності в комплекті з двома ключами, фіксуються в заданому положенні). Ключ нестандартний – плоский, прапорець роздвоєний

Способи застосування наручників визначаються в процесі вирішення конкретних завдань, наприклад, при доставленні (супроводі, конвоюванні) сковують руки. Для виключення буйної поведінки можуть використовуватися й інші, жорсткіші заходи обмеження руху, включаючи сковування рук, ніг і тулуба. Як правило, наручники надягаються на руки, що знаходяться за спиною (при доставленні правопорушника на транспорті наручники надягаються в положенні спереду).

Рис 4.8. БКС-1 наручники конвойні спеціальні, випускаються трьох модифікацій

Рис 4.9. Ніжність-1 – наручники спеціальні конвойні із сполучним ланцюжком. Зберігають працездатність після додатка навантаження, що розтягується, не менше 1500 Н протягом 30 секунд.

Напівжорстке шарнірне кріплення ланок. Автоматичне замикання. Поперечне зусилля розриву зачеплення поворотної скоби не менше 2500 Н.

Кількість спрацьовувань не менше 5000 циклів. Храповий механізм виробів виконаний з негативним кутом зачеплення зубів (з нерівностями), що забезпечує роботу за принципом «акулячий зуб». Збільшений кут тильної площини ковзання зуба гарантує полегшене замикання, підвищує механічну міцність зачеплення і стійкість до зносу

Надягання наручників застосовується, як правило, після проведення больових прийомів і кидків або під загрозою вогнепальної зброї. Наручники можуть бути одягнені на супротивника в положенні стоячи, лежачи, на колінах.

За кордоном використовуються як класичні наручники, так і інноваційні варіанти.

Рис 4.10. Новий вид пластикових наручників багаторазового

Перерахуємо переваги, почнемо з найосновнішого: багаторазове використання; мала вага; відкриваються стандартним ключем від наручників; є кнопка-фіксатор, за допомогою якої можна контролювати тиск на зап'ясті; петлі однакові з обох сторін, тому немає перекосів; ергономічний дизайн мінімізує дискомфорт і травми; Т-ручка може витримувати при натягу тиск більше 300 кг; самі наручники можуть переноситися як у кишені, так і можуть бути пристебнуті карабіном до тактичного ремня або жилета.

Згідно з патентною заявкою США № 20120298119, поданою в Арізоні, наручники оснащені подібною до теїзера шоковою системою і набором датчиків, що забезпечує їх автоматичне спрацювання в деяких ситуаціях.

Наручники можна запрограмувати для того, щоб вони не підпускали ув'язненого до зброї, транспорту або інших об'єктів, забезпечених спеціальними RFID-мітками. Або, навпаки, не випускали із зони дії радіомаячків. Крім детекторів близькості до джерел радіосигналу,

в конструкцію може входити акселерометр, інклінометр, потенціометр, датчик розташування, мікрофон, камера, біометричний датчик або комбінація цих пристроїв. Тому наручники можуть спрацювати, наприклад, навіть у відповідь на різкий рух або гучний крик ув'язненого.

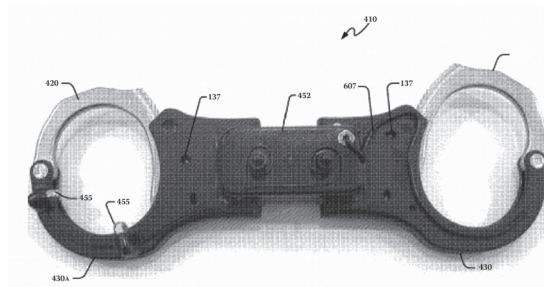

Рис 4.11. Сучасні наручники США

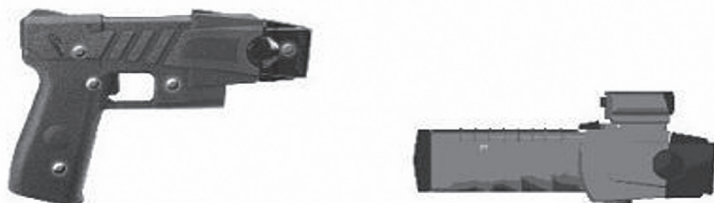
Одним із перспективних засобів активної оборони, проблему впровадження яких у практику органів внутрішніх справ обговорюють і вирішують останнім часом, є електрошокові пристрої. Вони є високковольтними пристроями імпульсної дії і здатні викликати у нападника шоківий стан, не завдаючи при цьому непоправної шкоди для здоров'я. Таким чином вони можуть використовуватися як засіб психофізичної і шоківної дії.

У світі електрошокові пристрої, або електрошокери, відомі давно. Вони використовуються у тваринництві для оглушування худоби та як «електробатоги» на пасовищах. Багато років тому звідсіля ж вони перекочували до арсеналу поліції. Замість терміна «електрошокер» за кордоном вживається інший: «stun gun» – дослівно «оглушувальна зброя».

Електрошокові пристрої (електрошокери) бувають різних конструкцій – від електрокийків до пістолетів і пристроїв комплексної дії. В електрошокерах комплексної дії використовуються, крім електричного імпульсу, світловий і звуковий (акустичний) імпульси, а також тривалий звуковий сигнал типу сирени.

Наші шокери згідно із законом не можуть бути потужніші за 3 джоулі в секунду (для міліції – до 10 Дж/с). І це при тому, що американці розраховували потужність, необхідну для гарантії ураження: 20–35 Дж/с. Узяти, наприклад, той же «Air Taser» (модель «ADVANCED TASER

М-26»): потужність – 26 Дж/с, напруга – 50 тис. вольт, відстань між дротиками на оптимальній дистанції (2–3 метри) – близько 20 см.

4.12. Різні моделі тейзерів

Чим шокер відрізняється від паралізатора. Паралізатор діє так: його розряд примушує м'язи дуже часто скорочуватися, і вони за короткий час устигають «зжерти» увесь запас поживних речовин. Тобто, хоче об'єкт поворушитися – а сил немає. Типу як авто без бензину: тисни на газ скільки влізе, а з місця не ворухнешся.

Паралізатор може бути малопотужним – ті ж 3 Дж/с – все одно подіє (правда, довго доведеться чекати). Але навіть потужний паралізатор знеухомлює не менше ніж за 2–2,5 секунди (хоча деяким вистачає і 1,5 сек).

Інша справа шокер – він буквально «глушить» потужним розрядом, викликаючи сильне скорочення м'язів і деполяризацію аксонів (аксони – відростки нервових клітин, власне це і є нерви). Результат: від скорочення м'язів об'єкт падає, а пошкоджені нервові волокна деякий час не можуть управляти м'язами.

В Україні розроблені вітчизняні електрошокові пристрої (електрошокери) ІР-1, ІР-2, ІР-3, ІР-4.

Рис 4.13. Електрошоковий пристрій ІР-4

Рис. 4.14. КС-23. Довжина КС-23 – 904 мм, маса – 3,8 кг

У підрозділі МВС карабін, що отримав позначення КС-23, почав надходити в середині 80-х років. Він має ручну перезарядку з помповою схемою, підствольний трубчастий магазин на три патрони, постійний приклад.

На основі досвіду експлуатації карабіна співробітники МВС висунули пропозицію зробити цю зброю більш компактною, оскільки в штатному варіанті використовувати його в закритих приміщеннях

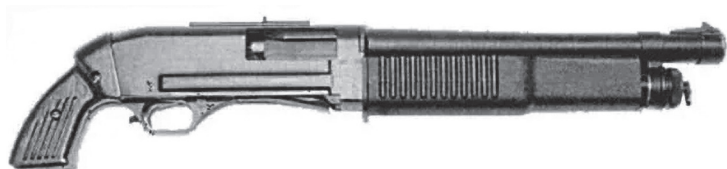

Рис. 4.14. КС-23М «Дрозд»

Рис 4.15. КС-23М «Дрозд»

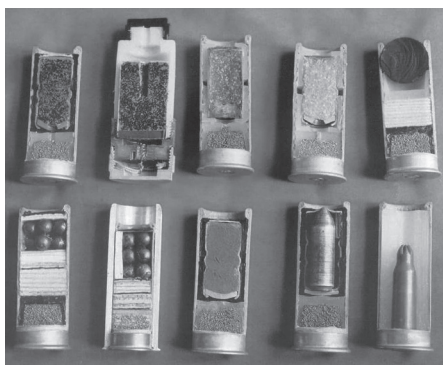

Рис. 4.16. Набої, які застосовуються з допомогою КС

виявилося досить важко. До кінця 1991 року був розроблений карабін з укороченим стволом і досить примітивним трубчастим приставним прикладом, що одержав позначення КС-23М. Спочатку для стрільби з КС-23 використовувалися два види патронів: «Черемуха-7» з гранатою, спорядженої CN, і «Волна» з навчальною гранатою.

Можливості карабіна розширювали дві наствольні мортири – «Насадка-6» калібру 36 мм і «Насадка-12» калібру 82 мм.

З їх допомогою міг здійснюватися відстріл більш потужних газових гранат «Черемуха-6» та «Черемуха-12».

Потім був створений патрон, споряджений сферичною гумовою кулею «Привіт», що отримав позначення «Волна-Р». Надалі з'явилися патрони зі світлошумовою гранатою, картечні патрони, патрони з трубчастою сталеву кулею для стрільби по колесах автомобілів і патрон «Барикада» з суцільною гостроверхою кулею, призначений для виведення з ладу двигуна і трансмісії автомобіля. Є також насадка ОЦ-06 «Кішка» для відстрілу мотузки з гаком-кішкою на дальність 35 м і висоту 20 м.

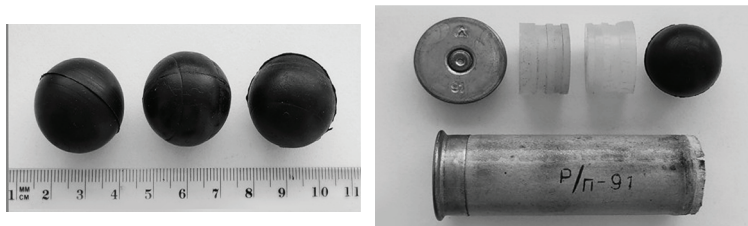

Рис. 4.17. «Волна-Р» з гумовими кулями

Розробка і прийняття на озброєння даного карабіна КС-23К було обумовлено тим, що у прийнятих раніше на озброєння карабінів КС-23 та КС-23М є один недолік, а саме те, що трубчастий магазин не дозволяє в разі необхідності швидко замінити тип використовуваного патрона. Тому новий зразок має змінний магазин.

Характеристики патрона «ФОРТ-Т»:

- **Калібр:** 9 мм Р.А.
- **Загальна довжина:** 22,2 мм ($\pm 0,1$ мм).
- **Маса патрона:** 4,2 г ($\pm 0,05$ г).
- **Матеріал гільзи:** сталь із покриттям мідного кольору (притягується магнітом).

- **Тип гільзи:** безвінцева, з кільцевою проточкою.
- **Діаметр денця гільзи:** 9,4 мм ($\pm 0,1$ мм).
- **Діаметр кільцевої проточки:** 8,2 мм ($\pm 0,1$ мм).
- **Маса гільзи:** 3,5 г ($\pm 0,2$ г).
- **Маркування:** «ФОРТ-Т», «9 мм Р.А.».
- **Матеріал кулі:** пластизоль.
- **Тип кулі:** еластична.
- **Колір кулі:** чорний.
- **Діаметр кулі:** 9,5 мм ($\pm 0,1$ мм).
- **Маса кулі:** 0,56 г ($\pm 0,1$ г).
- **Марка порошу:** «Сильвер-О», ТУ У 21111092.003-98, сіро-зелений із блиском.
- **Маса порохового заряду (навіска):** 0,08 г ($\pm 0,005$ г).
- **Швидкість кулі на відстані 3,5 м:** 300 м/с (± 20 м/с).
- **Мінімальна дальність застосування:** 3,5 м.

Сльозогінні аерозолі (газові засоби самооборони)

Сльозогінні гази, які належать до засобів не смертельної індивідуальної самооборони, є ефективними за умови правильного застосування підготовленою особою. Водночас за певних умов хімічні аерозолі можуть становити небезпеку для життя та здоров'я.

Газові аерозолі для самооборони поділяються на три основні категорії за активною речовиною: **CN**, **CS** та **OC**.

CN (chloroacetophenone)

Аерозолі на основі CN (наприклад, МАСЕ) виявилися малоефективними проти осіб, що перебувають під впливом алкоголю чи наркотичних речовин. Реакція на дію речовини настає відносно повільно – від 3 до 30 секунд.

CS (orthochlorobenzylidenemalononitrile)

Це мікрокристалічний подразник. У високих концентраціях викликає подразнення слизових оболонок носа, горла, очей і шкіри. Діє ефективніше за CN, однак у цивільному обігу використовується обмежено. Речовини CN і CS можуть бути токсичними, викликати блювання, утруднене дихання. Вони малоефективні проти собак, оскільки в цих тварин відсутні слізні залози.

OC (oleoresin capsicum)

Це екстракт із перцю *Capsicum* (перець чилі), відомий як перцевий аерозоль. Широко застосовується, зокрема в правоохоронних

органах (із 1977 року). Вважається ефективним, але потребує прямого потрапляння в очі або дихальні шляхи. Є маслянистою речовиною, що погано розчиняється у воді.

Найефективнішими вважаються засоби з концентрацією до **15 % активної речовини** та густотою не менше **2 млн одиниць за шкалою Сковілла**. Показник Сковілла є важливішим критерієм ефективності, ніж відсотковий вміст речовини.

В Україні також створено перспективні до службового використання щодо забезпечення охорони громадського порядку аерозольні балони «Кобра» і «Кобра-1с» – споряджений іритситом CR (дібензоксанезін), що викликає блефароспазм і сильне подразнення слизової оболонки очей і горла.

Речовина у балоні з будь-яким додатком знаходиться у рідкому стані та при попаданні на особу або на шляху починає активно випаровуватись та здійснює значно більший вражаючий вплив. «Терен-4», «Терен-4М» – аерозольний балон масою 73 г. Розпилюється з відстані 0,3–1,0 м. Надійна робота гарантується при температурі від -5°C до $+50^{\circ}\text{C}$ протягом 1 року. Для забезпечення працездатності у зимову пору спецзасіб належить носити під одежею.

Світлошумові гранати та світлошумові пристрої – це спеціальні за собою несмертельної дії, що знаходяться на озброєнні армії,

Рис 4.18. Аерозольні упаковки «Кобра-1» та «Терен-4»

Рис. 4.19. «Терен-2000» та «Терен-6»

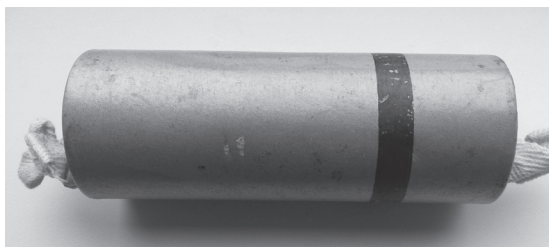

Рис 4.20. «Черемуха-1»

правоохоронних органів і спецслужб. Призначені для надання світлозвукowego впливу на супротивника або правопорушника з метою тимчасового психофізіологічного (відволікаючого або приголомшуючого) і механічного впливу та для тимчасової нейтралізації правопорушника.

Світлошумові боеприпаси споряджені піротехнічною речовиною. Корпус світлозвукowych гранат виготовляють або з металевого контейнера, який не руйнується при вибуху зовсім, з отворами для виходу вибухових газів, або з матеріалів, що не утворюють при вибуху осколків з високою кінетичною енергією (пластика або картону). Деякі моделі світлозвукowych гранат додатково споряджені гумовою картечкою для надання травматичної дії на правопорушника. Такі гранати під час вибуху, крім яскравого спалаху і гучного звуку, розкидають в сторони гумову картеч. Психофізіологічний вплив включає наступні фактори: 1) світловий спалах – як правило, в діапазоні яскравості 2,5–7,5 млн свічок, час засліплення може досягати 20–30 секунд;

Рис. 4.21. «Зоря-2»

Технічні характеристики:

Висота з ППМ – 130 мм.

Діаметр – 70 мм.

Вага – 0,175 кг.

Звуковий тиск на відстані 10 м – до 180 дБ

Рис. 4.22. «Факел»

Рис. 4.23. «Факел-С»

Рис. 4.24. «Полум'я»

Технічні характеристики:

Ефективний радіус – 5 м; 15 м.

Сила світла: >10 млн кд; >106 млн кд.

Вага: 0,1 кг; 0,2 кг.

Звуковий тиск на відстані: 10 м, до 145 дБ; 15 м, до 170 дБ

Рис. 4.25. «Пламя-М»

Технічні характеристики:

Ефективний радіус – 15 м.

Сила світла елементу – >60 млн кд.

Вага – 0,2 кг.

Звуковий тиск на відстані 10 м – до 170 дБ.

2) звук вибуху – як правило, в діапазоні 165–185 дБ, час втрати слуху може досягати 4–6 годин. Механічний вплив включає наступні фактори: 1) імпульс вибуху; 2) надлишковий тиск – як правило, в діапазоні 1,4–2,3 кг на квадратний дюйм, може викликати ушкодження внутрішнього вуха у 1 % дорослих людей, у випадку з дитиною ризик збільшується; 3) механічні травми (забиття м'яких тканин, підшкірні гематоми) за подіювані фрагментами корпусу, несмертельними вражаючими елементами і вторинними осколками, що утворюються при вибуху. Також, спрацювання піротехнічного складу гранати може стати причиною пожежі. Ефект дезорієнтації при застосуванні подібних пристроїв може тривати від декількох секунд до декількох хвилин. Найбільшою мірою ефект проявляється в темряві, в замкнутому просторі, при розриві гранати в повітрі або між людиною і стіною або іншим міцним об'єктом. Тривалість дії на об'єкт визначається типом застосовуваних боеприпасів, віддаленістю від центру вибуху і іншими

факторами. За деяких обставин спрацювання світлозвукових боеприпасів може заподіяти важкі поранення і стати причиною смерті. 22 вересня 2009 року, в ході операції по звільненню заручника, проведеної в Сімферополі (Автономна республіка Крим, Україна) співробітники спецпідрозділу «Беркут» ГУ МВС України перед початком штурму приватного будинку (де по наявній у них інформації ховався озброєний злочинець, що утримує заручника) кинули у вікно світлозвукову гранату. Господар будинку спробував викинути гранату на вулицю, від чого вона вибухнула у нього в руці. Це призвело до травматичної ампутації пальців. В лютому 2011 року в штаті Північна Кароліна, США офіцер поліцейського спецпідрозділу SWAT по імені Фред Торнтон загинув в результаті вибуху світло-шумової гранати, яку він прикріплював до свого спорядження. Наступний пристрій це – пристрій для примусової зупинки автомобільного транспорту з пневматичними шипами на шосейних і ґрунтових дорогах. Пристрій використовується співробітниками ДАІ та іншими силовими структурами у випадках, коли транспортним засобом скористалися з метою вчинення злочину, викрадення транспортного засобу, а також при спробі водія зникнути з місця злочину. Розглянемо декілька з них.

Автоматичний пристрій для примусової зупинки автомобільного транспорту «Гарпун». Пристрій дозволяє перекрити дорогу перед автотранспортним засобом шипованою стрічкою, вистрілюється поперек дорожньої смуги під дією енергії монтажного патрона. При наїзді транспортного засобу на стрічку порожні шипи застряють в шинах, відокремлюються від стрічки і забезпечують швидке зменшення тиску повітря у колесах. Можливий дистанційний пуск по радіокоманді або електрокабелю.

Рис. 4.26. Пристрій «Еж»

Рис. 4.27. «Кактус»

<i>Технічні характеристики</i>	<i>Кактус-3</i>	<i>Кактус-5</i>	<i>Кактус-7</i>
<i>Довжина в розкритому стані, м</i>	3	5	7
<i>Відстань між шипами, м</i>	0,4	0,4	0,1
<i>Вага, кг</i>	3,1	6	6,7

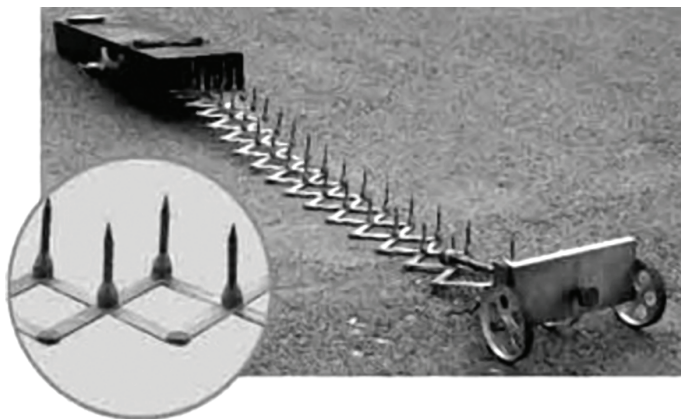

Рис. 4.28. «Гарпун»

Останнім часом, на озброєні органів внутрішніх справ стали надходити автомобільні портативні авто загороджувачі «Ліана-6000». Автозагороджувач «Ліана-6000» є компактним (100 x 400 x 600 мм) пеналом, оснащеним ручкою для перенесення. Усередині пенала знаходиться стрічка з шпильками, що розкладається уперек дорожньої

смуги, які призначені для екстреної примусової зупинки автотранспорту з пневмошинами, з товщиною гуми до 50 мм. Для збільшення ефективності дії стрижні виготовляються з трубчастого профілю з кутом зрізу 45° і при наїзді автомобіля на загороду залишаються в шині.

Рис. 4.29. «Ліана-6000»

Технічні характеристики:

Довжина в розкритому стані – 6 м.

Висота шипів – 300 мм.

Вага – 30 кг

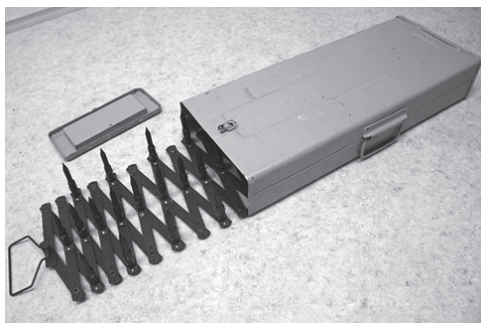

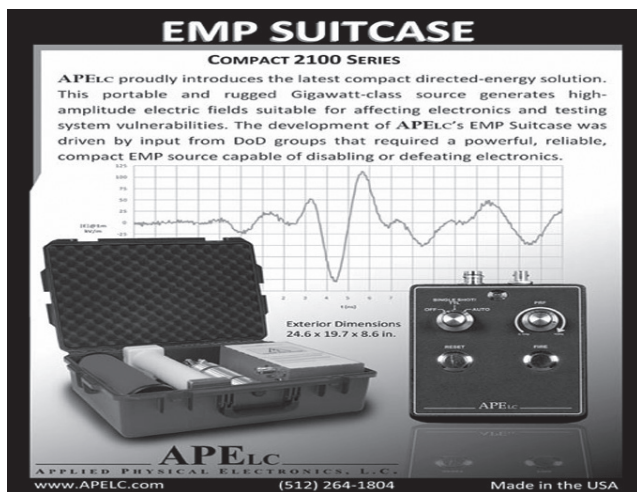
Рис. 4.30. «Диана-С»

Технічні характеристики:

Довжина в розкритому стані – 6 м.

Висота шипів – 75 мм.

Вага – 8 кг

**Рис. 4.31. Електромагнітний пристрій
для зупинки транспортних засобів**

Крім механічних способів зупинки транспорту українські інженери на замовлення американської фірми «Джейкор» створили пристрій для примусової зупинки автомобілів при переслідуванні їх поліцією. Розробка виконана в науково-дослідному і проектно-конструкторському інституті «Блискавка» Харківського політехнічного університету.

Пристрій, створений українськими фахівцями, оснащений електромагнітним імпульсом, який миттєво відключає електронне запалювання машини. Принцип дії пристрою досить простий: радіохвилі певної частоти виводять з ладу електронний блок керування двигуном, який, зокрема, регулює вприк палива. В результаті виходу блоку з ладу двигун глухне, а автомобіль зупиняється. Експерименти показали, що пристрій в своєму нинішньому вигляді діє на відстані до 50 метрів. Основними замовниками дослідних робіт стали поліцейське управління Лос-Анджелеса і корпус морської піхоти США. Саме правоохоронні органи і військові пов'язують з пристроєм найбільші надії.

Рис. 4.32. Сучасні водомети в Україні представлені ABC-30 та ABC-40

<i>Модель</i>	<i>ABC-30</i>	<i>ABC-40</i>
<i>Рік випуску</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>
<i>Країна</i>	<i>Україна</i>	<i>Україна</i>
<i>Виробник</i>	<i>Пожспецмаш</i>	<i>Пожспецмаш</i>
<i>Колісна формула</i>	<i>6х6</i>	<i>6х6</i>
<i>Шасі</i>	<i>КрАЗ-63221</i>	<i>КАМАЗ-43118</i>
<i>Обсяг цистерни, л</i>	<i>7000</i>	<i>6000</i>
<i>Активні речовини</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>Фарбові речовини</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>Насосна установка, привод</i>	<i>автономний</i>	<i>автономний</i>
<i>л/сек</i>	<i>60</i>	<i>40</i>
<i>лафетів</i>	<i>1</i>	<i>2</i>
<i>Максимальна дальність, м</i>	<i>60</i>	<i>50</i>
<i>Броньовані кабіни</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>Система відеоспостереження</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>Система пожеготушіння</i>	<i>+</i>	<i>+</i>

Рис. 4.33. Малогабаритний вибуховий пристрій «Ключ».
Призначено для створення проходів в дерев'яних перешкодах при проведенні спеціальних операцій. Являє собою гумову трубку з внутрішнім діаметром 12 мм, заповнену вибуховою речовиною ВВ (А-ІХ-1). Торці закупорені поліетиленовими пробками і опломбовані
Тактико-технічні характеристики:
Довжина пристрою 0,565 м.
Вага пристрою 0,1 кг.
Забезпечує надійне пробиття соснового щита товщиною 60 мм

Рис. 4.34. Малогабаритний вибуховий пристрій «Импульс».
Призначено для екстреного створення проходів в дверях, люках; для екстреного руйнування металевих перешкод, решіток; для запірних пристроїв, коли необхідно отримати мінімальне загрогрудний вплив

До основних експлуатаційних характеристик засобів індивідуального бронезахисту (ЗІБ) належать: зручність конструкції, маса, розмір, захисні властивості, площа захисту тощо.

Основні якості бронезилета (БЖ)

Рівень захисних властивостей БЖ:

- протиккульна і (або) протиосколкова стійкість;
- стійкість до дії холодної зброї;

- зниження ступеня тяжкості контузій, що можуть бути завдані власникові БЖ при його непробитті або пробитті під час обстрілу конкретними типами вражаючих елементів;
- живучість бронепанелей і чохла БЖ при багаторазовому попаданні вражаючих елементів у певну площу захисту.

Прихованість носіння:

- виконання БЖ у вигляді майки для носіння під сорочкою тощо;
- носіння БЖ як елементу одягу (жилет, куртка, нагрудник тощо);
- носіння БЖ поверх одягу або під верхнім одягом (курткою, пальтом, плащем).

Конструктивні параметри БЖ:

- загальна площа захисту;
- площа захисту додатковими бронепанелями або бронеелементами посилення (броневставками);
- площа захисту життєво важливих органів людини захисною композицією загальної площі БЖ і (або) бронепанелями посилення у трьох основних проекціях;
- маса БЖ та його окремих елементів;
- якість виготовлення (матеріал чохла, якість швів тощо).

Експлуатаційні показники:

- відповідність конкретного розміру БЖ зросту і комплекції користувача;
- зручність регулювання і підгонки по фігурі;
- жорсткість грудної і спинної секцій, коміра тощо;
- можливість природної вентиляції піджилетного простору, наявність вентиляційно-амортизуючих прокладок;
- можливість і зручність виконання у БЖ прийомів і дій, характерних для роду діяльності користувача;
- зручність застосування зброї та спецзасобів при надягнутому БЖ;
- тривалість безперервного носіння;
- наявність паспорта (формуляра), технічного опису та інструкції з експлуатації.

Гігієнічні показники БЖ:

- відсутність шкідливого впливу БЖ і його елементів на функціональний стан організму та працездатність користувача.

Стійкість матеріалів БЖ до зовнішніх впливів:

- дія відкритого полум'я;

Класи бронезахисту

Клас захисту	Тип кулі	Опис кулі	Маса кулі, г	Швидкість кулі, м/с	Вид зброї	Тип жилета
Спеціальний	–	–	–	–	Холодна зброя	ЖЗЛ-74, Кора-3
1	9 мм пістолетного патрона 9×18	Куля із сталевим осердям у сталевій оболонці	5,95	315±10	Пістолет ПМ	Зубр-БЖ, Кора-1, Бізон-1
1А	9 мм патрона 9×19 Парабелум	Куля із сталевим осердям у сталевій оболонці	8,0	410±10	Пістолети-кулемети	Бізон-4, Лотос
2	5,45 мм пістолетного патрона; 7,62 мм пістолетного патрона	Куля із сталевим осердям	2,5 / 5,5	315±10 / 430±15	Пістолет ПСМ; Пістолет ТТ	Зубр-БЖ, Панцир-3, Кора-2, ЖЗТ-71М, Міраж-М
2А	Куля Бренекс мисливського патрона 12 калібру	Свинцева куля без оболонки	35,0	400±10	Мисливська гладкоствольна зброя	6БЗТМ-01, Корунд
3	5,45 мм автоматного патрона; 7,62 мм автоматного патрона	Куля із сталевим осердям	3,45 / 7,9	910±15 / 730±15	Автомат АК-74; Автомат АКМ	6Б5-15
4	5,45 мм автоматного патрона; 7,62 мм гвинтівочного патрона	Куля із сталевим загартованим осердям	3,56 / 9,6	910±15 / 830±15	Автомат АК-74; Гвинтівка СВД	Бізон-4, Кора-2, Зубр-БЖ
5	БЗ 7,62 мм автоматного патрона	Куля із сталевим загартованим осердям	7,9	830±15	Автомат АКМ	–

- хімічно активні середовища;
- волога;
- наявність спеціальних вимог до умов зберігання.

Як бачимо, спектр споживчих якостей БЖ як виробу, призначеного для збереження життя і здоров'я, є досить широким і різноманітним. Розглянемо окремі з них.

Рівень захисних властивостей безумовно є базовим показником якості БЖ, і він більш-менш детально викладений в інструкціях. Проте слід зауважити, що перелік наведених засобів ураження часто є обмеженим і не повною мірою відображає реальний стан кримінального ринку зброї.

Живучість бронепанелей і чохла БЖ, тобто їх здатність зберігати цілісність при багаторазовому ураженні, не повинна знижуватися після першого влучення кулі або осколка. Практика свідчить, що організації, які реалізують БЖ, не завжди володіють повною інформацією про ці показники, а іноді через торговельну мережу реалізуються вироби, що не забезпечують належного рівня кулестійкості та зниження тяжкості ураження. У рекламних матеріалах окремі виробники свідомо завищують рівень захисних властивостей БЖ.

Проблему прихованості або необхідності зовнішнього носіння кожен користувач вирішує індивідуально. Водночас цей параметр безпосередньо пов'язаний із рівнем захисних властивостей. БЖ, виконаний у вигляді майки для прихованого носіння під сорочкою, на сучасному етапі розвитку тканинних балістичних матеріалів не може забезпечити захист від куль із високою кінетичною або питомою енергією, характерною для більшості вогнепальних боєприпасів, інакше його наявність буде помітною.

Аналогічно, БЖ у вигляді утепленої куртки або пальта (прихований захист) практично непридатний для використання в спекотний період року, навіть за наявності підвищеного рівня захисту.

Одним із ключових конструктивних параметрів є площа захисту: загальна площа, площа посилення бронеелементами та площа захисту життєво важливих органів. Чим більша корисна площа захисту, тим упевненіше почувається користувач.

Разом з тим дві позитивні характеристики БЖ – високий рівень захисних властивостей і значна площа захисту – зумовляють інший фактор, з яким не можна не рахуватися, – масу. З підвищенням рівня

захисту і збільшенням площі захисту маса БЖ зростає, що призводить до швидшої втомлюваності, зменшення тривалості безперервного носіння і бажання зняти жилет. Тому надмірно важкий БЖ, як і виріб із заниженим рівнем захисту, не забезпечує належної ефективності.

У цьому полягає основне протиріччя при виборі параметрів бронжилета. Саме тому під час вибору БЖ необхідно враховувати його експлуатаційні показники, безпосередньо пов'язані з характером повсякденної діяльності користувача.

Застосування «армійських» шоломів у поліції, міліції чи внутрішніх військах є малоефективним. Тому постійно ведеться розробка спеціалізованих засобів захисту голови.

Шолом «Маска-2» захищає від ударів палками, металевими прутами, камінням, має змінний демпферуючий прошарок (підшоломник), підйомне забрало, широкий ремінь, що регулюється, з опорою для підборіддя. Вже звичним засобом індивідуального бронезахисту став спеціальний титановий шолом СТШ-81 «Сфера» (НДІ СТ). Титанові елементи «Сфери» являють собою вмонтовані у тканину основу вигнуті пластини. Перекриваючі одна одну пластини взаємно рухомі, що дозволяє щільно підганяти «Сферу» на голові. Взагалі правоохоронним органам необхідні засоби цього класу, оскільки зброя під набої пістолета ТТ, від яких СТШ-81 захищає, складає, за деякими даними, до половини «стволів», що «гуляють» по країнах СНД. Оперативними підрозділами і внутрішніми військами МВС широко застосовується шолом «Маска-1» (розроблений НДІ СТ, Росія). Він виконаний на основі сталевго куполу і забезпечує захист за рівнем 2 го класу від куль пістолетних набоїв аж до калібру 7,62 мм, оснаще ний товстим демпферуючим прошарком та швидкозйомним кріпленням.

Титановий шолом НДІ сталі (Росія) з відкидним забралом має три варіанти з різними класами захисту. Перший важить 1,4 кг і «тримає» кулю пістолета ПМ з енергією 297 Дж. (1-й клас), другий – товщий на 0,5 мм, важить 2,1 кг і захищає від кулі пістолета ТТ з енергією 534 Дж. (2-й клас). Третій варіант має додаткові сталеві або керамічні пластини і при вазі 2,5 кг не пробивається звичайними набоями.

Захист голови від кулі проміжного, а тим більш гвинтівкового на бою, – складний. Та справа не тільки у струсі мозку. Вкрай уразливим місцем є шия. Шолом, зупинивши кулю, отримує більшу частину її імпульсу. Причому відбувається це у долі секунди, і сила удару,

Рис. 4.35:

1. СШ-68.
2. «Сфера» СТШ-81.
3. «Сфера» ССШ-84.
4. Маска 1.
5. ЗШ-1.
6. ПШ-97 «Джега»

Рис. 4.36:

1. Протиударний щит металевий
«Авангард»
2. Протиударний щит з полікарбонатів
«Штурм – О»
3. Протиударний щит металевий
«Штурм – О»

що передається голові, виявляється настільки великою, що може не ви тримати шийний хребець. Те ж саме відбувається й при влученні кулі з рушниці 12 або 16 калібру. Амортизуючої дії прошарку та кріплення виявляється вже недостатньо. Можна було б послабити удар, «розтягнувши» його в часі та поступово поглинаючи енергію кулі. Однак достатньо поглянути на сучасні кулеуловлювачі, щоб зрозуміти – розміри такого шолому будуть цілком неприйнятні. У будь-якому випадку питання захисту голови вимагає збалансованого підходу і врахування усіх особливостей дій працівників ОВС при забезпеченні правопорядку. У ряді випадків залишити голову бійця відкритою – означає просто підставити її під кулю. Крім того, загальновизнана психологічна роль засобів бронезахисту – боєць, що відчуває свою захищеність, діє рішуче та спокійніше, що вже само по собі знижує втрати.

В органах внутрішніх справ використовуються: Щит протиударний «ФОРТ-ЩП» – захищає від ударів предметами, що метаються, палицями, металевими прутами. Вага – 3,3 кг. Площа захисту – 60 дм². Висота – 1000 мм. Ширина – 550 мм. Щит протиударний «ФОРТ-ЩПА» – захищає від ударів предмета ми, що метаються, палицями, металевими прутами. Вага – 3,8 кг. Висота – 1000 мм. Ширина – 670 мм.

Рис. 4.37. ФОРТ-ЩП

Рис. 4.38. ФОРТ-ЩПА

Рис. 4.39. БЗТ-75

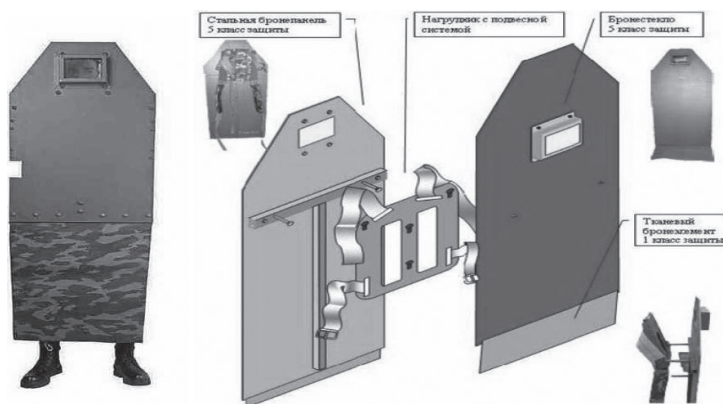

Рис. 4.40. Бронещит «Забор»

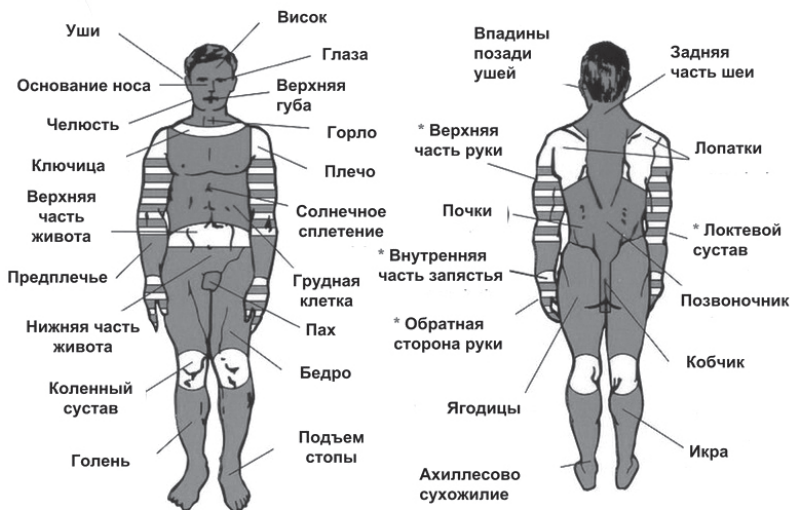
Щит БЗТ-75 – захисний титановий щит, захищає від куль пістолетів, револьверів та гладкоствольних рушниць. Площа захисту – 21,2 дм². Вага 5 кг. Час безперервного носіння – 4 години.

Бронещит БЩ-82 – захищає від куль пістолетів, револьверів, АК-74, АКМ. Площа захисту – 57 дм², маса 18 кг. Час безперервного носіння до 2 годин. Бронещит «Забор» – захищає від куль пістолетів, револьверів, рушниць, АКМ, гвинтівки М-16 (США). Площа захисту – 80 дм². Вага 35 кг. Час безперервного носіння – 1 година.

3. Особливості застосування засобів активної оборони і забезпечення спеціальних операцій

При застосуванні наручників потрібна періодична (не рідше як через 2 години) перевірка стану фіксації замків. Забороняється нанесення ударів кийком: гумовим – по голові, шиї, ключичній ділянці, животу, статевих ор ганах; пластиковим типу «Тонфа» – по голові, шиї, сонячному сплетінні, ключичній ділянці, низу живота, статевих органах, нирках, копчику.

Світлошумові засоби відволікаючої дії (світлошумова граната «Заря», світлошумовий пристрій «Пламя») застосовуються на відстані не ближче двох метрів від людини.

Первичные зоны атаки Аргументация: Минимальный уровень травмирования. Повреждения обычно носят временный характер. * При использовании техники сдерживания Примечание: При выполнении блока дубинкой ВСЕ ТЕЛО является желанной зоной, за исключением головы, шеи и спины	Вторичные зоны атаки Аргументация: Умеренные травмы. Повреждения могут носить как постоянный, так и временный характер * При использовании ударной техники	Зоны, атакуемые в последнюю очередь Аргументация: Самый высокий уровень травмирования. Повреждения обычно носят постоянный характер, возможно потеря сознания, серьезные повреждения тела, шоковое состояние и даже смертельный исход.
---	--	---

Рис. 4.41. Класифікація зон ураження в залежності від травмонебезпечності

Водомети застосовуються для розсередження учасників масових безпорядків при температурі атмосферного повітря не нижче 0°C.

При застосуванні сльозоточивих речовин забороняється прицільна стрільба по правопорушниках, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин. «Черемуха-1», «Черемуха-4», «Черемуха-12», «Сирень-3» та «Об лако» застосовуються тільки на відкритій місцевості.

Забороняється застосовувати пристрій типу «Еж-М» для примусової зупинки автотранспорту, в тому числі вантажних автомобілів, що здійснюють перевезення людей; автотранспорту, приналежного дипломатичним, консульським та іншим представництвам іноземних держав; мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, а також на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях.

Патрони з гумовою кулею ударної непроникливої дії «Волна-Р» відстрілюються з допомогою спеціального карабіна на відстані не ближче 40 метрів від людини і тільки по нижній частині ніг. Забороняється застосування малогабаритних підривних пристроїв «Ключ», «Імпульс» для відкриття приміщень, захоплених правопорушниками, де перебувають заложники.

Тема 17. Охоронно-пожежна сигналізація

Поняття, призначення та завдання систем охоронно-пожежної сигналізації

Застосування технічних засобів охоронної сигналізації

Класифікація технічних засобів виявлення і контролю охоронної сигналізації

1. Поняття, призначення та завдання систем охоронно-пожежної сигналізації.

Охоронно-пожежна сигналізація являє собою комплекс взаємопов'язаного обладнання, призначений для своєчасного інформування про виникнення пожежі або несанкціоноване проникнення на об'єкт. У сучасних умовах особлива увага приділяється безпеці та комфорту, тому до систем охоронної й пожежної сигналізації висуваються

підвищені вимоги. Якщо раніше охоронно-пожежна сигналізація розглядалася як єдина система, то сучасні норми вимагають чіткого розмежування цих двох складових.

Охоронно-пожежна сигналізація є однією з найбільш поширених систем безпеки. Вона забезпечує захист об'єктів від несанкціонованого доступу та одночасно здійснює контроль і реагування на можливі джерела загоряння. Головною особливістю таких систем є раннє виявлення пожежі з метою максимально швидкої ліквідації її наслідків.

До основних функцій системи належать:

- виявлення вогнищ загоряння на ранніх стадіях;
- подання сигналу пожежної тривоги;
- контроль за діями персоналу та пожежних підрозділів.

У режимі реального часу система здійснює моніторинг приміщень і в разі загоряння або несанкціонованого проникнення виконує комплекс заходів: передає сигнал на пульт охорони, вмикає системи оповіщення, відключає електроживлення, блокує приміщення тощо.

Охоронна сигналізація (ОС)

ОС забезпечує отримання, обробку, передачу та представлення споживачам інформації про проникнення на об'єкти, що охороняються, за допомогою технічних засобів.

Об'єкт, що охороняється – це окреме приміщення, комплекс приміщень у межах однієї чи кількох будівель, або територія з визначеним периметром, обладнана технічними засобами ОС.

Технічні засоби ОС призначені для:

- виявлення проникнення;
- передачі та реєстрації тривожних повідомлень.

До комплексу технічних засобів належать:

- охоронні сповіщувачі;
- приймально-контрольні прилади (ПКП);
- системи передачі повідомлень і централізованого спостереження;
- світлові та звукові оповіщувачі;
- джерела живлення;
- системи відеоспостереження та охоронного освітлення.

Шлейф охоронної сигналізації (ШС) утворюють сповіщувачі, лінії зв'язку та допоміжні елементи.

Охорона об'єктів може здійснюватися **автономно** або **централізовано** через пульти централізованого спостереження (ПЦС).

Автономні системи застосовуються, коли підключення до ПЦС неможливе або недоцільне. Вони подають звукові та світлові сигнали для привернення уваги.

Централізовані системи використовуються для об'єктів з великою кількістю матеріальних цінностей. Вони передають сигнали на ПЦС через канали зв'язку та забезпечують оперативне реагування.

Система пожежної сигналізації

Система пожежної сигналізації – це сукупність технічних засобів, призначених для:

- виявлення пожежі;
- формування повідомлення про пожежу;
- керування установками пожежогасіння та іншими технічними засобами.

До складу системи входять:

- пожежні сповіщувачі;
- приймально-контрольні прилади;
- світлові та звукові оповіщувачі;
- засоби передачі інформації на пульти спостереження.

Більшість систем мають радіально-променеву структуру, що забезпечує надійність і точну ідентифікацію місця виникнення пожежі.

Основні вимоги до сучасних систем пожежної сигналізації

До сповіщувачів:

- висока надійність;
- регулювання чутливості;
- зменшені габарити;
- індивідуальна ідентифікація.

До приймально-контрольних приладів:

- мікропроцесорна база;
- автоматичний контроль стану;
- програмування режимів роботи;
- контроль ліній зв'язку;
- резервування живлення.

Загальні функції приймально-контрольних приладів

1. Фіксація тривожних сигналів.
2. Контроль справності ліній зв'язку.
3. Контроль працездатності сповіщувачів.
4. Забезпечення електроживлення.

5. Перемикання на резервне живлення.
6. Керування системами пожежної автоматики.

Основні принципи побудови систем

- поділ на шлейфи;
- блокова конструкція;
- ієрархічна структура;
- резервування;
- автоматичний контроль;
- уніфікація вузлів.

Види систем охоронно-пожежної сигналізації

Автономні – працюють локально, подають сигнал без передачі на пульт.

Централізовані – передають сигнали через канали зв'язку (телефон, радіо, GSM, Інтернет) до служб реагування.

Датчики систем

Системи охоронно-пожежної сигналізації використовують широкий спектр датчиків, що реагують на:

- рух;
- звук;
- вібрацію;
- дим;
- температуру;
- відкриття дверей і вікон.

2. Застосування технічних засобів охоронної сигналізації.

Пристрої охоронно-пожежної сигналізації необхідно правильно встановлювати по периметру об'єкта. Проектування системи безпеки доцільно поділяти на три рубежі:

- **захист периметру;**
- **зовнішній захист;**
- **внутрішній захист об'єктів.**

Об'єктові технічні засоби охоронної сигналізації на об'єкті, що охороняється, утворюють самостійні охоронні рубежі, які складаються із засобів виявлення (сповіщувачів), включених у шлейфи сигналізації (ШС), та засобів контролю (приймально-контрольних приладів – ПКП або окремих «вічок» пульта централізованого спостереження – ПЦС). Метою побудови ефективного рубежу охорони є виявлення несанкціонованого проникнення на об'єкт, а також

реєстрація будь-яких порушень у шлейфах сигналізації, зокрема випадкового або навмисного обриву чи короткого замикання (КЗ), і формування тривожного сповіщення, яке інформує про місце проникнення або про несправність системи.

Для захисту об'єкта застосовують один або декілька рубежів охорони, що дає змогу точніше визначити місце проникнення. Кожний рубіж безпосередньо пов'язаний із певними конструктивними елементами об'єкта або їх групами. За відсутності або недостатності механічних засобів захисту (ґрат, запірних пристроїв, замків тощо) кількість рубежів охорони збільшується щонайменше на один.

Перший рубіж охорони

Зоною першого рубежу охорони є **внутрішній периметр приміщень** (будівель тощо), оскільки практика свідчить: це найбільш уразлива частина об'єктів різних категорій. До внутрішнього периметра належать: віконні й дверні прорізи, люки, вентиляційні канали, теплові вводи, тонкостінні перегородки, підлоги, стелі та інші конструктивні елементи, доступні для проникнення із зовнішнього боку.

Конструктивні елементи периметра блокуються таким чином:

- дверні прорізи, завантажувально-розвантажувальні люки, ворота – на «відкривання» та «пролом»;
- засклені конструкції – на «відкривання» та руйнування скла;
- металеві двері, ворота – на «відкривання» та ударний вплив;
- некапітальні стіни, стелі, перегородки, місця введення комунікацій – на «пролом»;
- капітальні стіни, вентиляційні короби, димарі – на руйнування та ударний вплив.

Перший рубіж охорони може утворюватися одним шлейфом сигналізації або сукупністю шлейфів.

Другий рубіж охорони

Зоною другого рубежу охорони, як правило, є об'єми приміщень, у яких розміщені предмети, що охороняються, а також проходи, коридори та інші частини будівель (споруд). Організація другого рубежу дозволяє мінімізувати можливість непомітного проникнення на об'єкт. Він також може утворюватися одним або кількома шлейфами сигналізації залежно від кількості й розташування цінностей.

Третій рубіж охорони

Третім рубежем охорони захищають **окремі предмети всередині приміщень** (сейфи, металеві шафи, стелажі, експонати тощо), які становлять цінність або призначені для зберігання цінностей.

Підключення до ПЦС самостійних рубежів охорони та їх шлейфів може здійснюватися безпосередньо абонентськими телефонними лініями або з використанням апаратури високочастотного ущільнення (АВУ). У всіх рубежах охорони необхідно застосовувати ПКП, які забезпечують автоматичне перемикання на резервне живлення та можливість підключення до ПЦС через телефонні лінії.

Периметральні та допоміжні засоби охорони

Периметральні технічні засоби охоронної сигналізації, як і об'єктові, включають повний комплекс обладнання та призначені для виявлення спроб проникнення через заблоковані ділянки периметра або території об'єкта. Периметральні засоби виявлення розміщують уздовж зовнішнього огороження території, на зовнішніх стінах будівель і споруд. Периметральною ОС також захищають ворота, хвіртки, дахи будівель і споруд, а також навіси, що безпосередньо прилягають до зовнішнього огороження.

Допоміжні технічні засоби ОС застосовують для посилення охорони об'єктів додатково до об'єктових і периметральних засобів. До них належать:

- тривожна сигналізація (у складі об'єктових ОС);
- охоронне телебачення;
- охоронне освітлення;
- засоби постового зв'язку та оповіщення (у складі периметральної ОС).

Класифікація об'єктів за важливістю

Об'єкти, що підлягають обладнанню технічними засобами ОС, поділяються на **особливо важливі** та **інші**. Для особливо важливих об'єктів встановлюються підвищені вимоги до технічної укріпленості та оснащення засобами ОС.

До **особливо важливих** належать об'єкти або приміщення, де зберігаються:

- грошові кошти (банки та їх відділення, каси підприємств, головні каси великих торговельних установ);
- зброя та боеприпаси (стрілецькі тири, кімнати зберігання зброї навчальних закладів, підприємств, у т. ч. воєнізованої охорони тощо);

- наркотичні речовини (склади, аптеки, лабораторії, лікувальні установи, де зберігаються/використовуються такі речовини або сировина);

- дорогоцінні метали, камені та вироби з них (ювелірні магазини, бази, склади, сховища);

- культурні та історичні цінності (музеї, картинні галереї, виставкові зали, фондосховища).

До **інших об'єктів (приміщень)** належать ті, де розміщуються:

- 1) комп'ютерна техніка та оргтехніка;
- 2) відео-, аудіотехніка, кіно- та фотоапаратура;
- 3) хутра й натуральна/штучна шкіра та вироби з них;
- 4) автомобілі та запасні частини;
- 5) алкогольні напої та інші особливо цінні й дефіцитні товари;
- 6) технологічне та господарське обладнання;
- 7) технічна й конструкторська документація;
- 8) інвентар, продовольчі та промислові товари, напівфабрикати.

Приміщення **особливо важливих об'єктів** у обов'язковому порядку обладнуються засобами ОС у **два і більше рубежів охорони** з підключенням кожного рубежу на окреме «вічко» ПЦС.

Інші об'єкти, зазначені у пунктах 1)–5), обладнуються системами ОС в **один і більше рубежів охорони**, а об'єкти, зазначені у пунктах 6)–8), як правило, обладнуються **одним рубежем охорони**.

Якщо хочете, можемо:

- зробити цей фрагмент у **вигляді конспекту / тез** (коротко),
- перетворити на **питання для самоконтролю / тестові питання**,
- або привести до **суто українського термінологічного стандарту** (ШС/ШОС, ПЦС, ПКП, рубіж тощо).

3. Класифікація технічних засобів виявлення і контролю охоронної сигналізації

Технічні засоби виявлення – це комплекс технічних засобів охоронної сигналізації (ОС), який включає сповіщувачі, встановлені безпосередньо на об'єктах, що охороняються, підключені до шлейфів сигналізації (ШС) і призначені для виявлення проникнення, спроб проникнення або фізичного впливу, що перевищує нормований рівень, а також для формування тривожного сповіщення.

Класифікація охоронних сповіщувачів

За принципом дії:

- електроконтактні та омічні (обривні);
- магнітоконтактні (герконові);
- ударноконтактні;
- п'єзоелектричні (вібраційні);
- ємнісні або індуктивні (параметричні);
- радіохвильові (СВЧ-сповіщувачі);
- ультразвукові;
- оптико-електронні (інфрачервоні) – активні та пасивні;
- комбіновані (поєднують кілька принципів дії, наприклад, пасив-

ний інфрачервоний і СВЧ).

За призначенням:

- для закритих приміщень;
- для відкритих площ.

За видом зони виявлення:

- точкові;
- лінійні;
- поверхневі;
- об'ємні.

За кількістю зон виявлення:

- однострунний;
- багаструнний.

За дальністю дії (для лінійних і об'ємних сповіщувачів):

- малої дальності – до 50 м;
- середньої дальності – від 50 до 200 м;
- великої дальності – понад 200 м.

За конструктивним виконанням:

- однострунний (випромінювач і приймач суміщені в одному блоці);
- двострунний (випромінювач і приймач виконані окремими блоками);
- багаструнний (більше двох блоків у різних комбінаціях).

До технічних засобів виявлення ОС належать спеціальні датчики, призначені для фіксації факту несанкціонованого доступу на територію, що охороняється, та передачі сигналу тривоги.

Датчик – це чутливий елемент, що перетворює контрольований параметр в електричний сигнал.

У системах охоронної сигналізації застосовуються датчики таких типів:

- пасивні інфрачервоні датчики руху;
- датчики розбиття скла;
- активні інфрачервоні датчики руху та присутності;
- фотоелектричні датчики;
- мікрохвильові датчики;
- ультразвукові датчики;
- вібродатчики;
- датчики температури;
- датчики наявності пари та газів;
- магнітні (герконові) датчики;
- контрольні шлейфи.

Технічні засоби контролю

Технічні засоби контролю – це комплекс обладнання ОС, що включає приймально-контрольні прилади (ПКП), системи передачі інформації та системи централізованого спостереження (СЦС). Вони призначені для контролю стану шлейфів сигналізації з підключеними сповіщувачами та для видачі інформації про місце і характер порушень.

ПКП призначені для:

- прийому й обробки інформації від сповіщувачів;
- вмикання виносних світлових і звукових оповіщувачів;
- передачі інформації на системи передачі тривожних сповіщень (СПТС) або СЦС.

Класифікація ПКП

За інформаційною ємністю (кількістю контрольованих ШС):

- одношлейфні;
- малої ємності – до 5 ШС;
- середньої ємності – від 6 до 50 ШС;
- великої ємності – понад 50 ШС.

За інформативністю:

- малої – до 2 видів сповіщень;
- середньої – від 3 до 5;
- великої – понад 5 видів сповіщень.

Маркування ПКП

Шифр ПКП складається з чотирьох елементів:

1. **Буквений індекс** – призначення приладу:
 - о ППКО – прилад приймально-контрольний охоронний;
 - о П(У)ПКОП – прилад (пристрій) приймально-контрольний охоронно-пожежний.
2. **Цифровий індекс типу приладу.**
3. **Інформаційна ємність** (кількість підключених ШС).
4. **Модель або модифікація.**

Системи централізованого спостереження (СЦС) розміщуються на пультах централізованої охорони, що організовуються підрозділами служби охорони. Блоки апаратури СПТС встановлюються як на об'єктах (об'єктові блоки), так і в приміщеннях автоматичних телефонних станцій (АТС).

Слід зазначити, що на сьогодні існує велика різноманітність приладів контролю охоронної та охоронно-пожежної сигналізації, тому їх детальний розгляд потребує окремого вивчення.

Тема 18. Радіозв'язок

*Призначення та загальні положення організації радіозв'язку
Правила встановлення радіозв'язку і ведення обміну*

1. Призначення та загальні положення організації радіозв'язку в ОВС.

Незважаючи на відносно низьку пропускну спроможність, короткохвильовий (КХ) зв'язок не втрачає актуальності навіть в арміях економічно розвинутих країн, де значного розвитку набули проводові та супутникові системи зв'язку. Так, у США в межах системи оперативного управління збройними силами діє підсистема КХ-радіозв'язку *Skoupe Signal*, адаптивна система *RF-7100*; у Великобританії – система *MFT-2*; застосовуються також адаптивні КХ-радіолінії на базі авіаційних радіостанцій *AN/ARC-190*, *AN/ARC-199*, *AN/ARC-200* тощо. В Україні КХ-радіозв'язок широко використовується в усіх силових структурах. Переважно це радіостанції середньої потужності третього та четвертого поколінь (Р-140, Р-161А). Незважаючи на моральне старіння, в умовах наявної економічної

ситуації ці радіостанції, навіть за їх поетапної заміни новим поколінням радіозасобів, **продовжуватимуть експлуатуватися** й надалі.

Мережі радіозв'язку, як правило, призначені для організації **прямих радіозв'язків** між пунктами управління та вузлами зв'язку відповідних ланок управління і входять до складу загальної системи зв'язку. Найважливішим принципом побудови мереж радіозв'язку є **поєднання прямих зв'язків із ретрансляцією повідомлень**, що передаються обхідними маршрутами, які оперативно формуються. Реалізація цього принципу передбачає створення мереж радіозв'язку з підвищеною зв'язністю структури та функціональною надмірністю, що полягає в наділенні всіх або частини елементів мереж **можливістю ретрансляції повідомлень**.

Основні напрями розвитку систем радіозв'язку:

- перехід на цифрові методи передавання інформації;
- широке застосування засобів обчислювальної техніки для автоматизації процесів встановлення та відновлення зв'язку;
- збільшення кількості одночасно працюючих мереж шляхом комплексного використання **часового, частотного та кодового розділення** сигналів;
- реалізація пакетних режимів роботи радіомереж;
- освоєння нових діапазонів частот;
- упровадження завадозахищених режимів роботи засобів зв'язку;
- застосування багатопараметричної адаптації та адаптивної компенсації завад;
- упровадження ретрансляції для збільшення дальності зв'язку;
- удосконалення елементної бази та уніфікація апаратури.

Для гнучкого та поетапного переходу на цифрові методи передавання необхідно розробити **комплекси уніфікованих засобів радіозв'язку**, здатних працювати як у мережах із комутацією каналів, так і в мережах із комутацією пакетів. У зарубіжній пресі зазначається, що відродження інтересу до КХ-зв'язку зумовлене також установленою в ході досліджень **вразливістю супутникових систем зв'язку** у воєнний час, які в 1990-х роках набули широкого поширення.

Нині розвиток засобів радіозв'язку спрямований на створення сімейства базових уніфікованих автоматизованих, розвідта завадозахищених цифрових програмованих засобів військового

призначення (возимих, носимих, портативних), які мають забезпечувати:

- засекречування (маскування) інформації;
- аварійне знищення радіоданих (у т. ч. по радіоканалу);
- автоматизацію процесів встановлення та відновлення зв'язку;
- передавання звіту про місцезнаходження;
- адресний виклик і груповий (циркулярний) виклик;
- вбудовану систему діагностики всіх складових частин

радіостанції;

- програмування радіоданих;
- наявність інтерфейсів RS-232, Ethernet, USB; підключення

антенних пристроїв і зовнішніх пристроїв (слухавка, гарнітура, програматор, ПЕОМ), а також апаратури криптографічного захисту інформації;

- упровадження розвід- та завадозахищених режимів роботи (псевдовипадкова перебудова робочої частоти, шумоподібний сигнал);

- багатопараметричну автоматичну адаптацію радіоліній та адаптивну компенсацію завад (зокрема автоматичне встановлення зв'язку за стандартом ALE), завадостійке кодування;

- багатоступеневе та автоматичне керування потужністю випромінювання;

- передавання даних зі швидкостями від 9,2 кбіт/с до 5 Мбіт/с залежно від діапазону частот і виду модуляції;

- підтримку протоколу IP;

- можливість ретрансляції та маршрутизації потоків даних;

- сканування попередньо налаштованих каналів із візуальним та звуковим контролем активності;

- багатодіапазонний режим роботи (від одиниць МГц до десятків ГГц);

- передавання різних видів трафіку (мова, дані);

- динамічну організацію мережі;

- сумісність зі старим парком радіозасобів і високу живучість мереж.

Для успішного виконання завдань управління ОВС зв'язок повинен відповідати таким вимогам: **своєчасність, надійність, швидкість, достовірність, прихованість.**

Своечасність встановлення зв'язку характеризується його готовністю забезпечити управління ОВС у строк, визначений наказом. Вона досягається:

- своєчасною розробкою та повнотою плану зв'язку;
- високою спеціальною підготовкою особового складу зв'язківців;
- наближенням засобів зв'язку до робочих місць посадових осіб;
- організацією дистанційного керування з робочих місць командирів;
- постановкою конкретних завдань зі встановлення зв'язку з урахуванням часу, необхідного для їх виконання.

Надійність зв'язку – здатність забезпечити безперервне управління ОВС у будь-яких умовах. Вона забезпечується:

- комплексним використанням засобів зв'язку та створенням необхідних радіонапрямків;
- заходами із захисту радіозв'язку від радіозавад противника;
- постійною наявністю резерву радіозасобів;
- своєчасним розгортанням вузлів зв'язку пунктів управління та забезпеченням зв'язку під час руху.

Швидкість зв'язку визначається здатністю забезпечити передавання (приймання) та доставку інформації у встановлені терміни. Досягається:

- використанням засобів автоматичного засекречування та високої швидкодії;
- автоматизацією зв'язку й передаванням коротких сигналів;
- використанням засобів зв'язку безпосередньо з робочих місць командирів та їх умінням працювати із засобами зв'язку;
- скороченням обсягу повідомлень, широким використанням таблиць, сигналів і формалізованих документів.

Достовірність повідомлень – властивість зв'язку забезпечувати відтворення повідомлень у пунктах приймання з заданою точністю. Висока достовірність досягається:

- використанням для передавання найважливішої інформації каналів кращої якості;
- повторним (багатократним) передаванням інформації та зворотною перевіркою;
- одночасним передаванням інформації кількома каналами;

- підтриманням технічних параметрів засобів зв'язку в установлених нормах;

- високою кваліфікацією особового складу.

Прихованість характеризує здатність зв'язку протидіяти розкриттю противником змісту переданої інформації та виявленню місця її передавання. Забезпечується:

- дотриманням встановлених правил і порядку ведення переговорів;

- застосуванням апаратури ЗАЗ та документів кодового зв'язку;

- суворим дотриманням дисципліни зв'язку;

- обмеженням кола осіб, які мають право вести переговори;

- проведенням заходів радіомаскування;

- скороченням часу роботи радіозасобів на передачу за рахунок використання коротких сигналів і команд;

- застосуванням апаратури швидкодії та документів прихованого управління ОВС.

2. Правила встановлення радіозв'язку і ведення обміну.

Радіозв'язок за відсутності особливих вказівок щодо його організації спочатку здійснюється на **основних частотах**, зазначених у радіоданих. Під час встановлення радіозв'язку і ведення обміну по слухових радіоканалах передача має бути чіткою та ритмічною зі швидкістю, що відповідає можливостям радиста забезпечити передачу без перебоїв і прийом без запитів. **Збільшувати швидкість передачі за рахунок зниження якості забороняється.**

За необхідності змінити швидкість передачі кореспондента застосовуються кодові скорочення:

«Передавайте повільніше», «Передавайте швидше».

При однобічному радіозв'язку, роботі безквитанційним способом, а також під час передачі радіограм без попередньої згоди на прийом швидкість передачі не повинна перевищувати **14–16 п'ятизначних груп за хвилину**. Радист із вираженими дефектами передачі до роботи на радіостанції не допускається.

Скорочення часу передачі при чіткій роботі без перебоїв і запитів із допустимою швидкістю ускладнює роботу радіорозвідки противника і підвищує прихованість радіозв'язку.

У разі необхідності перервати передачу радіограми подається кодова фраза «**Чекайте**», за потреби із зазначенням часу перерви («Чекайте 5 хв»). Після відновлення передачі подається фраза «**Починаю передачу**», знак поділу, після чого продовжується передача тексту з повторенням останньої переданої групи. Для негайного припинення передачі кореспондента подається сигнал «**Припиніть передачу**».

Якщо три спроби перервати передачу були безрезультатними, радист приймальної радіостанції продовжує прийом до закінчення передачі, після чого запитує неправильно прийняті групи.

Головна радіостанція мережі

У кожній радіомережі радіостанція, що забезпечує зв'язок старшому командирі (начальнику), є **головною радіостанцією**, решта – підлеглими. У мережах взаємодії головна радіостанція призначається розпорядженням штабу, який організовує зв'язок.

Радист головної радіостанції зобов'язаний:

- контролювати дотримання режиму радіозв'язку;
- стежити за порядком роботи та дисципліною зв'язку;
- припиняти порушення дисципліни;
- вживати заходів для забезпечення зв'язку в умовах радіоперешкод.

Його вимоги обов'язкові для всіх радистів мережі.

Установлення радіозв'язку

Установлення радіозв'язку полягає у розпізнаванні радіостанцій і підготовці між ними каналу зв'язку з якістю, що забезпечує передачу інформації з необхідною достовірністю.

Двобічний радіозв'язок вважається встановленим, якщо:

- 1) викликана радіостанція відповіла на виклик;
- 2) ініціатор виклику підтвердив прийом відповіді.

Якщо відповідь не отримана протягом **3 хвилин**, виклик повторюється до трьох разів. За відсутності відповіді радист доповідає за командою, робить запис у журналі та продовжує контроль.

У радіонапрямку за доброї чутності виклик і відповідь можуть проводитись скорочено – позивним своєї радіостанції.

У разі сильних перешкод допускається **довготривалий виклик** (трикратне повторення позивного кореспондента).

Робота на запасній частоті

Якщо прийом на основній частоті тривалий час неможливий, за наявності двох приймачів без додаткових команд відкривається чергування на запасній частоті, не припиняючи чергування на основній.

Паролювання

Паролювання застосовується для перевірки дійсності радіостанцій і запобігання радіодиверсіям.

Пароль запитується:

- при встановленні зв'язку на нових радіоданих;
- перед передаванням бойових наказів;
- при входженні невідомої радіостанції до мережі;
- за підозри у роботі чужої станції.

Порядок паролювання визначається штабом.

Передача радіограм

Радіограми передаються з попередньою пропозицією і згодою на прийом.

Номер, кількість груп, дата і час – **службовий заголовок**.

Категорія і адреса – **адресна частина**.

Ці елементи передаються повільніше за текст.

Літери передаються за **фонетичною абеткою** (Василь, Іван, Роман тощо). Інші слова застосовувати заборонено.

Передача цифрових груп

2-значні: 34 – «тридцять чотири»

3-значні: 126 – «сто двадцять шість»

4-значні: 2873 – «двадцять вісім сімдесят три»

5-значні: 32841 – «тридцять два вісімсот сорок один»

Повні тисячі: 5000 – «п'ять тисяч»

За поганої чутності групи повторюються окремими цифрами.

Передача команд

Команди по телефонному радіоканалу передаються без виклику.

Після прийому негайно дається квитанція точним повторенням або словом «**ЗРОЗУМІВ**». Підтвердження – «**ПРИЙНЯТО**».

Циркулярні команди повторюються двічі.

Службові сигнали

Можуть уставляватися сигнали:

- перевірки часу,

- перевірки частот,
- зміни режимів,
- зміни частот.

Перевірка часу проводиться **4 рази на добу**: 01:00, 07:00, 13:00, 19:00 (київський час).

Переваги сучасних КХ-систем

Системи КХ-радіозв'язку на базі винесених ретрансляторів мають переваги за показниками:

- надійності,
- оперативності,
- живучості,
- вартості.

Сучасні комплекси дозволяють реалізовувати:

- цифрову та аналогову телефонію,
- службовий зв'язок,
- передачу даних і зображень,
- електронну пошту,
- інтеграцію з телефонними мережами, Інтернетом,
- криптозахист.

Таким чином, сучасний КХ-радіозв'язок – це **високотехнологічна адаптивна система**, придатна для ефективного використання в широкому спектрі завдань.

5. ПЛАНИ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОПІДГОТОВКИ

Практичні заняття з навчальної дисципліни «Основи поліцейської діяльності та спецтехніки» є невід'ємною складовою професійної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю «Правоохоронна діяльність». Їх метою є формування у здобувачів прикладних умінь і навичок, необхідних для виконання службових завдань у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, застосування поліцейських повноважень, використання спеціальних технічних засобів, а також дотримання вимог законності, прав людини та професійної етики під час правоохоронної діяльності.

Методична організація практичних занять передбачає поєднання теоретичних положень із моделюванням типових службових ситуацій, відпрацюванням алгоритмів дій поліцейських підрозділів, використанням навчального обладнання та спеціальної техніки, аналізом нормативно-правових актів і практичних кейсів. Особлива увага приділяється розвитку професійного мислення, навичок безпечного поводження зі спецзасобами, роботі з технічними засобами виявлення й фіксації, взаємодії в складі групи та прийняттю обґрунтованих рішень у службових умовах.

При проведенні практичних занять широко використовуються спецтехніка навчальної аудиторії «хаб Правоохоронець».

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПРАВА

1. Поняття, предмет, мета та завдання вивчення навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка»

2. Система, джерела навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка», її місце в освітньому процесі
3. Поняття поліцейської діяльності, її ознаки, види та принципи
4. Система законодавства, що регулює поліцейську діяльність

Реферати

1. «Поліцейська діяльність та спецтехніка» як комплексна навчальна дисципліна: теоретичне обґрунтування та практичне значення.
2. Становлення та розвиток поліцейського права: від історичних витоків до сучасних доктрин.
3. Поліцейська діяльність як вид державної служби: специфічні ознаки та правова природа.
4. Закон України «Про Національну поліцію» як фундамент правового регулювання галузі

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 груд. 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07 груд. 2017 р. № 2229-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 5. Ст. 193.
5. Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 берез. 2018 р. № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
6. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09 листоп. 2016 р. № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>

Навчальна та наукова література:

7. Адміністративна діяльність Національної поліції : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Д. В. Швець. Харків : ХНУВС, 2023. 564 с.
8. Основи поліцейської діяльності та спеціальна техніка : навч. посіб. / В. В. Бондар та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 320 с.

9. Правове регулювання застосування заходів примусу в діяльності поліції : монографія / О. І. Безпалова та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 248 с.

10. Поліцейська діяльність в умовах воєнного стану : практик. порадник / за ред. С. С. Вітвіцького. Маріуполь ; Кривий Ріг : ДонДУВС, 2024. 182 с.

ТЕМА 2. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Поняття Національної поліції України, система та структура її органів

2. Характеристика складників поліції

Реферати

1. Правовий статус Національної поліції України: місце в системі органів виконавчої влади та відмінність від міліції радянського зразка.

2. Вертикаль управління в НПУ: взаємодія центрального органу управління з територіальними громадами.

3. Територіальні органи поліції: особливості побудови та функціонування в умовах воєнного стану.

4. Центральний орган управління поліцією: компетенція, повноваження та правові засади діяльності Голови Національної поліції.

Поради щодо підготовки

1. **Актуальність даних.** При описі структури звертайте увагу на останні зміни (наприклад, створення бойових підрозділів типу «Лють» у складі НПУ).

2. **Нормативна база.** Основним джерелом має бути розділ III (Система поліції) та розділ IV (Структура територіальних органів) Закону України «Про Національну поліцію».

3. **Порівняння.** Спробуйте порівняти функції «кримінальної» та «патрульної» поліції, щоб чітко розмежувати їхні зони відповідальності.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40/41. Ст. 379.

3. Про затвердження Положення про Національну поліцію : постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p>

4. Про затвердження структури Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 06 листоп. 2015 р. № 1.

5. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 06 лип. 2017 р. № 570.

Основна література:

6. Адміністративна діяльність Національної поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Чернея ; уклад. С. С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 584 с.

7. Поліцейська діяльність : навч. посіб. / В. С. Кантор ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2022. 216 с.

8. Правові засади організації та діяльності Національної поліції України : навч. посіб. / кол. авт. ; за ред. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2021. 340 с.

Допоміжна література:

9. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : прийнятий Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 груд. 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282

10. Права людини в діяльності поліції : практ. посіб. / за ред. О. А. Мартиненка. Київ : КНТ, 2020. 248 с.

ТЕМА 3. ПОЛІЦЕЙСЬКА КАР'ЄРА

1. Адміністративно-правовий статус працівників Національної поліції

2. Поняття та правове регулювання проходження служби в органах Національної поліції

3. Особливості проходження служби в органах Національної поліції

4. Особливості юридичної відповідальності працівників Національної поліції

Реферати

1. Складові адміністративно-правового статусу поліцейського: права, обов'язки, обмеження та заборони.

2. Конкурсний відбір на службу в поліцію: правові засади, етапи та антикорупційне значення.

3. Присвоєння спеціальних звань поліції: порядок, строки та умови (первинні та чергові звання).

4. Дисциплінарна відповідальність поліцейських: аналіз Дисциплінарного статуту НПУ.

Рекомендації для підготовки

1. **Джерельна база.** Основними актами є Закон України «Про Національну поліцію» (Розділи VI–IX) та Дисциплінарний статут Національної поліції України.

2. **Актуальний акцент.** Обов'язково зверніть увагу на особливості служби в період дії надзвичайного або воєнного стану (зміна графіку, виконання бойових завдань, особливий порядок відпусток).

3. **Етичний аспект.** При розгляді статусу доречно згадати Провину етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом МВС.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp>

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 берез. 2018 р. № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

4. Про затвердження Порядку складання Присяги працівника поліції : наказ МВС України від 09 листоп. 2015 р. № 1453.

5. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських : наказ МВС України від 17 листоп. 2015 р. № 1465.

6. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС України від 09 листоп. 2016 р. № 1179.

7. Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських : наказ МВС України від 25 груд. 2015 р. № 1631.

8. Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань : наказ МВС України від 12 берез. 2016 р. № 177.

Підручники та навчальні посібники:

9. Адміністративна діяльність : навч. посіб. / М. В. Ковалів, З. Р. Кісіль, Д. П. Калаянов та ін. Київ : Правова єдність, 2009. 432 с.

10. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Глушкова. Вид. 2-ге. Київ : Хай-Тек Прес, 2021. 800 с.

11. Правознавчі засади проходження служби в органах правопорядку : курс лекцій / за заг. ред. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2022. 256 с.

12. Службове право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломєць. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 450 с.

ТЕМА 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ, ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Поняття законності і дисципліни в поліцейській діяльності, способи їх забезпечення
2. Контроль за поліцейською діяльністю
3. Нагляд прокуратури за діяльністю Національної поліції
4. Оскарження неправомірних дій працівників Національної поліції

Реферати

1. Співвідношення службової дисципліни та законності: як внутрішній порядок впливає на дотримання прав людини.
2. Система внутрішнього контролю в НПУ
3. Нагляд прокуратури за додержанням прав затриманих осіб
4. Адміністративний порядок оскарження дій поліцейського: звернення до вищестоящего керівництва.

Рекомендації для підготовки

1. **Ключові джерела.** Крім Закону «Про Національну поліцію», зверніться до Закону «Про прокуратуру», Дисциплінарного статуту НПУ та Кримінального процесуального кодексу.
2. **Міжнародний аспект.** Обов'язково згадайте роль Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) та його рішення щодо України у справах про катування або незаконні затримання (наприклад, стаття 3 та 5 Конвенції).
3. **Практична цінність.** Спробуйте знайти реальні приклади (кейси) успішного оскарження дій поліції або результати роботи моніторингових візитів Омбудсмена.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

4. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. Ст. 233.

5. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.

6. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.

7. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

Навчальні та наукові видання:

9. Адміністративна діяльність Національної поліції України : підручник / В. В. Сокурєнко та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2023. 624 с.

10. Дотримання прав людини у діяльності поліції : навч. посіб. / О. В. Мартиненко та ін. ; за ред. О. В. Мартиненка. Київ : КНТ, 2022. 256 с.

11. Забезпечення законності та дисципліни в органах виконавчої влади : курс лекцій. Львів : ЛНУВС, 2021. 180 с.

12. Оніщенко Н. М. Права людини : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 312 с.

Міжнародні акти та практика:

13. Загальна декларація прав людини : Резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

14. Справа «Нечипорук і Йонкало проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини від 21.04.2011 (заява № 42310/04). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683

15. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : прийнятий Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282

ТЕМА 5. ФОРМИ ТА МЕТОДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Поняття та види форм адміністративної поліцейської діяльності
2. Поняття та види методів адміністративної діяльності Національної поліції

Реферати

1. Правові форми поліцейської діяльності: аналіз видання нормативних та індивідуальних актів (накази, постанови, протоколи).
2. Метод переконання в поліцейській діяльності: форми реалізації (роз'яснення, попередження, виховання) та його пріоритетність.
3. Метод адміністративного примусу: класифікація заходів (попередження, припинення, стягнення).

Рекомендації для підготовки

1. **Розмежування термінів.** У рефераті важливо пояснити, що форма – це «в що одягнена дія» (наприклад, протокол), а метод – це «як саме поліція впливає на волю особи» (наприклад, через психологічний вплив або фізичну силу).
2. **Джерельна база.** Використовуйте Закон України «Про Національну поліцію» (особливо Розділ V про поліцейські заходи) та Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП).
3. **Практичні приклади.** Опишіть конкретну ситуацію (наприклад, зупинка авто за порушення ПДР). У ній методом буде переконання або примус, а формою – винесення постанови.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

4. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 29. Ст. 233.

5. Про затвердження Правил етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС : наказ МВС України від 28.04.2016 № 326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0791-16>

6. Про організацію діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>

Навчальні та наукові видання:

7. Адміністративна діяльність Національної поліції України : підручник / В. В. Сокурєнко та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2023. 624 с.

8. Поліцейська (адміністративна) діяльність : підручник / за заг. ред. О. І. Беспалової. Харків : ХНУВС, 2020. 452 с.

9. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / К. Б. Марисюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 240 с.

10. Головкив О. М. Адміністративна діяльність дільничних офіцерів поліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2019. 234 с.

11. Превентивна діяльність Національної поліції України : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Глухвері. Дніпро : ДДУВС, 2019. 156 с.

Додаткові джерела:

12. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : прийнятий Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282

13. Керівні принципи ООН щодо застосування вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку. URL: <https://www.ohchr.org>

ТЕМА 6. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ

1. Поняття та особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України

2. Поняття, завдання, принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення

3. Суб'єкти провадження у справах про адміністративні правопорушення

4. Докази та доказування в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення

5. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення

6. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення

7. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі

Реферати

1. Адміністративно-юрисдикційна діяльність НПУ: правова природа, мета та місце в системі адміністративного процесу.

2. Принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення: від теоретичного обґрунтування до практичної реалізації.

3. Компетенція посадових осіб поліції як суб'єктів юрисдикції: хто має право виносити постанови від імені держави.

4. Класифікація доказів в адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції.

Поради для самостійної роботи

1. **Джерела.** Головним актом є Кодекс України про адміністративні правопорушення (Розділи IV та V). Також зверніться до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції (Наказ МВС №1376).

2. **Судова практика.** Для тем про докази та стадії провадження дуже корисно переглянути рішення Верховного Суду, які часто роз'яснюють нюанси (наприклад, обов'язковість надання правової допомоги на місці зупинки авто).

3. **Критичний аналіз.** У темі про автоматичну фіксацію зверніть увагу на баланс між безпекою руху та правом власності.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

4. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України від 7 листоп. 2015 р. № 1395.

5. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі : наказ МВС України від 13 січ. 2020 р. № 13.

Основна та допоміжна література:

6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, П. Діхтієвського. Вид. 3-тє. Київ : Академія Паблішинг, 2020. 466 с.

7. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / за заг. ред. Д. В. Швець. Харків : ХНУВС, 2023. 344 с.

8. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 672 с.

9. Лук'янець Д. М. Адміністративна відповідальність : навч. посіб. Київ : Істина, 2019. 216 с.

10. Організація та проведення адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції в умовах правового режиму воєнного стану : метод. рек. / уклад. О. В. Безпалова та ін. Київ : МВС України, 2022. 88 с.

ТЕМА 7. ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІЗАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ ТА ЧЕРГОВОЇ СЛУЖБИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

1. Поняття, правове положення, система підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування та їх роль в діяльності Національної поліції

2. Завдання, функції та напрями адміністративно-правової діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення й оперативного реагування

3. Правове положення, призначення, структура та завдання чергових частин поліції

4. Організація оперативного реагування

Реферати

1. Організаційно-аналітичне забезпечення як функція управління в НПУ: теоретичний аспект та практична значущість.

2. Система підрозділів «102» в Україні: від регіональних центрів до єдиного аналітичного простору.

3. Стратегічне та поточне планування в органах Національної поліції: роль аналітичних служб.

4. Чергова частина як центр оперативного управління: правовий статус та завдання.

Рекомендації для підготовки

1. **Джерельна база.** Основними документами є Наказ МВС № 357 (про організацію реагування на заяви та повідомлення) та внутрішні інструкції щодо роботи чергових частин і ситуаційних центрів.

2. **Технологічний акцент.** Опишіть роботу інформаційних підсистем, таких як «Цунамі» (для диспетчеризації) або інтегрованих систем відеоспостереження.

3. **Критичне мислення.** У темі про оперативне реагування проаналізуйте чинники, що впливають на швидкість прибуття поліції (трафік, укомплектованість штату, технічне оснащення).

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 04.02.2026).

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

3. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20> (дата звернення: 04.02.2026).

4. Про затвердження Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 03.08.2017 № 676.

5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби в органах та підрозділах Національної поліції України : наказ МВС України від 23.05.2017 № 440.

Навчальна та наукова література:

6. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2021. 432 с.

7. Організаційно-аналітичне забезпечення та оперативне реагування в діяльності НПУ : навч. посіб. / уклад. О. С. Юр'єв та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 185 с.

8. Організація роботи чергової частини органів правопорядку : курс лекцій / наук. ред. М. П. Гурбіч. Львів : ЛьвДУВС, 2023. 210 с.

9. Теорія та практика поліцейської діяльності : монографія / кол. авт. ; за ред. С. М. Князева. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 560 с.

**ТЕМА 8. АДМІНІСТРАТИВНА ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

1. Поняття підрозділів превентивної діяльності, їх система та структура

2. Адміністративна діяльність підрозділів дільничних офіцерів поліції

3. Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції

Реферати

1. Місце дільничного офіцера поліції в системі суб'єктів забезпечення правопорядку.

2. Аналіз Положення про організацію діяльності дільничних офіцерів поліції: права та обов'язки.

3. Адміністративні правопорушення проти громадського порядку: аналіз статей КУАП, що належать до компетенції дільничного.

4. Домашнє насильство: роль дільничного офіцера у запобіганні та застосуванні термінових заборонних приписів.

5. Рівні превенції (загальна, спеціальна, індивідуальна) у роботі підрозділів превентивної діяльності.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон від 07.12.1984 № 8073-Х.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII.

5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ МВС України від 28.07.2017 № 650.

6. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044.

7. Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України : наказ НПУ від 27.11.2015 № 123.

8. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події... : наказ МВС України від 27.04.2020 № 357.

Підручники та посібники:

9. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2021. 432 с.

10. Превентивна діяльність поліції : навч. посіб. / кол. авт. ; за ред. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2020. 256 с.

11. Настільна книга дільничного офіцера поліції : практ. посіб. / уклад. С. В. Албул та ін. Одеса : ОДУВС, 2022. 180 с.

12. Правові засади ювенальної превенції в Україні : монографія / за ред. Н. М. Юзікової. Дніпро : Вид-во ДНУ, 2021. 312 с.

13. Взаємодія поліції та громади (Community Policing) : міжнародний досвід та українські реалії : наук.-практ. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 145 с.

ТЕМА 9. РОБОТА ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ОБІГОМ ЗБРОЇ У СФЕРІ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

1. Поняття та нормативно-правові документи, що регламентують дозвільну діяльність

2. Об'єкти дозвільної діяльності

3. Роль Національної поліції в дозвільній діяльності

Реферати

1. Дозвільна система в Україні: поняття, мета та значення для забезпечення публічної безпеки.

2. Аналіз Наказу МВС №622 як базового нормативного акта у сфері обігу зброї: сучасний стан та перспективи оновлення.

3. Єдиний реєстр зброї (ЄРЗ): правові засади впровадження та вплив на цифровізацію дозвільних процедур.

4. Класифікація зброї як об'єкта дозвільної системи: від холодної до вогнепальної мисливської.

5. Повноваження підрозділів контролю за обігом зброї: від видачі дозволів до анулювання ліцензій.

Рекомендації для підготовки

1. **Джерельна база.** Основним документом залишається Наказ МВС №622 (1998 р.) зі змінами та доповненнями. Також обов'язково розгляньте положення про Єдиний реєстр зброї (почав діяти у 2023 році).

2. **Актуальний контекст.** Зверніть увагу на Закон «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», який регулює видачу зброї цивільним під час війни.

3. **Практична порада.** У рефераті про роль поліції корисно навести алгоритм дій громадянина через кабінет власника зброї, щоб показати, як поліція здійснює сервісну функцію.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII.

2. Про право на цивільну вогнепальну зброю : проект Закону № 5708 (та супутні нормативні акти щодо особливостей обігу зброї під час дії воєнного стану).

3. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї... : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. (Базовий документ).

4. Про затвердження Положення про дозвільну систему : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576.

5. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 № 2114-IX (щодо отримання вогнепальної зброї для відсічі агресії).

6. Наказ МВС України від 01.03.2022 № 170 «Про особливості видачі громадянам України дозволів на право придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та боеприпасів до неї в умовах воєнного стану».

Основна та додаткова література:

7. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2022. Розділ «Діяльність поліції щодо контролю за обігом зброї».

8. Петков С. В. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 256 с.

9. Дрозд О. Ю. Адміністративно-правове регулювання дозвільної системи в Україні : монографія. Київ : Одеса : Гельветика, 2018. 412 с.

Інформаційні ресурси:

10. Офіційний вебпортал Міністерства внутрішніх справ України – розділ «Єдиний реєстр зброї». URL: <https://mvs.gov.ua/uk/yediniy-reyestr-zbroyi>.

11. Електронний кабінет громадянина (портал «Дія») – послуги щодо отримання дозволів на зброю.

ТЕМА 10. АДМІНІСТРАТИВНА ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

1. Поняття та види домашнього насильства
2. Роль органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству.
3. Правова основа діяльності Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству
4. Спеціальні заходи протидії домашньому насильству, що застосовують органи Національної поліції
5. Алгоритм дій поліцейського під час реагування на факт домашнього насильства

Реферати

1. Комплексна характеристика видів домашнього насильства: фізичне, психологічне, економічне та сексуальне.
2. Превентивна роль дільничного офіцера поліції у ранньому виявленні сімейного неблагополуччя.

3. Міжнародні стандарти протидії насильству: значення Стамбульської конвенції для законодавства України.

4. Аналіз Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» через призму повноважень поліції.

Рекомендації для самостійної роботи

1. **Джерельна база.** Використовуйте Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Наказ МВС № 654 (щодо діяльності підрозділів превенції) та Наказ МВС/Мінсоцполітики № 201/438 (щодо оцінки ризиків).

2. **Актуалізація.** Зверніть увагу на зростання випадків насильства в умовах стресу, викликаного війною, та особливості роботи з ветеранами та ВПО.

3. **Практика.** Для реферату про алгоритм дій дуже корисно знайти та додати зразок форми оцінки ризиків, яку заповнює поліцейський на місці події.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 груд. 2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) : ратифіковано Законом України від 20 черв. 2022 р. № 2319-IX.

6. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : наказ МВС України від 1 серп. 2018 р. № 654. *Офіційний вісник України*. 2018. № 71. Ст. 2404.

7. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного

обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : наказ МВС України від 25 лют. 2019 р. № 124. *Офіційний вісник України*. 2019. № 29. Ст. 1027.

8. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ МВС України, Міністерства соціальної політики України від 13 берез. 2019 р. № 369/180. *Офіційний вісник України*. 2019. № 29. Ст. 1032.

Основна література:

9. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Чернея. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 436 с.

10. Запобігання та протидія домашньому насильству підрозділами Національної поліції : метод. рек. / В. А. Костюк та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 64 с.

11. Діяльність уповноважених підрозділів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству : навч. посіб. / за заг. ред. К. В. Павліченко. Київ : ФОП Кандиба Г. В., 2020. Ч. 1. 210 с.

12. Адміністративно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству в Україні : монографія / О. М. Музичук та ін. Харків : ХНУВС, 2019. 256 с.

Допоміжна література:

13. Протидія домашньому насильству: посібник для суддів / О. В. Калашник та ін. Київ : ВАІТЕ, 2019. 180 с.

14. Оцінка ризиків при реагуванні на випадки домашнього насильства : практ. порадник для поліцейських. Київ : ОБСЄ, 2021. 42 с.

ТЕМА 11. ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

1. Поняття, правове регулювання діяльності патрульної поліції, її завдання, функції

2. Система та структура патрульної поліції

3. Характеристика напрямів адміністративної поліцейської діяльності патрульної поліції

Реферати

1. Патрульна поліція як ключовий елемент реформування МВС: підсумки та перспективи розвитку.

2. Правовий статус патрульного поліцейського: аналіз спеціальних обов'язків та прав.

3. Особливості взаємодії Департаменту патрульної поліції з територіальними органами поліції (ГУНП).

4. Адміністративно-юрисдикційна діяльність патрульної поліції у сфері безпеки дорожнього руху.

Рекомендації для самостійної роботи

1. **Джерельна база.** Основними документами є Закон України «Про Національну поліцію», Наказ МВС № 111 (про затвердження Інструкції з питань діяльності підрозділів патрульної поліції) та КУпАП.

2. **Актуальний акцент.** Обов'язково згадайте про використання сучасних засобів (TruCAM, нагрудні камери, мобільні пристрої для перевірки по базах даних), оскільки це технічна складова вашої дисципліни.

3. **Аналітичний підхід.** У темі про завдання патрульної поліції спробуйте проаналізувати статистику ДТП або реагування на виклики «102» у вашому регіоні.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України.* 2015. № 40–41. Ст. 379.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон від 7 груд. 1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

4. Про дорожній рух : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3353-XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 31. Ст. 338.

5. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : наказ МВС України від 2 лип. 2015 р. № 796. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15#Text>

6. Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції : наказ Національної поліції України від 6 листоп. 2015 р. № 73.

7. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі :

наказ МВС України від 7 листоп. 2015 р. № 1395. *Офіційний вісник України*. 2015. № 90. Ст. 2966.

8. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від 6 листоп. 2015 р. № 1376. *Офіційний вісник України*. 2015. № 91. Ст. 3054.

Основна література:

9. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Чернея. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 436 с.

10. Адміністративно-правові засади діяльності патрульної поліції в Україні : навч. посіб. / В. В. Безпалова та ін. Харків : ХНУВС, 2018. 212 с.

11. Організація діяльності патрульної поліції : навч. посіб. / уклад.: Ю. І. Фролова та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 156 с.

Допоміжна література:

12. Патрульна поліція та громада: посібник з ефективної взаємодії / за ред. О. С. Прохоренко. Київ : ОБСЄ, 2021. 94 с.

13. Оформлення матеріалів ДТП: практ. поради для патрульного поліцейського / П. С. Ковальчук. Одеса : ОДУВС, 2022. 58 с.

ТЕМА 12. ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ

1. Поняття, правове регулювання та завдання поліції охорони
2. Система та структура підрозділів поліції охорони
3. Особливості адміністративної поліцейської діяльності поліції охорони
4. Організація поліцейської діяльності підрозділів поліції охорони і форми несення служби

Реферати

1. Правовий статус поліції охорони в системі МВС: єдиний підрозділ, що діє на засадах госпрозрахунку.
2. Організаційна побудова Департаменту поліції охорони: від центрального апарату до регіональних управлінь.
3. Адміністративно-правові повноваження працівників поліції охорони під час несення служби на об'єктах.
4. Групи затримання поліції охорони: тактика дій при спрацюванні засобів тривожної сигналізації.

Рекомендації для підготовки

1. **Джерельна база.** Окрім профільного Положення, зверніть увагу на Ліцензійні умови провадження охоронної діяльності, оскільки поліція охорони також підпадає під певні стандарти ліцензування.

2. **Технічний акцент.** Оскільки ваша дисципліна включає «спецтехніку», обов'язково опишіть у рефераті типи датчиків (руху, відкриття, розбиття скла) та принципи роботи ПЦС.

3. **Економіко-правовий аспект.** Цікавим буде розгляд питання, як поєднується статус «представника влади» з виконанням «договірних зобов'язань» перед приватним клієнтом.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

2. Про охоронну діяльність : Закон України від 22 берез. 2012 р. № 4616-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 2. Ст. 8.

3. Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ : постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовт. 2015 р. № 834. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/834-2015-п>.

4. Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах : постанова Кабінету Міністрів України від 21 листоп. 2018 р. № 975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2018-п>.

5. Про затвердження Положення про Департамент поліції охорони : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листоп. 2015 р. № 43.

6. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 лип. 2017 р. № 577.

7. Про організацію охорони майна фізичних і юридичних осіб органами та підрозділами поліції охорони за допомогою засобів охоронного призначення : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 черв. 2017 р. № 533.

Підручники та навчальні посібники:

8. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 452 с.
9. Ковалів М. В., Стахура І. Б., Єсімов С. С. Адміністративно-правове регулювання діяльності поліції охорони в Україні : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 216 с.
10. Правоохоронні органи України : підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. Харків : Право, 2019. 416 с.

Наукові публікації:

11. Чорна В. Г. Сучасний стан та перспективи розвитку поліції охорони в системі Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Вип. 2. С. 88–94.
12. Організація діяльності нарядів реагування поліції охорони : метод. рек. Київ : Департамент поліції охорони, 2022. 45 с.

ТЕМА 13. АДМІНІСТРАТИВНА ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ З ОРГАНІЗАЦІЇ КОНВОЮВАННЯ ТА ТРИМАННЯ В СУДАХ ОБВИНУВАЧЕНИХ (ПІДСУДНИХ), ЗАСУДЖЕНИХ ЗА ВИМОГОЮ СУДІВ

1. Поняття, завдання та правова основа діяльності конвойних підрозділів
2. Поняття та склад конвойних нарядів
3. Організація конвоювання затриманих і взятих під варту осіб

Реферати

1. Правовий статус підрозділів конвойної служби в системі Національної поліції: завдання та функції.
2. Види конвойних нарядів: особливості формування та завдання (звичайний, посилений конвой).
3. Тактика конвоювання осіб пішим порядком та на спеціальних автомобілях: вимоги безпеки.

Рекомендації для підготовки

1. **Джерельна база.** Основним документом є Наказ МВС № 45 (про затвердження Інструкції з організації конвоювання). Також важливими є Кримінальний процесуальний кодекс та Закон «Про попереднє ув'язнення».
2. **Технічний акцент.** Оскільки ваша дисципліна включає вивчення спецтехніки, обов'язково опишіть у рефераті внутрішнє

облаштування спецвагонів або автомобілів (камери, освітлення, сигналізація, системи вентиляції).

3. **Безпечовий аспект.** Зверніть увагу на заборони для конвойного наряду (наприклад, заборона вступати в розмови з підсудними, приймати від них предмети тощо).

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–13. Ст. 88.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

4. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 20 берез. 1993 р. № 3103-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 18. Ст. 189.

5. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26 трав. 2015 р. № 613/785/25/30/29/67/68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0649-15>.

6. Про затвердження Інструкції про порядок тримання затриманих осіб в ізоляторах тимчасового тримання територіальних органів Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26 груд. 2023 р. № 1073.

7. Мінімальні стандартні правила поведінки з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) : прийняті Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17 груд. 2015 р. № 70/175.

Підручники, навчальні посібники та монографії:

8. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 452 с.

9. Організація діяльності підрозділів конвойної служби Національної поліції України : навч. посіб. / В. С. Канівець та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 124 с.

10. Права людини у діяльності поліції : навч. посіб. / за заг. ред. О. О. Мартиненка. Харків : Права людини, 2020. 280 с.

Наукові статті:

12. Безпалова О. І. Адміністративно-правовий статус підрозділів конвойної служби Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 70. С. 215–221.

13. Сидорчук А. М. Забезпечення безпеки в судах: взаємодія Служби судової охорони та конвойних підрозділів поліції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 44–50.

ТЕМА 14. ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ, ЩО УСКЛАДНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНУ ОБСТАНОВКУ

1. Поняття, види посиленого варіанта службової діяльності в Національній поліції
2. Поняття та види поліцейських операцій
3. Діяльність Національної поліції України при проведенні масових заходів
4. Діяльність Національної поліції України при виникненні групових порушень громадського порядку та масових заворушень
5. Діяльність Національної поліції України у разі виникнення надзвичайних ситуацій

Реферати

1. Правові підстави та порядок введення посиленого варіанта несення служби в органах Національної поліції.
2. Класифікація та характеристика спеціальних поліцейських операцій: від «Сирени» до «Заручника».
3. Тактика введення та реалізації оперативного плану «Грім»: затримання озброєних злочинців.
4. Тактика «діалогової поліції» (Antiskalation): європейський досвід запобігання конфліктам під час мітингів.

Рекомендації для підготовки

1. **Джерельна база.** Використовуйте Закон «Про Національну поліцію» (ст. 31, 42-46 щодо примусу), Наказ МВС №357 (реагування на події) та Постанови КМУ щодо воєнного стану.
2. **Спецтехніка.** В рефератах про операції обов'язково згадайте про використання БПЛА (дронів), систем РЕБ та броньованих автомобілів («Варта», «Козак»).

3. **Кейс-стаді.** спробуйте знайти та проаналізувати приклади реальних поліцейських операцій в Україні за останні роки.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02 жовт. 2012 р. № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34–35. Ст. 458.

3. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 берез. 2000 р. № 1550-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст. 176.

4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.

5. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

6. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів та підрозділів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 груд. 2015 р. № 1560.

7. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 серп. 2018 р. № 706.

Підручники та навчальні посібники:

8. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 452 с.

9. Організація та тактика дій поліції при забезпеченні публічного порядку : навч. посіб. / В. В. Петков та ін. Київ : КНТ, 2020. 234 с.

Наукові публікації:

11. Дрозд О. Ю. Адміністративно-правовий режим надзвичайного стану в Україні: роль та місце органів Національної поліції. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 114–118.

12. Кучугора Є. О. Скандинавська модель забезпечення громадської безпеки: перспективи імплементації в Україні. *Право і безпека*. 2021. № 3 (82). С. 56–62.

ТЕМА 15. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ В ОВС

1. Поняття, види та форми використання спеціальної техніки ОВС
2. Правові основи використання спеціальної техніки ОВС

Реферати

1. Спеціальна техніка в структурі поліцейської діяльності: поняття, призначення та класифікація.
2. Правовий режим використання засобів фото- та відеофіксації в поліцейській діяльності: баланс між безпекою та правом на приватність.
3. Міжнародні правові стандарти застосування технічних засобів нелетальної дії: аналіз принципів ООН та практики ЄСПЛ.

Рекомендації для підготовки

1. **Джерельна база.** Основними актами є Закон «Про Національну поліцію» (розділ V), Постанови КМУ, що затверджують перелік спецзасобів, та відомчі накази МВС щодо правил експлуатації техніки.
2. **Технічний опис.** Оскільки дисципліна має прикладний характер, у рефераті обов'язково вказуйте не лише «що» використовується, а й «як» воно працює (наприклад, принцип дії тепловізора або лазерного вимірювача швидкості).
3. **Етичний аспект.** У темах про відеоспостереження та БПЛА доречно розглянути етичні питання цифрового нагляду та захисту персональних даних громадян.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–13. Ст. 88.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
5. Про державну таємницю : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.

6. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Генеральної прокуратури України від 16 листоп. 2012 р. № 113/910/114.

7. Про затвердження Положення про порядок застосування вогнепальної зброї: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01 лют. 2016 р. № 70.

ТЕМА 16. СПЕЦІАЛЬНІ ЗАСОБИ ОВС

1. Організаційно-правові основи застосування спеціальних засобів

2. Класифікація спеціальних засобів ОВС та їх тактико-технічні характеристики

3. Особливості застосування засобів активної оборони і забезпечення спеціальних операцій

Реферати

1. Правові підстави та умови застосування спеціальних засобів працівниками поліції: аналіз Закону України «Про Національну поліцію».

2. Класифікація спеціальних засобів ОВС: від засобів індивідуального захисту до засобів примусової зупинки транспорту.

3. Засоби активної оборони: порівняльна характеристика гумових кийків, сльозогінних речовин та електрошокових пристроїв.

4. Засоби обмеження рухливості (кайданки, стяжки): види, правила застосування та безпекові аспекти.

Поради для написання

1. **Актуальність.** Обов'язково посилайтеся на чинний наказ МВС, що регламентує перелік та правила застосування спецзасобів.

2. **Заходи безпеки.** Окремим пунктом у кожному рефераті варто виділити медичні аспекти та надання першої допомоги після застосування спецзасобу.

Рекомендована література

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. (Особлива увага статтям 42–46 щодо підстав та правил застосування спецзасобів). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. Про затвердження Переліку спеціальних засобів, що мають право застосовувати працівники поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.02.2019 № 102.

3. Про затвердження Правил застосування спеціальних засобів при здійсненні повноважень поліції : Наказ МВС України від 12.02.2019 № 100.

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. (Статті 36–39 щодо обставин, що виключають злочинність діяння: необхідна оборона, крайня необхідність).

5. Загальні принципи застосування сили, у тому числі вогнепальної зброї, посадовими особами з підтримання правопорядку : Прийняті восьмим Конгресом ООН (Гавана, 1990).

ТЕМА 17. ОХОРОННО-ПОЖЕЖНА СИГНАЛІЗАЦІЯ

1. Поняття, призначення та завдання систем охоронно-пожежної сигналізації

2. Застосування технічних засобів охоронної сигналізації

3. Класифікація технічних засобів виявлення і контролю охоронної сигналізації

Реферати

1. Інтегровані системи охоронно-пожежної сигналізації: роль у забезпеченні комплексної безпеки об'єктів.

2. Тактика охорони периметра об'єкта: вибір засобів та методи блокування вразливих місць.

3. Сучасні системи відеоверифікації тривожних подій: поєднання сигналізації та відеоспостереження.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти та державні стандарти (ДСТУ):

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.

3. ДСТУ EN 54-1:2022 Системи пожежної сигналізації. Частина 1. Вступ (EN 54-1:2021, IDT).

4. ДСТУ CLC/TS 50131-7:2014 Системи тривожної сигналізації. Системи охоронної сигналізації. Частина 7. Правила проектування, монтювання, введення в експлуатацію, експлуатування та технічного обслуговування.

5. ДСТУ EN 50131-1:2014 Системи тривожної сигналізації. Системи охоронної сигналізації. Частина 1. Загальні вимоги.

6. ДСТУ-Н ЦПБ В.2.5-75:2013 Настанова щодо проектування, монтування, експлуатування та технічного обслуговування систем протипожежного захисту.

7. ДБН В.2.5-56:2014 Системи протипожежного захисту (із змінами).

Основна література (Підручники та посібники):

8. Барановський О. І. Технічні засоби охорони та сигналізації : навч. посіб. Київ : КНУВС, 2018. 240 с.

9. Ткаченко О. М. Проектування систем охоронно-пожежної сигналізації : підручник. Харків : Фоліо, 2020. 312 с.

10. Технічні засоби охоронного призначення : довідник фахівця / за ред. В. В. Беляєва. Київ : Світ безпеки, 2021. 450 с.

Додаткова література та методичні джерела:

11. Правила пожежної безпеки в Україні : Наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417.

ТЕМА 18. РАДІОЗВ'ЯЗОК В ОВС

1. Призначення та загальні положення організації радіозв'язку в ОВС

2. Правила встановлення радіозв'язку і ведення обміну

Реферати

1. Роль та місце радіозв'язку в системі управління підрозділами Національної поліції.

2. Правила встановлення та ведення радіозв'язку: етапи виклику, відповіді та завершення розмови.

6. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Поняття, предмет, мета та завдання вивчення навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка».
2. Система, джерела навчальної дисципліни «Поліцейська діяльність та спецтехніка», її місце в освітньому процесі.
3. Поняття поліцейської діяльності, її ознаки, види та принципи.
4. Система законодавства, що регулює поліцейську діяльність.
5. Поняття Національної поліції України, система та структура її органів.
6. Характеристика складників поліції.
7. Адміністративно-правовий статус працівників Національної поліції.
8. Поняття та правове регулювання проходження служби в органах Національної поліції.
9. Особливості проходження служби в органах Національної поліції.
10. Особливості юридичної відповідальності працівників Національної поліції.
11. Поняття законності і дисципліни в поліцейській діяльності, способи їх забезпечення.
12. Контроль за поліцейською діяльністю.
13. Нагляд прокуратури за діяльністю Національної поліції.
14. Оскарження неправомірних дій працівників Національної поліції.
15. Поняття та види форм адміністративної поліцейської діяльності.
16. Поняття та види методів адміністративної діяльності Національної поліції.
17. Поняття та особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України.
18. Поняття, завдання, принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.
19. Суб'єкти провадження у справах про адміністративні правопорушення.

20. Докази та доказування в провадженнях у справах про адміністративні правопорушення.
21. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
22. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.
23. Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі.
24. Поняття, правове положення, система підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування та їх роль в діяльності Національної поліції.
25. Завдання, функції та напрями адміністративно-правової діяльності підрозділів організаційно-аналітичного забезпечення й оперативного реагування.
26. Правове положення, призначення, структура та завдання чергових частин поліції.
27. Організація оперативного реагування.
28. Поняття підрозділів превентивної діяльності, їх система та структура.
29. Адміністративна діяльність підрозділів дільничних офіцерів поліції.
30. Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції.
31. Поняття та нормативно-правові документи, що регламентують дозвільну діяльність.
32. Об'єкти дозвільної діяльності.
33. Роль Національної поліції в дозвільній діяльності.
34. Поняття та види домашнього насильства.
35. Роль органів Національної поліції в запобіганні та протидії домашньому насильству..
36. Правова основа діяльності Національної поліції щодо запобігання та протидії домашньому насильству..
37. Спеціальні заходи протидії домашньому насильству, що застосовують органи Національної поліції.
38. Алгоритм дій поліцейського під час реагування на факт домашнього насильства.
39. Поняття, правове регулювання діяльності патрульної поліції, її завдання, функції.

40. Система та структура патрульної поліції.
41. Характеристика напрямів адміністративної поліцейської діяльності патрульної поліції.
42. Поняття, правове регулювання та завдання поліції охорони.
43. Система та структура підрозділів поліції охорони.
44. Особливості адміністративної поліцейської діяльності поліції охорони.
45. Організація поліцейської діяльності підрозділів поліції охорони і форми несення служби.
46. Поняття, завдання та правова основа діяльності конвойних підрозділів.
47. Поняття та склад конвойних нарядів.
48. Організація конвоювання затриманих і взятих під варту осіб.
49. Поняття, види посиленого варіанта службової діяльності в Національній поліції.
50. Поняття та види поліцейських операцій.
51. Діяльність Національної поліції України при проведенні масових заходів.
52. Діяльність Національної поліції України при виникненні групових порушень громадського порядку та масових заворушень.
53. Діяльність Національної поліції України у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
54. Поняття, види та форми використання спеціальної техніки ОВС.
55. Правові основи використання спеціальної техніки ОВС.
56. Організаційно-правові основи застосування спеціальних засобів.
57. Класифікація спеціальних засобів ОВС та їх тактико-технічні характеристики.
58. Особливості застосування засобів активної оборони і забезпечення спеціальних операцій.
59. Поняття, призначення та завдання систем охоронно-пожежної сигналізації.
60. Застосування технічних засобів охоронної сигналізації.
61. Класифікація технічних засобів виявлення і контролю охоронної сигналізації.
62. Призначення та загальні положення організації радіозв'язку в ОВС.
63. Правила встановлення радіозв'язку і ведення обміну.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / за заг. ред. Д. В. Швець. Харків : ХНУВС, 2023. 344 с.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції : підручник / за заг. ред. В. В. Чернея ; уклад. С. С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 584 с.
3. Адміністративна діяльність Національної поліції України : підручник / В. В. Сокурєнко та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2023. 624 с.
4. Адміністративна діяльність поліції : підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2022. Розділ «Діяльність поліції щодо контролю за обігом зброї».
5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / К. Б. Марисюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 240 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Глушкова. Вид. 2-ге. Київ : Хай-Тек Прес, 2021. 800 с.
7. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, П. Діхтієвського. Вид. 3-тє. Київ : Академія Паблішинг, 2020. 466 с.
8. Адміністративно-правові засади діяльності патрульної поліції в Україні : навч. посіб. / В. В. Безпалова та ін. Харків : ХНУВС, 2018. 212 с.
9. Адміністративно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству в Україні : монографія / О. М. Музичук та ін. Харків : ХНУВС, 2019. 256 с.
10. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України : монографія / С. М. Гусаров, О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк, О. М. Музичук, І. Д. Казанчук. Харків : Факт, 2022. 452 с.

11. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності Національної поліції України та оперативних підрозділів: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Одеса : Фенікс, 2020. 251 с.
12. Барановський О. І. Технічні засоби охорони та сигналізації : навч. посіб. Київ : КНУВС, 2018. 240 с.
13. Біла-Тіунова Л. Р. Службове право України: підручник / Л. Р. Біла-Тіунова, О. М. Стець. Одеса : Фенікс, 2022. 771 с.
14. Бугайчук К. А. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах: інформаційно-практичний довідник. Ч. І. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 140 с.
15. Бугайчук К. А. Підготовка працівників поліції у зарубіжних країнах. Частина II : інформац.-практ. довідник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 168 с.
16. Бугайчук К. А. Публічне адміністрування в органах Національної поліції України : монографія. Харків : Панов, 2019. 550 с.
17. Будь О. А. Адміністративно-превентивні поліцейські заходи : дис. ... докт. філософії : 081 право. Харків : ХНУВС, 2021. 264 с.
18. Взаємодія поліції та громади (Community Policing) : міжнародний досвід та українські реалії : наук.-практ. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. 145 с.
19. Головков О. М. Адміністративна діяльність дільничних офіцерів поліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2019. 234 с.
20. Діяльність уповноважених підрозділів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству : навч. посіб. / за заг. ред. К. В. Павліченко. Київ : ФОП Кандиба Г В., 2020. Ч. 1. 210 с.
21. Дмитрик Р. В. Адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : НАВС, 2021. 204 с.
22. Дотримання прав людини у діяльності поліції : навч. посіб. / О. В. Мартиненко та ін. ; за ред. О. В. Мартиненка. Київ : КНТ, 2022. 256 с.
23. Дрозд О. Ю. Адміністративно-правове регулювання дозвільної системи в Україні : монографія. Київ : Одеса : Гельветика, 2018. 412 с.
24. Дронік Д. С. Адміністративно-правові засади діяльності патрульної поліції в Україні. дис. ... доктор філософії: 081 Право. Кропивницький.2023. 241 с.

25. Забезпечення законності та дисципліни в органах виконавчої влади : курс лекцій. Львів : ЛНУВС, 2021. 180 с.
26. Залужний В. Г. Оцінювання службової діяльності поліцейського в Україні: теорія, правове регулювання і практика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2019. 208 с.
27. Запобігання та протидія домашньому насильству підрозділами Національної поліції : метод. рек. / В. А. Костюк та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 64 с.
28. Ковалів М. В., Стахура І. Б., Єсімов С. С. Адміністративно-правове регулювання діяльності поліції охорони в Україні : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 216 с.
29. Комірчий П. О. Публічна служба в правоохоронній сфері України: теорія та практика : монографія. Київ : Маслаков, 2020. 476 с.
30. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) : ратифіковано Законом України від 20 черв. 2022 р. № 2319-IX.
31. Кравченко І. С. Основи управління в Національній поліції : навчальний посібник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 212 с.
32. Кузьменко О. В. Адміністративно-процесуальне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 672 с.
33. Лук'янець Д. М. Адміністративна відповідальність : навч. посіб. Київ : Істина, 2019. 216 с.
34. Назар Т. Я. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії підрозділів Національної поліції України та центрів соціальних служб у профілактиці правопорушень : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2021. 196 с.
35. Настільна книга дільничного офіцера поліції : практ. посіб. Одеса : ОДУВС, 2022. 180 с.
36. Оніщенко Н. М. Права людини : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 312 с.
37. Організаційно-аналітичне забезпечення та оперативне реагування в діяльності НПУ : навч. посіб. / уклад. О. С. Юр'єв та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 185 с.
38. Організація діяльності нарядів реагування поліції охорони : метод. рек. Київ : Департамент поліції охорони, 2022. 45 с.

39. Організація діяльності патрульної поліції : навч. посіб. / уклад.: Ю. І. Фролова та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 156 с.
40. Організація роботи чергової частини органів правопорядку : курс лекцій / наук. ред. М. П. Гурбіч. Львів : ЛьвДУВС, 2023. 210 с.
41. Організація та проведення адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції в умовах правового режиму воєнного стану : метод. рек. / уклад. О. В. Безпалова та ін. Київ : МВС України, 2022. 88 с.
42. Організація та тактика дій поліції при забезпеченні публічного порядку : навч. посіб. / В. В. Петков та ін. Київ : КНТ, 2020. 234 с.
43. Основи поліцейської діяльності та спеціальна техніка : навч. посіб. / В. В. Бондар та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 320 с.
44. Оформлення матеріалів ДТП: практ. поради для патрульного поліцейського / П. С. Ковальчук. Одеса : ОДУВС, 2022. 58 с.
45. Оцінка ризиків при реагуванні на випадки домашнього насильства : практ. поради для поліцейських. Київ : ОБСЄ, 2021. 42 с.
46. Патрульна поліція та громада: посібник з ефективної взаємодії / за ред. О. С. Прохоренко. Київ : ОБСЄ, 2021. 94 с.
47. Пелех М. І. Адміністративно-правові засади здійснення адміністративного примусу органами Національної поліції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2021. 229 с.
48. Петков С. В. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 256 с.
49. Поліцейська (адміністративна) діяльність : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Беспалової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2020. 396 с.
50. Поліцейська (адміністративна) діяльність : підручник / за заг. ред. О. І. Беспалової. Харків : ХНУВС, 2020. 452 с.
51. Поліцейська діяльність : навч. посіб. / В. С. Кантор ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2022. 216 с.
52. Поліцейська діяльність : підручник / С. С. Вітвицький, В. С. Тулінов, О. М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С. С. Вітвицького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с.
53. Поліцейська діяльність в умовах воєнного стану : практ. поради / за ред. С. С. Вітвицького. Маріуполь ; Кривий Ріг : ДонДУВС, 2024. 182 с.

54. Права людини в діяльності поліції : практ. посіб. / за ред. О. А. Мартиненка. Київ : КНТ, 2020. 248 с.
55. Правове регулювання застосування заходів примусу в діяльності поліції : монографія / О. І. Безпалова та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 248 с.
56. Правові засади організації та діяльності Національної поліції України : навч. посіб. / кол. авт. ; за ред. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2021. 340 с.
57. Правові засади ювенальної превенції в Україні : монографія / за ред. Н. М. Юзікової. Дніпро : Вид-во ДНУ, 2021. 312 с.
58. Правознавчі засади проходження служби в органах правопорядку : курс лекцій / за заг. ред. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2022. 256 с.
59. Правоохоронні органи України : підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова. Харків : Право, 2019. 416 с.
60. Превентивна діяльність Національної поліції України : навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Глуховері. Дніпро : ДДУВС, 2019. 156 с.
61. Превентивна діяльність поліції : навч. посіб. / кол. авт. ; за ред. О. І. Безпалової. Харків : ХНУВС, 2020. 256 с.
62. Семенишин М. О., Бесчастний В. М., Вітвіцький С. С., Ткаченко Р. О. Громадський контроль за діяльністю органів Національної поліції України : науково-практичний посібник. Київ : ВД «Дакор», 2020. 152 с.
63. Службове право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломoeць. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 450 с.
64. Теорія та практика поліцейської діяльності : монографія / кол. авт. ; за ред. С. М. Князева. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 560 с.
65. Технічні засоби охоронного призначення : довідник фахівця / за ред. В. В. Беляєва. Київ : Світ безпеки, 2021. 450 с.
66. Ткаченко О. М. Проектування систем охоронно-пожежної сигналізації : підручник. Харків : Фоліо, 2020. 312 с.
67. Чорна В. Г. Сучасний стан та перспективи розвитку поліції охорони в системі Національної поліції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Вип. 2. С. 88–94.
68. Шило Є. П. Організаційно-правове забезпечення діяльності Національної поліції України як центрального органу виконавчої

влади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2021. 225 с.

Нормативно-правові джерела

69. Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 берез. 2018 р. № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
70. Електронний кабінет громадянина (портал «Дія») – послуги щодо отримання дозволів на зброю.
71. Загальна декларація прав людини : Резолюція 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
72. Загальні принципи застосування сили, у тому числі вогнепальної зброї, посадовими особами з підтримання правопорядку : Прийняті восьмим Конгресом ООН (Гавана, 1990).
73. Керівні принципи ООН щодо застосування вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку. URL: <https://www.ohchr.org>
74. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
75. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : прийнятий Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 груд. 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282
76. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 груд. 1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
77. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02 жовт. 2012 р. № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34–35. Ст. 458.
78. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
79. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. (Статті 36–39 щодо обставин, що виключають злочинність діяння: необхідна оборона, крайня необхідність).
80. Мінімальні стандартні правила поведіння з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) : прийняті Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17 груд. 2015 р. № 70/175.

81. Офіційний вебпортал Міністерства внутрішніх справ України – розділ «Єдиний реєстр зброї». URL: <https://mvs.gov.ua/uk/yedynii-reyestr-zbroyi>.
82. Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ : постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовт. 2015 р. № 834. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/834-2015-p>.
83. Правила пожежної безпеки в Україні : Наказ МВС України від 30.12.2014 № 1417.
84. Про державну таємницю : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93.
85. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. Ст. 233.
86. Про дорожній рух : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3353-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 31. Ст. 338.
87. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 № 2114-IX (щодо отримання вогнепальної зброї для відсічі агресії).
88. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07 груд. 2017 р. № 2229-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 5. Ст. 193.
89. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>
90. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби в органах та підрозділах Національної поліції України : наказ МВС України від 23.05.2017 № 440.
91. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26 трав. 2015 р. № 613/785/25/30/29/67/68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0649-15>.

92. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20>
93. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події... : наказ МВС України від 27.04.2020 № 357.
94. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>
95. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ МВС України від 6 листоп. 2015 р. № 1376. *Офіційний вісник України*. 2015. № 91. Ст. 3054.
96. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України від 7 листоп. 2015 р. № 1395.
97. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі : наказ МВС України від 13 січ. 2020 р. № 13.
98. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : наказ МВС України від 7 листоп. 2015 р. № 1395. *Офіційний вісник України*. 2015. № 90. Ст. 2966.
99. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Генеральної прокуратури України від 16 листоп. 2012 р. № 113/910/114.
100. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї... : наказ МВС України від 21.08.1998 № 622.

101. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів та підрозділів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10 груд. 2015 р. № 1560.
102. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських : наказ МВС України від 17 листоп. 2015 р. № 1465.
103. Про затвердження Інструкції про порядок тримання затриманих осіб в ізоляторах тимчасового тримання територіальних органів Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26 груд. 2023 р. № 1073.
104. Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах : постанова Кабінету Міністрів України від 21 листоп. 2018 р. № 975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2018-p>.
105. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 серп. 2018 р. № 706.
106. Про затвердження Переліку спеціальних засобів, що мають право застосовувати працівники поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.02.2019 № 102.
107. Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції : наказ Національної поліції України від 6 листоп. 2015 р. № 73.
108. Про затвердження Положення про Департамент поліції охорони : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 листоп. 2015 р. № 43.
109. Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України : наказ НПУ від 27.11.2015 № 123.
110. Про затвердження Положення про дозвільну систему : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576.
111. Про затвердження Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 03.08.2017 № 676.

112. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p>
113. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0260-16>
114. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : наказ МВС України від 2 лип. 2015 р. № 796. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15#Text>
115. Про затвердження Положення про порядок застосування вогнепальної зброї : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01 лют. 2016 р. № 70.
116. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>
117. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України : наказ МВС України від 25 лют. 2019 р. № 124. *Офіційний вісник України*. 2019. № 29. Ст. 1027.
118. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника : наказ МВС України від 1 серп. 2018 р. № 654. *Офіційний вісник України*. 2018. № 71. Ст. 2404.
119. Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань : наказ МВС України від 12 берез. 2016 р. № 177.
120. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : наказ МВС України, Міністерства соціальної політики України від 13 берез. 2019 р. № 369/180. *Офіційний вісник України*. 2019. № 29. Ст. 1032.
121. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України : наказ МВС України від 15.11.2017 № 930 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>

122. Про затвердження Порядку складання Присяги працівника поліції : наказ МВС України від 09 листоп. 2015 р. № 1453.
123. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09 листоп. 2016 р. № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>
124. Про затвердження Правил етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС : наказ МВС України від 28.04.2016 № 326. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0791-16>
125. Про затвердження Правил застосування спеціальних засобів при здійсненні повноважень поліції : наказ МВС України від 12.02.2019 № 100.
126. Про затвердження структури Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 06 листоп. 2015 р. № 1.
127. Про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270.
128. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. № 393/96. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>
129. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липн. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
130. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
131. Про організацію діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>
132. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 06 лип. 2017 р. № 570.
133. Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських : наказ МВС України від 25 груд. 2015 р. № 1631.
134. Про організацію охорони майна фізичних і юридичних осіб органами та підрозділами поліції охорони за допомогою засобів охоронного призначення : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 черв. 2017 р. № 533.

135. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 лип. 2017 р. № 577.
136. Про особливості видачі громадянам України дозволів на право придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та боеприпасів до неї в умовах воєнного стану : наказ МВС України від 01.03.2022 № 170.
137. Про охоронну діяльність : Закон України від 22 берез. 2012 р. № 4616-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 2. Ст. 8.
138. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 20 берез. 1993 р. № 3103-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 18. Ст. 189.
139. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
140. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 берез. 2000 р. № 1550-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст. 176.
141. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2–3. Ст. 12.
142. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>

Допоміжна

143. Беззубов Д. О. Управлінська та поліцейська діяльність органів виконавчої влади в сфері забезпечення суспільної безпеки. *Dictum factum*. 2023. № 1. С. 86–97.
144. Безпалова О. І. Адміністративно-правовий статус підрозділів конвойної служби Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 70. С. 215–221.
145. Вдовічен В. Субстанціональні якості правової категорії «поліцейські послуги». *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 152–156.
146. Герасимчук Р. В. Правові засади забезпечення публічної безпеки і порядку на регіональному рівні та місце серед них адміністративно-правових норм. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4(99). С. 130–137.

147. Глушаченко В. В. Проблеми правомірності застосування поліцейськими фізичної сили та спеціальних засобів. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2022. Вип. 39. С. 38–39.
148. Дрозд О. Ю. Адміністративно-правовий режим надзвичайного стану в Україні: роль та місце органів Національної поліції. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 114–118.
149. Дрок І. С. Кадрова політика Національної поліції України в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2022. Випуск 70. С. 318–323.
150. Жидовцева О. А. Сучасний стан і розвиток поліцейського права як підсистеми адміністративного права. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4. С. 109–117.
151. Карабін Т. О. Проблеми формування поліцейського права у системі особливого адміністративного права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 68. С. 162–167.
152. Коваленко А. В. Поняття поліцейської діяльності та підходи до його розуміння в праві
153. Крижановська О. В. Форми реалізації взаємодії Національної поліції з органами публічної влади в сфері забезпечення правопорядку. *Право та державне управління*. 2020. №1. С. 87–94.
154. Кубаєнко А. В. Взаємодія поліції та суспільства в сфері реалізації правоохоронної функції. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С. 81–87.
155. Кубаєнко А. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів: погляд на проблему. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 202–208.
156. Кучугора Є. О. Скандинавська модель забезпечення громадської безпеки: перспективи імплементації в Україні. *Право і безпека*. 2021. № 3 (82). С. 56–62.
157. Москаленко О. В. Основні напрями вдосконалення правового регулювання житлового забезпечення поліцейських в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Право»*. 2020. Вип. 32. С. 60–65.
158. Музичук О., Невядовський В. Найда В. Напрямки вдосконалення діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2023. №(1). С. 5–12.

159. Сидорчук А. М. Забезпечення безпеки в судах: взаємодія Служби судової охорони та конвойних підрозділів поліції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 44–50.
160. Солнцева Х. В. Деякі питання щодо організації міжвідомчої взаємодії органів Національної поліції з іншими правоохоронними органами (інтегрована організація поліцейської діяльності). *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2021. No 2. С. 131–135.
161. Солнцева Х. В. Шляхи запровадження національної концепції інтегрованої організації поліцейської діяльності. *Проблеми законності*. 2021. Вип.155. С. 146–165.
162. Солнцева Х. В. Стан наукової розробленості проблематики сучасної поліцейської діяльності. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. Вип. 6. С. 116–122.
163. Ульянов О. І., Ніколаєв О. Т., Бахчеван Є. Ф. Запровадження Скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів у діяльності поліції України. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. № 1 (1). 2021 С. 123–131.
164. Шатрава С. О. Превентивна діяльність Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового дослідження. *Наше право*. 2023. № 3. С. 103–109.
165. Швець Д. В. Вимоги до особистості поліцейського в умовах глобалізації та впровадження міжнародних стандартів поведінки правоохоронців. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3. С. 316–330.
166. Kubaienko A., Okhrimenko I., Kryzhanovska O. Modernization of the law enforcement system at the current stage of digital transformation. *Journal of law and political sciences*. 2022. Vol (35). P. 384–400.
167. Kubaienko A., Okhrimenko I., Kryzhanovska O., Kislitsyna I., Hryshchenko M. The police competence to ensure the rights and freedoms of citizens in modern society. *Cuestiones Políticas* (2021). Vol. 39 Núm. 69. P. 164–181.

Навчально-методичне видання

ПОДОБНИЙ Олександр Олександрович
РУДОЙ Катерина Миколаївна
МАТВЄЄВ Олексій Валерійович
МУКОІДА Руслан Вікторович

ОСНОВИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПЕЦТЕХНІКИ

Навчально-методичний посібник

Дизайн обкладинки	<i>В. Грицик</i>
Верстка	<i>Н. Ковальчук</i>
Технічне редагування	<i>О. Гринюк</i>

Підписано до друку 24.09.2025 р. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Warnock. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 11,51. Наклад 300.
Замовлення № 0426/350.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.